

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra teologických věd

Diplomová práce

Zakladatelky českých špitálů 13. století
Svatá Anežka a svatá Zdislava – jejich život a dílo

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Břichcínová, Th.D.

Jméno: Zdenka Leitgebová

Studijní obor: Teologie služby

Ročník: 2.

2017

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

26. ledna 2017

.....

Poděkování

Děkuji Mgr. Kateřině Břichcínové, Th.D. za poskytnutí cenných rad, podnětných připomínek a metodické vedení diplomové práce.

Obsah

Úvod	6
1 Prostředí a doba 13. století.....	9
1.1 13. století – doba královen – světic	10
2 Svatá Zdislava	12
2.1 Rodiče Zdislavy	12
2.2 Zdislavino dětství	13
2.3 Pan Havel z Lemberka – manžel svaté Zdislavy.....	14
2.4 Manželství a mateřství blahoslavené Zdislavy	15
2.5 Zdislavino dílo	18
2.6 Kanonizace	22
3 Svatá Anežka	25
3.1 Rodiče Anežky.....	25
3.2 Anežčino dětství	27
3.3 Anežka – zakladatelka špitálu svatého Františka a zakladatelka kláštera	29
3.4 Řád křížovníků s červenou hvězdou	31
3.5 Vstup do kláštera	32
3.6 Činnost Anežky v klášteře.....	34
3.6.1 Korespondence svaté Anežky České se svatou Klárou	35
3.7 Každodenní život v klášteře.....	39
3.8 Konkrétní činnost svaté Anežky České v oblasti řeholí.....	41
3.9 Anežčina láska k potřebným	42
3.10 Nepříznivé období v české zemi	44
3.11 Konec života svaté Anežky	45
3.12 Kanonizace	46
4 Porovnání obou světic	48
4.1 Těžkosti a překážky, na které světicе během své charitativní a zakladatelské činnosti narážely.....	48
4.2 Společné rysy světic.....	49
4.2.1 Svatost	49
4.2.2 Láska k bližnímu.....	54

4.2.3	Zakladatelská činnost	56
4.2.4	Šiřitelky evangelia	57
4.2.5	Matky z cizích krajů	58
4.2.6	Pomocnice v dobách zlých	59
4.2.7	Život v pokoře	60
4.2.8	Kajícnost	62
4.2.9	Pohled dnešního člověka na zázraky	64
4.3	Rozdíly v životech svaté Anežky a svaté Zdislavy	66
4.3.1	Rodový původ	66
4.3.2	Povědomí	66
4.3.3	Život v manželství versus řeholní život	67
4.3.4	Rozdíl mezi kláštery	68
4.3.5	Motivace a zdroj síly u svaté Anežky a svaté Zdislavy v charitativní práci	70
5	Příklad svaté Zdislavy a svaté Anežky České a aktuálnost manželského a řeholního života	73
	ZÁVĚR	80
	Seznam použité literatury	84

Úvod

Téma své diplomové práce, které se týká svaté Zdislavy a svaté Anežky České, zakladatelek českých špitálů ve 13. století, jsem si vybrala zcela záměrně. Jsem totiž již dlouhou dobu fascinována jejich odhodláním, odvahou a láskou k bližnímu. Tyto světice v období středověku založily špitály pro potřebné, kláštery a kostely z vlastních prostředků, což je obdivuhodné.

Jsem přesvědčena o tom, že na obě světice je náš národ právem hrdý. Obě toho pro potřebné mnoho vykonaly a jsou nám zářným příkladem v naplňování evangelia. Inspirací a vzorným příkladem nám mohou být také svou charitativní a zakladatelskou činností. Obě svaté ženy mě natolik oslovily svým životním dílem, přístupem k potřebným a svým vnitřním, duchovním životem, že jsem se rozhodla napsat práci o Zdislavě i Anežce současně.

Svatá Zdislava a svatá Anežka česká jsou si v mnohém podobné. Věřily v Ježíše Krista, žily v duchu evangelia a evangelium také šířily. Obě založily špitál, kostel a klášter, Anežka dále pak ještě řád křížovníků s červenou hvězdou. Společná jim byla také charitativní činnost, péče o chudé a trpící, léčení a zázračná uzdravování nemocných. Anežku a Zdislavu doprovázela v každodenním životě vroucí modlitba a upřímná pokora před Bohem i před lidmi a důvěra v Božskou pomoc a Boží Prozřetelnost.

K oběma sveticím se náš národ obracel v nepříznivých časech české země. V dobách útlaku, v období hladomorů, přírodních katastrof, nemocí a válek. Ale v současné době se lidé mnohdy k těmto ctnostným ženám modlí, žádají o přimluvu ve vlastním těžkém období, v době nemoci, ve starosti o své bližní anebo s prosbou o radu, ochranu a pomoc.

Ve své práci se pokusím zachytit rozdíly, které můžeme mezi Zdislavou a Anežkou spatřit. Jde zejména o jejich rodinný stav, neboť Zdislava na rozdíl od Anežky zvolila život v manželství a stala se matkou. Svým příkladným naplněním manželské svátosti byla vzorem nejenom ženám své doby, ale její odkaz oslovuje ženy také v současnosti - - zvláště nyní, v období, kdy je velmi aktuální téma krize rodiny. Anežka se naopak rozhodla neprodat za žádného z pozemských ženichů a vybrala si být manželkou nebeského Ženicha, svůj život strávila mezi zdmi kláštera, který nechala sama vystavět. Byla královskou dcerou a neváhala se pro dobro církve i české země přimluvit u právě panujícího krále, ať už to byl její otec, bratr, či synovec. Anežka byla celoživotní

„bojovnicí“ v prosazování potřeb sester v klášteře svatého Františka, své požadavky trpělivě, pokorně, ale neúnavně předkládala právě sloužícímu papeži.

Ve své diplomové práci použiji teoretickou metodu analýzy, syntézy, analogie a komparace z dat zjištěných v dostupné literatuře. Cíle mé diplomové práce jsou následující: Pokusím se zachytit společné rysy a naopak i rozdíly mezi svatou Anežkou a svatou Zdislavou - světice, které působily přibližně v téže době a naplňovaly své povolání podobným způsobem. Chci si všimnout rovněž těžkostí, na které během své charitativní činnosti obě světice narážely. Nakonec se pokusím zjistit, co bylo u svaté Anežky a svaté Zdislavy zdrojem síly, která jim v jejich aktivitách pomáhala.

Nejprve krátce popíšu životopisy obou světic. Představím, kdo byli jejich rodiče, jaké bylo jejich dětství a mládí, dále se budu zajímat o jejich životní působení především na poli charitativním a budu se více věnovat jejich zakladatelské činnosti. Pokusím se nacházet v konání světic soulad s evangeliem a budu vyhledávat shodu a příklad v chování a jednání svaté Zdislavy a svaté Anežky české v Bibli.

V další části své diplomové práce porovnáám život a dílo Zdislavy a Anežky České. Zaměřím se, na jaké překážky tyto ženy narážely při zakladatelské a charitativní činnosti a s jakými těžkostmi se musely potýkat. Zajímá mě, co je pro Zdislavu a Anežku společné, ale pokusím se odhalit také rozdíly mezi světicemi. Poté se s pomocí odborné literatury pokusím najít to, co bylo pro obě světice motivací a kde čerpaly sílu k tak odvážnému kroku, kterým bylo založení špitálu. Odkud braly sílu pro péči o nemocné a jejich léčení a zázračná uzdravování? Nakonec se s pomocí Bible zaměřím na to, abych ukázala, zda konání dobra a veškerá duchovní i charitativní činnost u Anežky a Zdislavy byly odpovědí na Výzvy Písma svatého. Ve své diplomové práci se budu snažit zjistit, jak se promítá odkaz obou světic a jejich životního povolání do současnosti a jak moc je aktuální.

Ve své práci budu pracovat s nejstaršími dochovanými písemnými prameny, které zachycují život a dílo světic. V případě svaté Zdislavy se budu opírat o záznamy ze Žďárské kroniky a Dalimilovy kroniky. Nahlédnu také do ikonografického pramenu z krypty jejího hrobu. Z dnešní literatury použiji do své práce dva tituly od P. A. Svatoše, kterými jsou Zdislava z Lemberka a Blahoslavená Zdislava. Tento autor byl velkým obdivovatelem Zdislavy a významně se zasloužil o Zdislavino svatořečení. Z

další literatury zmíním Blahoslavenou Zdislavu z Lemberka od Z. Kalisty a Světlo ve tmách od J. Durycha.

U svaté Anežky České bude základem mé práce Legenda, nejstarší dochovaný písemný pramen zachycující život a dílo této světice. Použiji český překlad Legendy blahoslavené Anežky České podle nejstaršího latinského rukopisu milánského ze začátku 14. století od J. K. Vyskočila, který uvádí J. Němec ve své knize Anežka česká, úcta a proces svatořečení. Budu pracovat také se současnými tituly. Mezi další zdroje jsem zařadila například knihu od J. Polce Světice Anežka Přemyslovna a také knihu od V. Kybala Svatá Anežka česká.

Aktuálnost některých témat ze života světic a jejich odkaz pro budoucí generace budu vyhledávat mimo jiné v Dokumentech II. Vatikánského koncilu, v encyklice Casti connubii od Pia XI. a v exhortaci papeže Františka o lásce a rodině Amoris laetitia, v encyklice Vita consecrata od papeže Jana Pavla II. a v dekretu Perfectae caritatis od biskupa Pavla.

1 Prostředí a doba 13. století

Křesťanská Evropa byla v období 13. století obklopená a ohrožovaná východními státy vyznávajícími islám (Severní Afrika, Blízký a střední Východ). Co se týče církve, ta byla po rozkolu Říma a Cařihradu rozštěpena a pozemská moc se rozdělila mezi Svatou říši římskou a Byzantské císařství.¹ Jádrem Svaté říše římské bylo dnešní Švýcarsko a země německé, dále k nim patřily jako léna (držba půdy nebo úřadu na základě lenní smlouvy) země dnešních Čech, Moravy a Rakouska.²

Nejvyšším lenním pánem v říši byl římský král volený říšskými knížaty (arcibiskupové a biskupové). Po korunovaci od papeže v Římě král získal důstojenství římského císaře. Císař chtěl sám určovat personální obsazení církevních hodností, přičemž se střetával s papeži, kteří hájili nadřazenost moci duchovní nad mocí světskou a nezávislost církve. Tento zápas o investituru a boj mezi papežskou a císařskou mocí trvající několik století zasáhl významně i do českých dějin.

Podle zákonů knížete Břetislava se stal českým panovníkem nejstarší z Přemyslovců. Koncem 12. století vznikaly boje o nástupnictví a vysilovaly zemi. Císař sám chtěl ustanovovat českého knížete. Dále vytvořil z Moravy markrabství, které nebylo podřízeno českému knížeti, nýbrž přímo říši. Z pražského biskupa chtěl učinit samostatného říšského knížete.³

Až Anežčin otec Přemysl Otakar I. získal privilegia, která zaručovala volitelnost českého panovníka. Tento krok byl rozhodujícím politickým úspěchem pro další samostatnost a rozvoj českého království. Tímto se stalo moravské markrabství i pražské biskupství přímým lénem české koruny a byla zachována územní celistvost a možnost rozmachu Přemyslovců ve 13. století.⁴

Život svaté Zdislavy a Anežky spadá do pohnutých dob vzpoury Přemysla Otakara II. proti jeho otci Václavovi I. Pro Václavův nezájem o vládu se stává Přemysl, za podpory

---

¹ Srov. POHUNKOVÁ, D. a KYRALOVÁ, M. *Naše sestra Anežka*. Praha: Národní bratrské společenství Sekulárního františkánského řádu v České republice, 2009, s. 9.

² Srov. tamtéž, s. 10.

³ Srov. tamtéž, s. 12.

⁴ Srov. tamtéž, s. 13.

velké skupiny šlechty, nejprve spoluvládcem a nakonec uznaným vládcem země – „vzdorovládcem“, jak ho nazval Piřha.⁵

Charakter Čech a Moravy do značné míry změnila kolonizace. Došlo k přetvoření velké části hustých pralesů v kultivovanou půdu, vytvořily se državy mocných rodů, jakými byly Hrabišicové, Markvartci a zejména páni s erbem růže (jižní Čechy). Zde dochází i k utváření českého člověka, jemuž přestal být hlavním zdrojem obživy les, přestal se cítit lovcem a začal se více orientovat k duchovním hodnotám.⁶ To se odráží v chrámové i hradní architektuře 13. století. Nově založené kláštery a kostely se otvírají veřejnosti, staví se na větších vesnicích, na křižovatkách obchodních cest a v nově zakládaných městech. Křesťanství se se svými ideály zmocňuje celého prostoru a společnosti.⁷ Dříve stavěné hrady byla sídla obranná a pevnostní, ve 13. století dorůstají hrady vyšší, duchovněji koncepce.⁸

Velkou úlohu ve výše zmíněných proměnách hrají podle Piřhy proudy přinášející prvky západní kultury. Hlavním proudem je aktivita řádů, z nichž se některé věnují hospodářské kultivaci, u nás šlo především o řád ciscerciánský a premonstrátský. Druhým proudem je německá kolonizace zemědělská a městská. Třetím proudem je pronikání cizích kulturních prvků spjaté s příchodem manželek z cizích zemích českým panovníkům. A malým proudem jsou zahraniční zkušenosti přinášené z křižových výprav, dalekých poutí a diplomatických misích k cizím dvorům. Všechny nové prvky, kterými kulturní Evropa žije, k nám přicházejí různými cestami a neomezují se pouze na královský dvůr, ale také na nově vytvořená centra velmožů a v neposlední řadě na kláštery, které sloužily jako centra církevní kultury.⁹

1.1 13. století – doba královen – světic

K novému postavení ženy v nejvyšší vrstvě společnosti v této době vedl vznik nových mnišských řádů (zejména dominikánský a františkánský), duchovní rozměr rytířského

---

⁵ Srov. PIŘHA, P. *Blahoslavená Zdislava*. Praha: Zvon, 1991. Světcí desetiletí duchovní obnovy. ISBN 80-711-3036-2, s. 17.

⁶ Srov. KALISTA, Z. *Blahoslavená Zdislava z Lemberka: Listy z dějin české gotiky*. Praha: Zvon, 1991. ISBN 80-711-3042-7, s. 55.

⁷ Srov. tamtéž, s. 58.

⁸ Srov. tamtéž, s. 62.

ideálu, nová mariánská úcta a křížové výpravy. Ačkoli všední život královských a šlechtických žen probíhal v pragmatické přímočarosti, ideál byl vytyčen a působil v otevření nových prostorů.¹⁰

Křesťanský realismus zasáhl postavení ženy v soudobé společnosti. Ta získává větší autoritu díky převzaté odpovědnosti za celý domov, výchovu dětí a případnou obranu sídla, kdy jeho vlastní ochránce putoval do zámoří na křížové výpravy.¹¹

Ve 13. století se osvědčuje humanismus, který je přirozeným projevem nezkaženého srdce a ušlechtilého citu.¹² Ke světicím 13. století v české zemi patří svatá Zdislava a svatá Anežka česká.¹³

---

⁹ Srov. PÍŤHA, P. *Blahoslavená Zdislava*. Praha: Zvon, s. 15.

¹⁰ Srov. *Církev, žena a společnost ve středověku: sv. Anežka Česká a její doba*. Ústí nad Orlicí: Oftis spolu s Biskupstvím královéhradeckým - Diecézním teologickým institutem za podpory FF UHK, 2010. ISBN 978-80-7405-082-4, s. 13.

¹¹ Srov. KALISTA, Z. *Blahoslavená Zdislava z Lemberka: Listy z dějin české gotiky*, s. 23.

¹² Srov. SVATOŠ, A. *Zdislava z Lemberka*. Mimoň: Ralsko, 1990, s. 27.

¹³ Srov. *Církev, žena a společnost ve středověku: sv. Anežka Česká a její doba*, s. 14.

2 Svatá Zdislava

O životě této význačné osobnosti českého středověkého státu se nám bohužel dochovaly jen dva písemné prameny. Paní Zdislavu a její rodinu zmiňuje Žďárská kronika z roku 1300, za jejíhož autora je považován mnich Jindřich Řezbář. Druhý písemný zdroj pochází z Dalimilovy kroniky z roku 1314.¹⁴ Na tomto místě nelze opominout ani ikonografický pramen z krypty hrobu blahoslavené Zdislavy v Jablonném z roku 1660 zobrazující postavu a skutky této světice.¹⁵

Přestože se nám o svaté Zdislavě nedochovalo příliš písemných pramenů, můžeme s jistotou říci, že tato světice žila spiritualitou dominikánské terciářky. Dokázala učinit samu sebe darem po vzoru Ježíšových slov: „Blaze tomu, kdo dává, ne tomu, kdo bere.”(Sk 20,3)¹⁶ Touto životní filosofií nevzbuzovala Zdislava velké sympatie pouze za svého života, ale vzbuzuje je také v dnešní době. Příklad Zdislavy je dnes mimořádně aktuální, obzvláště s přihlédnutím k hodnotě rodiny, která podle jejího příkladu a učení musí být otevřená Bohu, daru života a potřebám chudých. Svatá Zdislava je zářným svědkem evangelia rodiny a evangelia života, jež se církev snaží šířit.¹⁷

2.1 Rodiče Zdislavy

Matkou Zdislavy byla paní Sibyla, která přišla do Čech z dolnoitalských držav normanských jako dvorní dáma královny Kunhuty. Otcem Zdislavy byl pan Přibyslav z Křižanova z rodu Markvarticů, který působil jako důvěrník českého krále Václava I.¹⁸ a také jako kastelán na Veveří. Pan Přibyslav byl typem zakladatelským (tzv. gründerským). Díky jeho úředním funkcím mu byl svěřen prales v oblasti kraje Vysočiny, který využil

---

¹⁴ Srov. SVATOŠ, A. *Zdislava z Lemberka*, s. 17.

¹⁵ Srov. tamtéž, s. 23.

¹⁶ *Bible*, Ekumenický překlad, Praha, Česká biblická společnost, 2008, ISBN 978-80-85810-74-5, (Ko 3,18-21) s. 185.

¹⁷ Srov. NĚMEC, J. *Zázraky ke kanonizaci českých světců*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2009. ISBN 978-80-7266-315-6, s. 29.

¹⁸ Srov. SVATOŠ, A. *Zdislava z Lemberka*, s. 16.

kultivačně k rozšíření obyvatelného prostoru a získání obživných a hospodářských zdrojů. Založil zde město Křižanov.¹⁹

2.2 Zdislavino dětství

Po sňatku paní Sibylly s panem Přibyslavem přišly na svět tři dcery, z nichž byla Zdislava nejstarší. Zdislava měla dvě sestry, starší Eufemii a mladší Elišku. Rodiče Zdislavy se aktivně věnovali zakladatelské činnosti a podporovali budování klášterů a církevních řádů.²⁰ Do rodiny pana Přibyslava přinesla Sibylla hluboký duchovní život a toto ovzduší Přibyslava proměnilo z českého bojovníka v oduševnělou bytost. Mezi manželi vládla dobrá shoda a porozumění, svůj majetek používali ve prospěch celku, podporovali církevní zájmy a přispívali klášterům, které byly v Čechách střediskem kultury a humanity.²¹

Příkladná činnost rodičů a jejich křesťanská výchova měly velký vliv na způsob života Zdislavy a jejích sester. Jejich rodiče jim daly zářný příklad v tom, jak organizovaně činit dobro v duchu evangelia.²² Toto poselství správné výchovy je aktuální po všechny věky až do dnešní doby. Rodiče, kteří přivedou děti na svět, mají povinnost je vychovávat, vytvářet jim rodinné prostředí prochnuté láskou a oddaností k Bohu a k lidem. Rodina je od pradávna první školou společenských cností tolik potřebných v každé společnosti i v každé době, jak je uvedeno v Deklaraci o křesťanské výchově v Dokumentech II. Vatikánského koncilu.²³

Své dětství prožila Zdislava v prostředí bohatého moravského hradu zušlechtěného cizími kulturními vlivy. Výchova Zdislavy a jejích sester byla vedena cílevědomě, ostatně jako vše, co paní Sibylla dělala. Svým příkladným vedením a dobrou výchovou byla dcerám vynikajícím příkladem. Na formování Zdislaviny osobnosti mohly mít vliv také četné návštěvy, které hradem prošly a vedly nejednu politicky a církevně orientovanou rozpravu s hostiteli. Jednalo se o řádové posly, kteří nacházeli na Křižanovském hradě

---

¹⁹ Srov. KALISTA, Z. *Blahoslavená Zdislava z Lemberka: Listy z dějin české gotiky*, s. 74.

²⁰ Srov. SVATOŠ, A. *Zdislava z Lemberka*, s. 17.

²¹ Srov. SVATOŠ, A. *Blahoslavená Zdislava*, s. 31.

²² Srov. SVATOŠ, A. *Zdislava z Lemberka*, s. 17.

vynikající pohostinství, protože křižanovští byli s mnoha řády v úzkých přátelských stycích. Zdislava tedy vyrůstala v prostředí vrcholně kultivovaném, harmonickém a zakladatelském.²⁴

Jméno Zdislava se ve 13. století vyskytovalo hojně. Dávalo se chlapcům i děvčatům a jedná se o jméno čistě slovanské. Koncovka -slav znamená praslovansky obyvatel lesa, což bylo velmi příznačné, protože ve 13. století byly Čechy a Morava porostlé hustými lesy.²⁵

Ze Zdislavina dětství se nám dochovala zmínka v hymnu O svaté Zdislavě od Pontáta z roku 1602. Jako sedmileté děvčátko prý Zdislava utekla do poustevny, kde se tvrdě bičovala a vzývala Boha. Při modlitbě se údajně vznášela k extázi.²⁶

Z období pobytu Zdislavy v Brně, kde pan Přibyslav zastával funkci purkrabího královského hradu, pochází domněnka, že zde také došlo k ovlivnění životního názoru mladé Zdislavy papežským vyjednavcem Albertem Behaimem. Zdislava se zde poprvé setkává s tehdy nově vzniklým dominikánským řádem a také se zde nejspíš seznámila s budoucím manželem Havlem z Lemberka.²⁷

2.3 Pan Havel z Lemberka – manžel svaté Zdislavy

Pan Havel z Lemberka pocházel z rodu Markvarticů ze severních Čech a byl důvěrníkem krále Václava I. Sídlo na Lemberku si musel pan Havel nejdříve vysloužit. K jeho založení došlo ve třicátých až čtyřicátých letech 13. století, pravděpodobně současně se sňatkem pana Havla se Zdislavou.²⁸

Pan Havel přijal statky v léno, z čehož podle Pitřhy vyplývá, že byl vždy spolehlivě připraven a ochoten pomoci svému pánu mečem. Fakt, že se stal spoluzakladatelem kláštera v Jablonném a zakladatelem kláštera v Turnově, zase svědčí o tom, že to byl také

---

²³ Srov. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, z latinského originálu *Sacrosantum Concilium Vaticanum II. Romae 1966* přeložila pracovní skupina pod vedením Oto Mádra, Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství, 2002, s. 535.

²⁴ Srov. PÍŤHA, P. *Blahoslavená Zdislava*, s. 20.

²⁵ Srov. SVATOŠ, A. *Blahoslavená Zdislava*, s. 22.

²⁶ Srov. RYNEŠ, V. a SVATOŠ, A. *K počátkům náboženské úcty Bl. Zdislavy*, Řím, Křesťanská akademie, 1969, s. 14.

²⁷ Srov. SVATOŠ, A. *Zdislava z Lemberka*, s. 17.

²⁸ Srov. tamtéž, s. 18.

člověk s velkým pochopením pro duchovní záležitosti. Ze soudobých pramenů vysvítá, že pan Havel z Lemberka byl mužem válečného pole, rytíř prodchnutý duchovním vzepětím křížových výprav, věrný a čestný bojovník pána, jemuž slíbil svoji službu.²⁹

2.4 Manželství a mateřství blahoslavené Zdislavy

Zdislava byla provdána ještě jako mladá dívka, asi v patnácti letech, za pana Havla – předního rytíře českého království.³⁰

Již výše jsem zmínila, že se nám o blahoslavené Zdislavě dochovalo jen málo písemných pramenů. Jak píše Piřha, základní rysy Zdislavina portrétu načrtl Pontanus. Další barokní autoři jeho základ pozměnili pouze v detailech. Záchytných bodů měli barokní tvůrci Zdislavina životopisu málo. Dá se říct, že si autoři legendy museli její životopis podle legendistických předloh stvořit.³¹ A tak se Zdislavino manželství s panem Havlem v barokním portrétu jeví tak, že Blahoslavená žila v nevídané poslušnosti, pílí a služebné pracovitosti poddána autoritě rodičů. Proti své vůli a jen z poslušnosti k rodičům, přijmula stav manželský, ačkoli toužila po čirém duchovnu. Zdislava v tomto svazku doslova trpěla hrubou a vášnivou tělesností svého muže, ve kterém nacházela cestu k pokoře. Z tohoto „uvěznění“ unikala proti manželské vůli službou chudým a nemocným, které zázračně uzdravovala. Její veliká touha po duchovní a jediné smysluplné oddanosti ji vedla věčnému mystickému snoubenci panen a uvedla ji do řádu svatého Dominika.³² Ovšem pravdivost tohoto barokního sepsání je nevěrohodná, a to díky naprostému nedostatku citu pro opravdovou dobu Zdislavina života. Je zjevné, že barokní obrazy Zdislavy otvírají pohled do českého myšlení tehdejší doby, ale neukazují nám pravou tvář světice.³³ Fakta totiž hovoří jasně – skutečnost, že spolu při založení jablonského kláštera oba manželé spolupracují, dokazuje, že manželství na hradě

---

²⁹ Srov. PIŘHA, P. *Blahoslavená Zdislava*, s. 24.

³⁰ Srov. WEIS, M. *Svaté královny*, Prešov, Gréckokatolícka teologická fakulta, 2013, ISBN 978-80-555-0948-8, s. 144.

³¹ Srov. PIŘHA, P. *Blahoslavená Zdislava*, s. 8.

³² Srov. tamtéž, s. 9.

³³ Srov. PIŘHA, P. *Blahoslavená Zdislava*, s. 12.

Lemberku nebylo rozhárané a snaha Zdislavy potěšit a uzdravovat chudé a nemocné nebyla manželem tak nechápaná, jak nám to barokní obrazy ukazují.³⁴

Po vstupu do manželství začala Zdislava poznávat svátostnou podstatu manželství a jejím prvním nejbližším se stal manžel, kterému pokorně sloužila. Po narození dětí se stala služebnicí i svým dětem a tím se čistota jejího srdce ještě více projasnila. Z panenské čistoty srdce se proměnila v královskou čistotu mateřské lásky, která se neomezuje pouze na tělesné prospívání vlastních dětí, ale vidí v nich skutečný plod svátosti, kterou je manželství ve své prvotní podstatě. Plody této svátosti začala poté rozpoznávat i v dětech, které ona sama na svět nepřivedla, avšak poznávala v nich děti téhož Otce, kterým je Stvořitel veškerého světa. Díky čistotě svého srdce nečinila Zdislava rozdíl mezi dětmi vlastními a dětmi jiných žen.³⁵

Dalimil ve své kronice oslovuje Zdislavu titulem paní. Tento titul byl v tehdejší době ženským protějškem od slova rytíř. Je to tedy rytířská žena, která svobodně vládne svěřenému statku. Jde o ženu, která má autoritu, ale také zodpovědnost. Reprezentuje vedle svého muže celou komunitu, jež je povolána vládnout a vést.³⁶ Paní je vedle svého muže centrem rodiny, vychovatelkou dětí, spolutvůrkyní důvěrnosti rodinného prostředí a také ochránkyní pořádku a hojnosti v domě. Jako matka je vždy a ve všem protipólem otce, spolutvůrcem a spolunositelem rodičovské autority. Paní je spolu s pánem – svým rytířským ochranitelem – oním sepětím, kterému Bůh požehnal v ráji jako lidské celosti a žehná v každém manželském páru, který by chtěl být nositelem nesobecké služby vzájemné i společné vůči ostatním.³⁷

Ze sňatku Zdislavy a pana Havla z Lemberka vzešly čtyři děti. Nejstarší Havel, dále Markéta, Jaroslav a Zdislav.³⁸ Žďárský kronikář popisuje Zdislavino manželství jako: „bez úhony s ním žila“, a to je pro nás nepřímý důkaz ctnosti jejího rodinného života.³⁹ Základem manželského života svaté Zdislavy a pana Havla byla vzájemná úcta a dodržování pravidel vzájemného spoluzití manželů a jejich dětí tak, jak píše svatý Pavel v Listu Kolonským: „Ženy, podřizujte se svým mužům, jak se sluší na ty, kdo patří Pánu.

---

³⁴ Srov. tamtéž, s. 24.

³⁵ Srov. DURYCH, J. *Světlo ve tmách: Blahoslavená Zdislava*. 2. vyd., ve Vyšehradu 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1991. ISBN 80-702-1062-1, s. 197.

³⁶ Srov. PÍŤHA, P. *Blahoslavená Zdislava*, s. 32.

³⁷ Srov. tamtéž, s. 33.

³⁸ Srov. tamtéž, s. 18.

Muži, milujte své ženy a nechovejte se k nim drsně. Děti poslouchejte ve všem své rodiče, protože se to líbí Pánu. Otcové, neponižujte své děti, aby nemalomyslněly.” (Ko 3,18-21)⁴⁰

Děti Zdislavy a pana Havla se v praktickém životě dokázaly prosadit. Působily v zeměpanských službách a zasahovaly v záležitostech špitálů a klášterů. To byl výsledek dobrého zázemí v rodině, výchovy a vzdělávání.⁴¹ Manželství a výchova dětí svaté Zdislavy a pana Havla je nám příkladem zvláště pak v dnešní době, kdy jsou děti často vychovávány v neúplných nebo nefunkčních rodinách. Důstojnost instituce manželství v dnešní době je blíže rozepsána v Pastorální konstituci o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*. Manželství je důvěrným společenstvím života a lásky založené a vybavené zákonitostmi Stvořitele, stvrzené neodvolatelným osobním souhlasem. Původcem manželství s rozličnými dobry a cíli je samotný Bůh. Manželství má velkou důležitost pro pokračování lidského rodu, pro osobní rozvoj všech členů rodiny, pro jejich důstojnost, stálost, mír a blaho rodiny i celé společnosti.⁴²

K otázce rodiny a jejího tajemství se vyjádřil papež František v Exhoraci o lásce v rodině *Amoris Laetitia*: „Vtělení Slova do lidské rodiny v Nazaretu svojí novostí hýbe dějinami světa. Potřebujeme se pohroužit do tajemství Ježíšova narození, do Mariina přitakání andělovu zvěstování, kdy ve svém lůně počala Slovo; i do přitakání Josefa, který dal Ježíšovi jméno a staral se o Marii; do slavnosti pastýřů u jesliček, do klanění mudrců, útěku do Egypta, při kterém se Ježíš podílí na bolestech svého vyhnaného, pronásledovaného a poníženého lidu; do zbožného očekávání Zachariáše a do radosti, která provází narození Jana Křtitele; do splněného příslibu Simeona a Anny v chrámě; do úžasu učitelů Zákona, když naslouchali moudrosti dospívajícího Ježíše. A potom proniknout do třiceti dlouhých let, kdy si Ježíš prací svých rukou vydělával na chléb a šeptal modlitby a dodržoval tradice víry svého lidu, vzdělával se ve víře svých otců, kterou pak zúrodnil v tajemství Božího království. Tajemství Pánova narození a Nazaretské tajemství je provoněné rodinou! Je to tajemství, které si podmanilo Františka

---

³⁹ Srov. tamtéž, s. 27.

⁴⁰ *Bible*, Ekumenický překlad, (Ko 3,18-21) s. 270.

⁴¹ Srov. SVATOŠ, A. *Zdislava z Lemberka*, s. 27.

⁴² Srov. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, s. 222.

z Assisi, Terezii od Dítěte Ježíše a Karla Foucaulda a ze kterého čerpají také křesťanské rodiny, aby obnovovaly svoji naději a radost.⁴³

2.5 Zdislavino dílo

Zatímco pan Havel v období občanské války často odjížděl na bojové výpravy a prokazoval tím své válečné schopnosti, zůstávala mladá paní Zdislava na hradě při bohubilé činnosti.⁴⁴ Nejen občanská válka, ale také nepřízeň počasí jako byly časté záplavy, krupobití a neúroda, pustošily českou zemi (viz kapitola o nepříznivém období). V tomto nepříznivém období se Zdislava ujímá péče o potřebné a pronásledované. Získává pověst léčitelky nemocných a velké dobrodějky. Písemným důkazem je Kronika Dalimilova, kde se autor o Zdislavě rozepisuje takto: „Roku 1252 od narození milostivého Ježíše Krista opustila svět svatého života paní Zdislava, skrze niž se dostalo nešťastným velké útěchy. Vzkřísila pět mrtvých, vrátila zrak mnoha slepým, uzdravila mnoho chromých, a malomocných a velice pomáhala jiným nešťastníkům.“⁴⁵

Se souhlasem a podporou pana Havla zakládá paní Zdislava dominikánský klášter a špitál v Jablonném a stává se jejich patronkou.⁴⁶ První zmínka o budování jablonského mužského kláštera se objevuje v roce úmrtí Zdislavy, ale není pochyb o tom, že přípravy trvaly déle a příznivě do nich zasahovala zbožná jablonská paní v posledních letech svého života.⁴⁷ Spolu s manželem pozvala Zdislava krátce před rokem 1252 do Jablonného řád dominikánů. V té době nebyla budova konventu ještě dokončena. Hlavní úlohou kazatelského řádu svatého Dominika bylo, aby mluveným slovem působil na laiky. Důvěru u nejchudších vrstev společnosti si dominikáni získali tím, že se zřekli veškerého svého majetku a tím, že hájili zájmy chudých proti moci vlastníků půdy. Dominikáni měli vliv na prosté ženy, ale také na hradní paní. Podařilo se jim získat nový směr ženské

---

⁴³ Srov. *Amoris laetitia: Exhortace papeže Františka o lásce v rodině* [online]. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: <http://www.farnostsusice.cz/doc/amoris-laetitia-o-lasce-v-rodine.pdf>

⁴⁴ Srov. WALDSTEIN-WARTENBERG, B. *Svatá Zdislava a její doba*, překlad Kyncl, P., Brandýs nad Labem, Nakladatelství Martin, 2002, s. 22.

⁴⁵ *Dalimilova kronika* [online]. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: <http://www.sesity.net/elektronicka-knihovna/dalimilova-kronika.pdf>

⁴⁶ Srov. SVATOŠ, A. *Zdislava z Lemberka*, s. 19.

⁴⁷ Srov. RYNEŠ, V. a SVATOŠ, A. *K počátkům náboženské úcty bl. Zdislavy*, s. 7.

mystiky. Také paní Zdislava se podřídila duchovnímu vedení převora dominikánů.⁴⁸ Ženy se zajímaly o hlasatele mariánské úcty, kterou dominikáni rozvinuli v době rytířské. Zvláště pak citová stránka tohoto kultu zapůsobila na ženský svět tehdejší doby. Ženy nacházely v Panně Marii, neposkvrněné Bohorodiče, útočiště ve svých nesnázích a často i životní ideál.⁴⁹ Paní Zdislava byla přijata do třetího dominikánského řádu. Přijala bílý mariánský škapulíř a přidružila se do sboru laických pomocníků řádu.⁵⁰

Zdislava se osobně podílela na přípravných pracích při stavbě kostela v Jablonném. Obraz v Jablonném zachycuje paní Zdislavu při pomoci se stavbou kostela. V noci přinášela na místo stavby chrámu kameny, hlínu a dříví, aby dělníci a kameníci měli na ráno vše připravené. Také vyšívané závěsy na oltářích a jiná výzdoba kostela v Jablonném byla její prací.⁵¹

Existence mužského dominikánského kláštera v Jablonném je písemně doložena k roku 1252. Zdislava se však ukončení stavby kláštera nedočkala, zemřela totiž o něco dříve, v témže roce.⁵²

Můžeme říci, že Zdislava také nepřímo přinesla do kraje vzdělanost. Tím, že založila klášter v Jablonném a v Trutnově, položila základy ke školnímu vzdělávání. Ve 13. století ještě nebyly veřejné školy a lidé se vzdělávali pouze ve školách farních nebo klášterních. Osobně se Zdislava podílela také na vzdělávání své rodiny, služebnictva a lidí z okolí. Je zachycena na obraze z 18. století jak lidu vykládá Písmo, vypráví jim o Ježíši Kristu a jeho ukřižování.⁵³

Význam paní Zdislavy se nám dochoval jako příklad ženy, jež dokázala spojit manželské a rodičovské povinnosti se službou člověku. Její touha pomoci druhému byla čistá a vyvěrala z jejího lidsky založeného nitra.⁵⁴ Svatá Zdislava dokázala ve svém životě harmonicky skloubit povinnosti vdané ženy s křesťanskou bliženeckou láskou a kajícími skutky.⁵⁵

---

⁴⁸ Srov. WALDSTEIN-WARTENBERG, B. *Svatá Zdislava a její doba*, s. 24.

⁴⁹ Srov. SVATOŠ, A. *Blahoslavená Zdislava*, s. 64.

⁵⁰ Srov. tamtéž, s. 66.

⁵¹ Srov. tamtéž, s. 102.

⁵² Srov. SVATOŠ, A. a RYNEŠ, V. *K počátkům náboženské úcty Bl. Zdislavy*, s. 7.

⁵³ Srov. SVATOŠ, A. *Blahoslavená Zdislava*, s. 102.

⁵⁴ Srov. SVATOŠ, A. *Zdislava z Lemberka*, s. 20.

⁵⁵ Srov. WEIS, M. *Svaté královny*, s. 143.

Paní Zdislava je v Dalimilově kronice nazývána „ženou svatého života“. Tato formulace vychází z ohlasu, který vyvolávaly její skutky ve společnosti 13. století.⁵⁶ Středověký pisatel svátostí zmiňuje zejména aktivitu v obětavých a statečných skutcích. Stálá a pěstovaná víra podmiňovala Zdislavinu odvalu a vedla ji k přesvědčení o vyšším posvěcení životních kroků a záměrů.⁵⁷ Tajemné dílo milosti se začalo dovršovat v nitru blahoslavené Zdislavy. Z této milosti učinila Zdislava nástroj divotvorné Boží moci a počala zrakem rozeznávat různé věci, které byly jiným lidem skryty. Modlitba svaté Zdislavy nabývala u Boha zvláštní slyšitelnosti. Za uzdravení a vzkříšení mrtvých nabízela svůj život a tato její oběť nebyla tak úplně odmítána. Pozvolna začala dobrodějka cítit, že díla její lásky nebude mnoho.⁵⁸

Zdislava vystupovala ve svém srdci po stupních ctností a následovala Krista. Měla dar blahoslavenství svého srdce a viděla nejvyšší pomyslenu i nadpomyslenu radost, a to Pána Boha. Toho lze spatřit nejen v nebi, ale i na zemi v každém bližním, což je ale opět umožněno jen tomu, kdo je obdarován blahoslavenstvím.⁵⁹ Čtyři vlastní děti se dělily o lásku své matky se zástupy těch, kterým vracela zdraví, zraky i životy. Tito nemocní, chorobomyslní, chromí, slepí i mrtví se stávali před Zdislavou rovni jejím dětem, nad kterými ona nabývala mateřské moci. Nehleděla jenom na jejich tělesné neduhy a na jejich mrtvá těla, ale nahlížela do jejich srdcí a do jejich životů a nabízela za ně jako výkupné svoje vlastní zdraví a svůj vlastní život. Zdislava se tak stávala jejich orodovnicí i obětí. Tohoto dosahovala přímým patřením na Boha, jehož jsou schopni vidět jen blahoslavení čistého srdce. Toto blahoslavenství jí bylo dopřáno již na tomto světě a bylo její velkou blažeností.⁶⁰

Zdislava uzdravovala s Boží pomocí podle vzoru Ježíše Krista, který také uzdravoval malomocné, chromé, ochrnuté, slepé a jinak nemocné. Skutky zázračného uzdravování Ježíše Krista nacházíme také u Marka, Lukáše i Jana.⁶¹

V krytě hrobu blahoslavené paní Zdislavy v Jablonném z roku 1660 se zachoval ikonografický pramen jejich skutků.⁶² Dvacet čtyři obrazů vymalovaných na kovových

---

⁵⁶ Srov. SVATOŠ, A. *Zdislava z Lemberka*, s. 21.

⁵⁷ Srov. SVATOŠ, A. *Zdislava z Lemberka*, s. 26.

⁵⁸ Srov. DURYCH, J. *Světlo ve tmách: Blahoslavená Zdislava*, s. 181.

⁵⁹ Srov. tamtéž, s. 206.

⁶⁰ Srov. tamtéž, s. 207.

⁶¹ Srov. *Bible*, Ekumenický překlad, NZ: Mr, Mt, Lk, J.

deskách jsou cenným ověřením pravosti zpráv o zázracích blahoslavené Zdislavy. Na každé desce je zachycen jeden div, který Zdislava v minulosti vykonala.⁶³ V porovnání s Dalimilovou kronikou, kde jsou zázraky blahoslavené Zdislavy vyjmenovány, lze soudit, že obrazy v hrobce Zdislavy zachycují nejvýše dvě pětiny z celkového počtu zázraků. Většina zachycených zázraků se týká uzdravování dětí, dívek a žen. To svědčí o tom, že ji děti a mladé ženy byly jako matce blíže. Čtyři ikony zachycují také uzdravování kněží.⁶⁴

Z Dalimilovy kroniky se dozvídáme také o dalších skutcích paní Zdislavy. Vzkřísila pět mrtvých, „projasnila” mnohé slepé, uzdravila chromé a malomocné a nad jinými „pracnými” učinila velké divy. Zdislavin kult tak vzniká ještě za jejího života.⁶⁵ Paní Zdislavu pisatel kroniky chválí jako Bohem nadanou léčitelku, ošetrovatelku nemocných a dobroditelku chudých. V křísení mrtvých spatřujeme spíše odvahu pustit se do léčení beznadějných případů, do kterých se paní Zdislava pouštěla s vroucí vírou a touhou pomoci všemi prostředky a hlavně s „Boží pomocí”. Pomáhala všem lidem bez rozdílu a nejvíce těm nejposlednějším. Tím, že založila špitál, se její pomoc násobila a byla účinnější.⁶⁶ Přestože žila krátce, jednala svatá Zdislava rychle a přitom hořela zapálená pro dobrou věc nepřetržitě jako věčná lampa.⁶⁷ Paní Zdislava nehromadila majetek, ale raději věnovala nemalé prostředky na špitál, ve kterém dostávali péči i ti nejnuznější. Svatá Zdislava jednala zcela v duchu Matoušova evangelia: „...cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratří, mně jste učinili.” (Mt 25, 40)⁶⁸

Všechno toto dobrodiní, uzdravování a také péče o rodinný krb paní Zdislavu postupně vyčerpávalo, její zdraví se podlamovalo a ona chřadla. Na srdci ji ležela tíha z nedokončeného díla dominikánského kláštera v Jablonném.⁶⁹ Zdislava zemřela vyčerpána životními povinnostmi a skutky bliženecké lásky ve věku asi třiceti let roku 1252.⁷⁰ Památku svaté Zdislavy slavíme 30. května.⁷¹

---

⁶² Srov. SVATOŠ, A. *Zdislava z Lemberka*, s. 23.

⁶³ Srov. DURYCH, J. *Světlo ve tmách*, s. 200.

⁶⁴ Srov. DURYCH, J. *Světlo ve tmách*, s. 202.

⁶⁵ Srov. SVATOŠ, A. *Zdislava z Lemberka*, s. 20.

⁶⁶ Srov. SVATOŠ, A. *Zdislava z Lemberka*, s. 27.

⁶⁷ Srov. DURYCH, J. *Světlo ve tmách: Blahoslavená Zdislava*, s. 196.

⁶⁸ *Bible*, Ekumenický překlad, (Mt 25, 40), s. 40.

⁶⁹ Srov. DURYCH, J. *Světlo ve tmách: Blahoslavená Zdislava*, s. 186.

⁷⁰ Srov. WEIS, M. *Svaté královny*, s. 144.

Životním cílem Zdislavy bylo dávat se jiným skrze Boha, těšit je a oblažovat. Proto spojila své věno se svým chotěm, postavila klášter, kostel a špitál, a proto podporovala kněze.⁷² Zdislava pracovala proto, aby se lidé kolem ní měli dobře, a proto byl její život plný dobrých skutků. Jak píše kronikář: „Veliká útěcha vzešla skrze ni nešťastným.“ To byla jistě nejlepší útěcha pro Zdislavu na konci svého mladého života, z kterého byla doslova vytržena.⁷³

Blahoslavenou Zdislavu pochovali bratři dominikáni v klášterním gotickém kostele svatého Vavřince v Jabonném.⁷⁴

Na ikonách z konce 19. století je paní Zdislava zobrazována s atributy kostela, který drží v ruce (podle založení kostela svatého Vavřince) a s ošatkou nebo pokladnicí, z které obdarovává chudé. Na barokních malbách můžeme blahoslavenou Zdislavu spatřit jako prostřednici mezi prosebníkem a Bohem.⁷⁵

2.6 Kanonizace

Přibližně 30 let po úředním potvrzení kultu blahoslavené Zdislavy se objevují snahy a zájem o její svatořečení. První úřední žádost o svatořečení, doručená Kongregaci pro svatořečení v Římě, je od biskupa Štěpána Trochty z Litoměřic ještě z doby před nástupem totality. V období tzv. Pražského jara následovaly další žádosti, například od Ambrože Svatoše, který byl tehdejším provinciálem českých dominikánů a zároveň byl velkým ctitelem Zdislavy.⁷⁶ K žádostem o svatořečení se vyjádřila také generální představená školských sester a v dalších letech i věřící z rodné Zdislaviny farnosti v Křižanově a později také věřící z Jablonného.

Důvodem, který byl uveden v žádostech a prosebných listech papežovi o svatořečení blahoslavené Zdislavy, je především její ctnostný život, zářivý příklad všem manželkám a matkám a celým rodinám.⁷⁷ Dalším odůvodněním ke svatořečení paní Zdislavy je

---

⁷¹ Srov. DURYCH, J. *Světlo ve tmách: Blahoslavená Zdislava*, s. 186.

⁷² Srov. SVATOŠ, A. *Blahoslavená Zdislava*, s. 103.

⁷³ Srov. tamtéž, s. 105.

⁷⁴ Srov. tamtéž, s. 5.

⁷⁵ Srov. SVATOŠ, A. *Blahoslavená Zdislava*, s. 103.

⁷⁶ Srov. NĚMEC, J. *Zázraky ke kanonizaci českých světců*, s. 29.

⁷⁷ Srov. tamtéž, s. 29.

příkladná služba nemocným, štedrá pomoc chudým, láska k modlitbě a k vnitřnímu životu.

Musím zde zmínit, že tehdejší papež Pavel VI., ve svých odpovědích Zdislaviny snahy chválí a vybízí ostatní, aby na ctnostnou paní hleděli jako na vzor svatého života. S jeho pomocí si lidé dnešní doby mohou znovu uvědomit ideál ctnosti, řád lásky a získat tak povzbuzení ke křesťanské aktivitě.⁷⁸

Pro kanonizaci blahoslavené Zdislavy bylo třeba shromáždit dokumentaci o ctnostech a její schválení na Kongregaci o svatořečení. Dále bylo potřebné předložit a dokumentovat zázrak vymodlený na přimluvu u Boha. O Zdislaviny ctnostech svědčí písemná památka Kronika kláštera žďárského a také Kronika Dalimilova, na které navazují hagiografická díla a pojednání z období baroka.⁷⁹

Pozici o zázraku ze současnosti zaznamenali v klášteře sester dominikánek v roce 1960. Šlo o uzdravení jedné sestry z cukrovky, dále pak v roce 1986 vyléčení zlomeniny ruky a vymizení zdravotních komplikací po nehodě. Nicméně se čekalo na případ mimořádného uzdravení a jeho podrobné zdokumentování. Ten se stal v roce 1989, kdy byl v Novém Městě na Moravě zaznamenán případ přežití pacienta Františka Straky, jež utrpěl náhlou zástavu srdeční činnosti (trvajících 2h 30min). Tehdy se přistoupilo k vypracování příslušné pozici o zázraku.⁸⁰

Ke kanonizaci blahoslavené Zdislavy došlo spolu s kanonizací blahoslaveného Jana Sarkandra dne 21. května 1995 v Olomouci Janem Pavlem II.⁸¹

Církev svatá opěvuje svatou Zdislavu na její svátek čtením z Písma Svatého z knihy Přísloví⁸²: „Ženu statečnou kdo ji nalezne? Je daleko cennější než perly. Srdce jejího muže na ni spoléhá a nepostrádá kořist. Prokazuje mu jen dobro a žádné zlo po celý svůj život. Stará se o vlnu a len, pracuje s chutí vlastníma rukama. Podobná obchodním lodím zdaleka přiváží svůj chléb. Ještě za noci vstává dát potravu svému domu a příkaz služkám. Vyhlédne si pole a získá je, z ovoce svých rukou vysází vinici. Bedra si opáše silou a posílí své paže. Okusí, jak je dobré její podnikání. Její svítilna nehasne ani v noci. Vztahuje ruce po přeslenu, svými prsty se chápe vřetena. Dlaň má otevřenou pro

---

⁷⁸ Srov. NĚMEC, J. *Zázraky ke kanonizaci českých světců*, s. 30.

⁷⁹ Srov. tamtéž, s. 31.

⁸⁰ Srov. tamtéž, s. 33.

⁸¹ Srov. tamtéž, s. 37.

⁸² SVATOŠ, A. *Blahoslavená Zdislava*, s. 110.

utištěného a ruce vztahuje k ubožáku. Nebojí se o svůj dům, když sněží, celý její dům je oblečen do dvojího šatu. Zhotovuje si příkrývky. Z jemného plátna a šarlatu je její oděv. Uznáván je v branách její manžel, když usedá se staršími země. Zhotovuje plátno na prodej a dodává jej kupci. Síla a důstojnost je jejím šatem, s úsměvem hledí vstříc příštím dnům. Její ústa promlouvají moudře, na jazyku mívá vlídné naučení. Pozorně sleduje chod svého domu a chleba lenosti nejí. Její synové povstávají a blahořečí jí, též její manžel ji chválí: „Statečně si vedly mnohé dcery, ale ty je všechny předčíš”. Klamavá je líbeznost, pomíjivá krása, žena, jež se bojí Hospodina, dojde chvály. Dejte ji ovoce jejích rukou, ať ji chválí v branách její činy” (Př 31,10-31)⁸³

---

⁸³ Bible, Ekumenický překlad, (Př 31,10-31), s. 836.

3 Svatá Anežka

Nejstarší písemný pramen, který zachycuje ve třinácti kapitolách život a dílo svaté Anežky české, je *Legenda* psaná latinsky. Autorem *Legendy* byl zřejmě anonymní pražský františkán, který byl buď Anežčin současník, nebo žil v době jen o něco málo později. Udržoval těsné styky s pražským klášteřem klarisek a sepsání životopisu Anežky mu přikázal jeho řeholní představený. Dalšími dochovanými písemnými prameny jsou papežské listy, kterých je 22, a 4 listy svaté Kláry blahoslavené Anežce.⁸⁴

Z roku 1356 pochází nejstarší výtvarné znázornění Anežky. Nachází se v breviáři křižovnického velmistra Lva. Anežka zde odevzdává kostel velmistru Konrádovi. Tato symbolika značí založení špitálního bratrstva. Pozdější malíři Anežky se k tomuto tématu vraceli a připojovali motiv Anežky při ošetřování nemocných doplněný namalovaným beránkem, který značí nevinnost a naprosté zasvěcení Bohu ve jménu celého slavného rodu Přemyslovců. Dále je znázorňována také se lvíčetem, který je erbovním znakem jejího královského rodu.⁸⁵ Také sochaři znázorňovali svatou Anežku. Nejstarší socha je nad průčelím kláštera na Františku z počátku 18. století. Zde má Anežka královskou korunu, řeholní šat, pastýřskou hůl, v levé ruce knihu s pravidly své řehole a u nohou beránka. Nejznámější socha pochází od Myslbeka z 19. století. Byla objednaná pro sousoší na Václavském náměstí v Praze.⁸⁶

3.1 Rodiče Anežky

Svatá Anežka byla dcerou českého krále Přemysla Otakara I. a Konstancie. Matka Anežky, Konstancie, byla dcerou uherského krále Bély III.. Byla štedrá vůči kostelům a klášteřům. V roce 1232 založila klášteř cisterciánek Porta coeli u Tišnova a pomáhala dceři Anežce v jejich záměrech při založení špitálu svatého Františka a také při založení

---

⁸⁴ Srov. NĚMEC, J. *Anežka Česká: Úcta a proces svatořečení*, Vídeň, 1987, s. 14.

⁸⁵ Srov. tamtéž, s. 16.

⁸⁶ Srov. NĚMEC, J. *Anežka Česká Úcta a proces svatořečení*, s. 17.

kláštera klarisek.⁸⁷ Otec Anežky, Přemysl, byl prvorozeným synem knížete Vladislava II. a jeho druhé manželky Judity.

---

⁸⁷ Srov. POLC, J. *Světice Anežka Přemyslovna*, Praha, Česká katolická charita péči sdružení katolických duchovních, 1989, s. 14.

Jako vladař byl Přemysl Otakar I. výjimečně schopný zejména v politické oblasti. Snažil se o vymanění české církve z područí mohičké metropole.⁸⁸ S první manželkou Adélou měl Přemysl Otakar čtyři děti, manželství však bylo později prohlášeno za neplatné. Poté se Přemysl oženil s Konstancií, s níž měl devět dětí, přičemž Anežka Přemyslovna byla nejmladší.⁸⁹

3.2 Anežčino dětství

Ještě před Anežčíným narozením bylo Konstancii ve snu vyjeveno, že se ji narodí dítě, které bude žít řeholním životem a budou se k němu obracet lidé v obdobích těžkostí a útrap. V Legendě je popsán sen Konstancie, který se jí zdál před narozením Anežky. Královna Konstancie ve snu vstoupila do své komnaty s drahými královskými šaty a mezi nimi visela tunika, šedivý plášť a provaz, který slouží jako opasek sestrám klariskám. Královna se podivila, proč je mezi královským šatstvem takové prosté roucho a v tom dostala odpověď, že dítě, které nosí pod srdcem, bude nosit takový šat a bude světlem českého národa.⁹⁰

Anežka se narodila zřejmě v roce 1211.⁹¹ Už jako tříletá byla svým otcem zasnoubená Boleslavovi, synu slezského knížete Jindřicha Bradatého a jeho manželky Hedviky. Spolu se svoji sestrou Annou, která byla zasnoubená staršímu ze synů Bradatých, byla poslána v roce 1214 na vychování do kláštera cisterciánek v Třebnici, který založili manželé Bradatí.⁹² Anežka zde byla vychovávána samotnou Hedvikou. Ta učila Anežku prvním modlitbám a základům víry. Ačkoli byla Anežka ještě dítě, její chování v Třebnici nebylo dětské. Jak popisuje Legenda, modlila se často před obrazy Krista a Panny Marie a povzbuzovala i jiné sestry ke stejné horlivosti v modlitbě.⁹³ Není vyloučeno, že mravní charakter a Anežčina zakladatelská činnost byla inspirována dílem svaté Hedviky, která byla ještě za svého života považována za svatou a ještě za života

---

⁸⁸ Srov. POLC, J. *Svěťice Anežka Přemyslovna*, Praha, Česká katolická charita péči sdružení katolických duchovních, 1989, s. 10.

⁸⁹ Srov. tamtéž, s. 12.

⁹⁰ Srov. NĚMEC, J. *Anežka Česká: Úcta a proces svatořečení*, s. 78.

⁹¹ Srov. POLC, J. *Svěťice Anežka Přemyslovna*, s. 14.

⁹² Srov. tamtéž, s. 17.

⁹³ Srov. NĚMEC, J. *Anežka Česká: Úcta a proces svatořečení*, s. 79.

Anežky byla kanonizována.⁹⁴ Dlouhá vystihuje Hedviku jako přísnou kajícnicí, která byla vyhlášena svou dobročinností a láskou k chudíně, pro kterou byla nazývána matkou chudých a trpících. Hedvika byla jistě i dobrou vychovatelkou, když učila Anežku modlitbám a dennímu pořádku. Netrpěla změkčilostí, dávala jako příklady světce ze země Anežky a z jejího rodu. Apelovala na ušlechtilost, hrdost a ctnostný život.⁹⁵

Po předčasné smrti Boleslava, snoubence Anežky, byla poslána zpět k otci. Přemysl Otakar svěřil Anežku k dalšímu vzdělávání a mravní výchově do kláštera premonstrátů v Doksanech, který založila babička Anežky, královna Gertrúda.⁹⁶ Klášter sloužil k výchově královských dcer a dcer české šlechty.⁹⁷ Jak je psáno v Legendě, Anežka měla v klášteře vnitřního učitele Duchu Svatého, který nepotřebuje čas k učení. Naplnil Anežčino srdce blahodarem milosrdenství a Anežku vyučil tak, že Písmo Svaté nemusela číst. Duch Svatý Anežce Písmo Svaté vnukal.⁹⁸

Anežka byla z Doksan odvolána ve svých osmi letech, kdy se naskytlá příležitost výhodného sňatku se synem císaře Bedřicha II. Jindřichem. Po dohodě Přemysla Otakara I. a císaře Bedřicha byla Anežka jako host knížecí rodiny Babenberků okolo roku 1220 poslána na dvůr rakouského vévody Leopolda VI. do Vídně, zde měla nabýt dvorské výchovy hodné budoucí císařovny.⁹⁹ Podle autora Legendy vedla Anežka při pobytu v Rakousku i nadále ctnostný život, oddávala se modlitbám, udílela almužnu a o svátcích držela přísný půst.¹⁰⁰ Ke sňatku mezi Anežkou a Jindřichem nedošlo a zasnuby byly zrušeny. Anežka se vrátila zpět do domu svého otce Přemysla Otakara I.¹⁰¹

Přemysl Otakar I. ale přišel s dalším výhodným sňatkem pro svou dceru Anežku. Tentokrát se měl stát manželem Anežky mladý anglický král Jindřich III., syn císaře Bedřicha II.. Později zájem o sňatek Anežky a anglického krále ze strany Přemysla ochabl

---

⁹⁴ Srov. KYBAL, V. *Svatá Anežka Česká: historický obraz ze 13. století*. Brno: L. Marek, 2001. Pontes pragenses (L. Marek). ISBN 80-862-6314-2, s. 31.

⁹⁵ Srov. DLOUHÁ, B. *Blahoslavená Anežka česká – život zakladatelky českého Assisi*, s. 17.

⁹⁶ Srov. POLC, J. *Světice Anežka Přemyslovna*, s. 18.

⁹⁷ Srov. tamtéž, s. 19.

⁹⁸ Srov. NĚMEC, J. *Anežka Česká: Úcta a proces svatořečení*, s. 79.

⁹⁹ Srov. POLC, J. *Světice Anežka Přemyslovna*, s. 21.

¹⁰⁰ Srov. NĚMEC, J. *Anežka Česká Úcta a proces svatořečení*, s. 80.

¹⁰¹ Srov. POLC, J. *Světice Anežka Přemyslovna*, s. 24.

a není nám známo, co bylo skutečným cílem Přemyslovy zahraniční politiky, spočívající v úmyslu spojení rodu Přemyslovců s anglickým králem.¹⁰²

Nicméně poté se o Anežčinu ruku začal ucházet sám císař Bedřich II.. Bratr Anežky Václav I., který nastoupil na trůn po smrti Přemysla Otakara, se zasnoubením souhlasil. Kdyby ke sňatku mezi Bedřichem II. a Anežkou došlo, stala by se Anežka nejvýše postavenou ženou v hierarchii světské společnosti, Anežka však nabídku sňatku odmítla a před světskou slávou dala přednost cestě duchovní.¹⁰³ Rozhodla se následovat Krista jako ho následovali jeho učedníci: „Tehdy řekl Ježíš svým učedníkům: „Kdo chce jít za mnou, zapří sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne. Neboť kdo by chtěl zachránit svůj život, ten o něj přijde, kdo však ztratí svůj život pro mne, nalezne jej...” (Mt 16, 24 a 25)¹⁰⁴ Svůj úmysl sdělila tehdejšímu papežovi Řehořovi IX., ten Anežku v jejím rozhodnutí podpořil a její rozhodnutí schválil. Císař na odmítnutí Anežky reagoval s porozuměním. To, že si vybrala většího pána, nebral jako pohanu, ale jako Boží vnuknutí. Dále již úmysl Anežky schvaloval a doporučoval.¹⁰⁵

Dlouhá píše, že je život svatých umělecké dílo v rukou Božích, životopisy svatých zaznamenávají podivuhodné rozčlenění, stupňování a vyvažování směřující harmonicky k vyvrcholení díla. Právě v trojích zasnubách Anežky Přemyslovny je možno spatřit takovou mistrovskou partii Stavitele chrámů. Snoubenku, ještě dítě, rozvazuje sám Bůh, dorůstající dívku zavazují a rozvazují lidé a jako dospělá už odhazuje pouta sama. Když je Anežce 6 let, umírá jí první snoubenec, syn světice, jako šestnáctiletou ji zrazuje syn císaře a ve dvaceti třech letech uniká nejmocnějšímu císaři světa.

3.3 Anežka – zakladatelka špitálu svatého Františka a zakladatelka kláštera

Velkým příkladem Anežce byla její sestřenice svatá Alžběta Durinská. Ta vynikala láskou k chudým a nemocným a zcela se oddala duchovnímu životu. Byla provdána za lantkrabího Ludvíka a měla s ním tři děti. Alžběta Durinská zřídila v Marburku špitál

---

¹⁰² Srov. POLC, J. *Světice Anežka Přemyslovna*, s. 28.

¹⁰³ Srov. SOUKUPOVÁ, H. *Svatá Anežka Česká – život a legenda*, Praha, Vyšehrad, 2015, ISBN 978-807429-471-6, s. 70.

¹⁰⁴ *Bible*, Ekumenický překlad, Mt, s. 25.

¹⁰⁵ Srov. POLC, J. *Světice Anežka Přemyslovna*, s. 33.

pro chudé a nemocné, kde také sama sloužila. Zemřela mladá, ve svých dvaceti čtyřech letech v roce 1231. Dne 1. června 1235 byla svatořečena papežem Řehořem IX.¹⁰⁶

Anežka si vybrala kráčet ve šlépějích svatého Františka, a proto také její životní dílo, kterým se stal špitál pro nemocné, nazvala po svatém Františkovi. On a první minorité věnovali péči a pozornost nuzným a nemocným, v nichž spatřovali trpícího Krista. František zemřel 4. října 1226, svatořečen byl v červenci 1228.

Anežka založila v roce 1233 špitál svatého Františka v Praze, což bylo v souladu s tehdejšími laickými duchovními proudy, které se projevovaly pomocí chudým a nemocným.¹⁰⁷ K péči o nemocné v tomto špitále povolala Anežka křížovníky s červenou hvězdou a celý tento ústav svěřila pod ochranu papežské kurie.¹⁰⁸ V první době špitálu spravoval a ošetřoval nemocné také konvent sester. Také Anežka mezi těmito sestrami žila a ošetřovala nemocné, ke kterým tehdy patřili i malomocní.¹⁰⁹ Za tehdejších poměrů byla péče o takto nemocné velmi nebezpečná a namáhavá, vyžadovala spoustu odvahy, oddanosti, lásky a úcty k sebevíc postiženému chudákovi.¹¹⁰ Pro Anežku a ostatní sestry byl každý takový chudák Božím dítětem, obrazem Božím a reprezentantem Krista – Bohočlověka, který je chudý, ponížený a trpící, v jeho utrpení však prosvítá věčná sláva.¹¹¹

Prostory špitálu křížovníků u kostela svatého Petra přestaly svými rozměry brzy vyhovovat své činnosti, a tak Anežka požádala svého bratra Václava I. o „přenesení“ špitálu dovnitř města k pravému břehu Juditina mostu. V květnu 1252 byl položen základní kámen k novým budovám špitálu.¹¹²

Současně se stavbou špitálu zahájila Anežka v těsné blízkosti stavbu kláštera.¹¹³ Během krátké doby tří let byl zhruba dostavěn dvojkláster. Pro muže s vlastním kostelem Panny Marie a svatého Františka a druhý pro ženy s kostelem svatého Salvátora. Projekt této stavby byl velkolepý, samotná stavba byla provedena za nadšené spolupráce krále, šlechty i lidu samotného. Nadšení pro výstavbu klášterů bylo tak upřímné, že dělníci

---

¹⁰⁶ Srov. POLC, J. *Svěťice Anežka Přemyslovna*, s. 38.

¹⁰⁷ Srov. tamtéž, s. 39.

¹⁰⁸ Srov. KYBAL, V. *Svatá Anežka Česká: Historický obraz ze 13. století*, s. 87.

¹⁰⁹ Srov. POHUNKOVÁ, D. a KYRALOVÁ, M. *Naše sestra Anežka*, s. 42.

¹¹⁰ Srov. tamtéž, s. 43.

¹¹¹ Srov. tamtéž, s. 44.

¹¹² Srov. POLC, J. *Svěťice Anežka Přemyslovna*, s. 42.

¹¹³ Srov. POHUNKOVÁ, D. a KYRALOVÁ, M. *Naše sestra Anežka*, s. 44.

pracovali zadarmo pro chválu Boží. Král i šlechta se podíleli na výzdobě klášterů a kostelů, sama Anežka věnovala na toto dílo celé své jmění. Drahými dary přispěla také Anežčina sestra Anna.¹¹⁴ Dlouhá ve své knize Blahoslavená Anežka česká upozorňuje na příklon k mamonu. V dnešní době nehezských staveb, v nichž jsou podnikatelé, stavitelé a dělníci ve službách mamonu v jedné kletbě, rouhání, znesvěcování svátečního dne, lenosti, ledabylosti a nesvědomitosti, čteme pak s utajeným dechem o té době, kdy lid pracoval dobrovolně a zdarma na stáncích pravého Boha a o těch lidech, kteří mu sloužili celým svým srdcem. Království české bylo tehdy obrazem jednoty, rozumělo svému králi a schvalovalo jeho činy a všechny vrstvy společnosti měly na nich společný podíl. Dělník, který prací svých rukou vydělával na chléb pro sebe a svou rodinu, dokázal velkomyslně odejít tajně před výplatou. Český dělník byl v té době na výši křesťanského charakteru. Ovšem příklady shora táhly.¹¹⁵

České Assisi vzrůstalo a když byla stavba téměř hotova, přišly z Tridentu sestry klarisky, které byly v den svatého Martina roku 1234 slavnostně uvedeny do kláštera.¹¹⁶

3.4 Řád křížovníků s červenou hvězdou

V historii církve se stala Anežka jedinou ženou, která založila mužský řád.¹¹⁷ Řád křížovníků je také jediným řádem vzniklým v Čechách. Anežka jej založila pro službu ve špitále, péči o nemocné a chudobné. Členové bratrstva se skládali převážně ze zbožných laiků šlechtického původu. Po vzoru svatého Františka a svaté Kláry odmítali pro svůj špitál jakýkoli majetek. Ten spravovali sestry klarisky v Praze a jeho výnos se dělil mezi sestry, bratrstvo, nemocné a chudé ve špitále. Na Anežčinu žádost změnil papež Řehoř IX. Bulou *Omnipotens Deus* v roce 1237 špitální bratrstvo v samostatný řád. Do vlastnictví bratrstva předal papež statky špitálu, dal mu řeholi svatého Augustina, osvobodil ho od placení desátků a udělil mu imunitu vůči biskupským trestům. Dále bratrstvu papež uložil roční poplatek, který byl důkazem přímé závislosti na Svatém stolci.¹¹⁸ V roce 1250 požádala Anežka papeže Inocence IV. o rozpoznávací znamení pro

---

¹¹⁴ Srov. KYBAL, V. *Svatá Anežka Česká: Historický obraz ze 13. století*, s. 90.

¹¹⁵ Srov. DLOUHÁ, B. *Blahoslavená Anežka česká – život zakladatelky českého Assisi*, s. 35.

¹¹⁶ Srov. tamtéž, s. 34.

¹¹⁷ Srov. POHUNKOVÁ, D. a KYRALOVÁ, M. *Naše sestra Anežka*, s. 43.

¹¹⁸ Srov. POLC, J. *Světi Anežka Přemyslovna*, s. 41.

tento řád. Ten pověřil tímto úkolem pražského biskupa Mikuláše. Znamením řádu křížovníků byl prohlášen dne 17. května 1252 rudý osmicípý kříž s rudou hvězdou.¹¹⁹

Anežčina iniciativa vyvolala štědrost v královské rodině i u české šlechty. Sám král Václav, sestra kněžna Anna ve Slezsku a další Přemyslovci v okolních zemích zakládali špitály a chudobince pro křížovníky, které zmírňovaly bídu lidu. Lid si křížovníků vážil a ti svěřené statky užívali k dobru lidu.¹²⁰

3.5 Vstup do kláštera

Anežčino rozhodnutí pro řeholní život nabylo konkrétní podoby až po delším rozvažování. Nejprve se Anežka dotazovala menších bratrů na přednosti řádu svaté Kláry, která se zdržovala blízko města Assisi spolu se svými sestrami. Anežce bylo bratry doporučeno, v duchu svatého evangelia, prodat vlastní bohatství, rozdělit takto získané peníze mezi chudé a začít sloužit v pokoře a chudobě potřebným.¹²¹ „Chceš-li být dokonalý, jdi, prodej, co ti patří, rozdej chudým, a budeš mít poklad v nebi, pak přijď a následuj mne” (Mt 19, 21)¹²²

Povolání k zasvěcenému životu je spjato s dílem Ducha svatého, jak píše Papež Jan Pavel II. v posynodální apoštolské adhortaci VITA CONSECRATA: O zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě: „Stejně jako celý křesťanský život je také povolání k zasvěcenému životu těsně spjato s dílem Ducha svatého. On totiž po staletí získává stále nové lidi, aby objevovali úchvatnou krásu této tolik zavazující volby. Jeho působením tak znovuprožívají onen pocit proroka Jeremiáše: „Přemlouval‘ s mě, Hospodine, a dal jsem se přemluvit.“ (20,7) Duch totiž vzbuzuje touhu po plné odpovědi; on působí, že tato vůle roste, a přivádí ji až ke zralému souhlasu, jehož věrné uskutečnění pak pomáhá plnit. On upevňuje a posiluje ducha povolaných, činí je podobnými Kristu čistému, chudému a poslušnému a vybízí je, aby jeho poslání přijali za své. Když se nechají vést Duchem po cestě neustálého očišťování, stávají se den za dnem lidmi podle Kristova vzoru, pokračováním jedinečné přítomnosti zmrtvýchvstalého Pána v dějinách. S pronikavou intuicí nazvali církevní otcové tuto duchovní cestu filokalia neboli láska k

---

¹¹⁹ Srov. tamtéž, s. 42.

¹²⁰ Srov. DLOUHÁ, B. *Blahoslavená Anežka česká – život zakladatelky českého Assisi*, s. 32.

¹²¹ Srov. POLC, J. *Světičky Anežka Přemyslovna*, s. 43.

Boží kráse, která je vyzařováním Boží dobroty. Kdo je pozvolna veden působením Ducha svatého k plnému připodobnění s Kristem, nosí v sobě paprsek nedostupného světla a na svém pozemském putování dochází až k nevyčerpatelnému Zdroji světla. Tímto způsobem se zasvěcený život stává jedinečně hlubokým znamením církve–snoubenky, vedené Duchem k tomu, aby v sobě objevovala rysy svého Snoubence a stála před ním jako „slavná, bez poskvrny, vrásky nebo něčeho takového, aby byla svatá a bez vady“ (Ef 5,27).¹²³

Papež Řehoř IX. se snažil přimět svatou Kláru k přijetí hmotných statků, které by sestřám sám opatřil. Klára i přesto udržela slib a získala tak potvrzení výsady naprosté chudoby.¹²⁴ Svou chudobu prožívala v radosti a dbala varování svatého Pavla v Listu Timoteovi: „Nic jsme si na tento svět nepřinesli, a také si nic nemůžeme odnést. Máme-li jídlo a oděv, spokojme se s tím. Kdo chce být bohatý, upadá do osidel pokušení a do mnoha nerozumných a škodlivých tužeb, které strhují lidi do zkázy a záhuby. Kořenem všeho zla je láska k penězům. Z touhy po nich někteří lidé zbloudili z cesty víry a způsobili si mnohá trápení.“¹²⁵

Do Prahy přišly sestry damiantky na pozvání z Tridentu, kdy o sestry požádala Anežka přímo papeže Řehoře IX.. K jádru sester se připojilo v listopadu 1233 dalších sedm dívek z českých šlechtických rodin. Anežka byla do kláštera přijata na svátek letnic 11. června 1234 ve svých dvaceti třech letech a spolu s jinými českými šlechtickými dcerami vstoupila do řádu.¹²⁶

Anežčin vstup do kláštera, společně se sedmi dalšími dívkami ze šlechtických rodin, se stal tehdy velkou událostí. Slavnostního obřadu se zúčastnila královna Konstancie, král Václav I., příbuzní sedmi dívek, šlechta, světské i řádové duchovenstvo, sedm biskupů v čele s kardinálem Kajetánkem a biskup Jan II..¹²⁷

Na příkaz papeže Řehoře IX. byla Anežka 31. srpna téhož roku v klášteře svatého Františka v Praze ustanovena abatyší. Samotná svatá Klára v dochovaných listech

---

¹²² Bible, Ekumenický překlad, Mt, s. 29.

¹²³ *Posynodální apoštolská adhortace VITA CONSECRATA: O zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě* [online]. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: <http://teologietela.paulinky.cz/dokumenty/dokument/Vita-consecrata.html>

¹²⁴ Srov. POLC, J. *Svěťice Anežka Přemyslovna*, s. 40.

¹²⁵ Bible, Ekumenický překlad, (1 Tm 6,7-10), s. 283.

¹²⁶ Srov. POLC, J. *Svěťice Anežka Přemyslovna*, Praha, s. 44.

¹²⁷ Srov. DLOUHÁ, B. *Blahoslavená Anežka česká – život zakladatelky českého Assisi*, s. 36.

poslaných Anežce chválila Anežčino rozhodnutí k volbě zbožného života a ke vstupu do kláštera „chudých paní“. O duchovní potřeby sester se staral konvent minoritů, jenž byl časem přidružen ke klášteru svatého Františka. Minorité byli též Anežčinými cennými rádci.¹²⁸

3.6 Činnost Anežky v klášteře

Anežka usilovala u papeže Řehoře IX. a později u jeho nástupců nejenom o úpravu života ve svém klášteře, ale i o řešení otázek v zájmu celého řádu a ostatních klášterů. Především šlo o pravidla naprosté chudoby. Anežčinu snahu posílit ideu chudoby ocenila svatá Klára, která nazvala Anežku „polovinou své duše“.¹²⁹ Svatá Anežka sice žila stranou veřejného dění, nicméně měla značný vliv na věci veřejné. Dochovaly se mnohé listy, které jí byly od papežů té doby adresovány a také čtyři listy právě od svaté Kláry.¹³⁰

Bratr král Václav I. přijal v roce 1234 špitál a klášter svatého Františka pod svou ochranu. Papež Řehoř IX. přijal téhož roku v srpnu oba ústavy za majetek Svatého stolce. V listině ze dne 18. května roku 1235 stvrzuje papež Řehoř IX., že špitál s jeho majetky nesmí být nikdy oddělen od kláštera, tím pádem mají statky špitálu sloužit k výživě sester. Řehoři IX. ležela na srdci budoucnost kláštera svatého Františka.¹³¹ Anežka se přesto nadále snažila o naplnění privilegii puerpetalis. Dne 15. dubna 1238 její žádost Řehoř IX. přijal a Anežka takto získala pro svůj klášter výsadu chudoby.¹³²

Anežku se svatou Klárou spojoval ideál radikální chudoby, podle pokynů svatého Františka prosazovaly obě světice své názory trpělivě, pokorně a s poslušností, dokud nebyly jejich požadavky vyslyšeny. Dobrovolná chudoba byla tak trochu dobrodružný počín, vydání se na nejisté a nezabezpečené cesty a skok do hlubin Prozřetelnosti.¹³³

---

¹²⁸ Srov. POLC, J. *Světice Anežka Přemyslovna*, s. 45.

¹²⁹ Tamtéž, s. 50.

¹³⁰ Srov. NĚMEC, J. *Anežka Česká: Úcta a proces svatořečení*, s. 5.

¹³¹ Srov. POLC, J. *Světice Anežka Přemyslovna*, s. 51.

¹³² Srov. POLC, J. *Světice Anežka Přemyslovna*, s. 53.

¹³³ Srov. POHUNKOVÁ, D. a KYRALOVÁ, M. *Naše sestra Anežka*, s. 56.

3.6.1 Korespondence svaté Anežky České se svatou Klárou

Součástí Františkova řádu byla jeho sesterská část v čele s mladou šlechtičnou Klárou, která následovala sv. Františka do kaple Panny Marie v Porcinkule, kde ji sv. František ostříhal vlasy, oblékl hrubý šat a přijal do řádu františkánů. Klára byla spolu s prvními řádovými sestrami uvedena sv. Františkem ke kostelu sv. Damiána poblíž Assisi. František jim udělil stručná pravidla odpovídající pravidlům menších bratří s důrazem na závazek k chudobě podle evangelia, ale zároveň jim přislíbil poskytovat hmotné zajištění a duchovní péči. První damiantky se tak nemusely starat o denní potřeby, neměly povinnost kazatelskou ani misionářskou, žily v jakési dobrovolné klauzuře.¹³⁴ Nicméně i ženská řádová komunita vyžadovala pevná řeholní pravidla. Kardinál Buvolin udělil Klářinu konventu řeholi sv. Benedikta a spolu s ní soubor řeholních ustanovení. Zakázal volné působení sester, přikázal sestrám život v odloučenosti od světa, omezil duchovní vedení komunity menšími bratry a nepřímou dovolil společné vlastnictví. Klářina věrnost Františkova odkazu podržela ve svatodamiánském konventu jeho ideje.¹³⁵

Svatá Klára přijala v roce 1216 na pokyn svatého Františka titul abatyše spolu řeholí svatého Benedikta, tato zvláštní pravidla upravená pro potřeby způsobu života Klarisek, nazýval papež Řehoř IX. „Regula Vitae” Obsahem této regule byly zásady naprosté chudoby, kající život vyznačující se přísným postem. Od papeže Inocence získala svatá Klára „privilegium puerpetalis” - „výsadu chudoby”.¹³⁶ Kardinál Hugolín ze Segni sestavil pro kláštery sester pravidla klášterního života „Formula vitae” - „Způsob života”. Formule vitae dovoluje oproti privilegii puerpetalis společný majetek, a tím i částečné zajištění holého živobytí v klášteře.¹³⁷ Papež Řehoř IX. se snažil přimět svatou Kláru o přijetí hmotných statků, které by sestrám sám opatřil. Klára i přesto udržela slib naprosté chudoby a získala potvrzení výsady naprosté chudoby.¹³⁸

Klára svým náboženským a snad i politickým instinktem upřela pozornost na Anežku českou, a to nejenom pro její vznešený rod, ale zejména pro její rovnocennou svatost, která ji přivedla k františkánské „svaté službě“, což bylo rozhodující pro založení českého Assisi. Praha se tak stala středem františkánského evangelia za Alpami a svaté Kláře i

---

¹³⁴ Srov. SOUKUPOVÁ, H. *Svatá Anežka Česká: život a legenda*, s. 27.

¹³⁵ Srov. SOUKUPOVÁ, H. *Svatá Anežka Česká: život a legenda*, s. 28.

¹³⁶ Srov. POLC, J. *Svěťice Anežka Přemyslovna*, s. 47.

¹³⁷ Srov. tamtéž, s. 48.

ostatním sestrám a bratřím záleželo na zachování stejně čistého ducha v novém institutu, jako u původního hnutí a podobně v San Damiánu.

Přestože si byly obě světice nábožensky rovny, byly odlišné v mnohém směru, například svým rodem, vzděláním, životními zkušenostmi i svým *savior faire* (společenskou obratností). Anežka mohla navazovat na staletou tradici po stránce světské i duchovní, měla nejvyšší vzdělání, prošla si v dětství klášterní kulturou, naproti tomu Klářina společenská výchova byla omezena na úzké zdi rodného kostela v chudém horském městečku střední Itálie. Její životní zkušenosti se omezily na vyhnanství v Perugii a občanské boje v Assisi.¹³⁹

Chvála k rozhodnutí vstupu Anežky do kláštera přišla nejen od papeže a jeho dvora, ale také od nejčistší duchovní dcery svatého Františka a nejdůstojnější ženy nadchnuté jeho ideály, tj. svaté Kláry. Ta tak učinila v prvním dopise Anežce, který je psán v uctivé pokoře ke královské dceři českého krále a s velkou radostí nad „sestřinou“ konverzí k františkánskému ideálu a jeho principu chudoby.¹⁴⁰ „Velmi se raduji a plesám v Pánu, když slyším slavné zvěsti o Vašem svatém chování a bezúhonném životě, které se nedostaly jen ke mně, nýbrž se šíří snad po celém světě. Ale neraduji se jen já, radují se i všichni ti, kdo se snaží sloužit Ježíši Kristu a být mu oddáni. A to proto, že ačkoli jste nade všechny ženy mohla užívat cti a slávy tohoto světa jako manželka vznešeného císaře, jak by se slušelo na Vaši i jeho velikost, tím vším jste z celé duše opovrhla a z celého svého srdce zvolila svatou chudobu a život v přísné kajícnosti. Zvolila jste si za Ženicha muže mnohem vznešenějšího, samého Pána Ježíše Krista, který zachová Vaše čisté a neporušené panenství navždy bez úhony. ... Je to jistě šťastná a nejvyšší chvályhodná výměna: opustit pozemské pro věčné, pomocí pozemského si zasloužit nebeské, získat stokrát víc za jedno a k tomu ještě blažený život bez konce. Proto jsem se rozhodla zapřísahat Vaši vznešenost a svatost, jak jen mohu, pokornými prosbami pro lásku Krista, abyste pevně setrvala v jeho službě, rostla od dobrého k lepšímu, od ctnosti ke ctnosti, aby ten, jemuž z celého srdce sloužíte, ráčil Vám uštedřit vytouženou odměnu.“¹⁴¹

---

¹³⁸ Srov. tamtéž, s. 50.

¹³⁹ Srov. KYBAL, V. *Svatá Anežka Česká: Historický obraz ze 13. století*, s. 98.

¹⁴⁰ Srov. tamtéž, s. 96.

¹⁴¹ Listy svaté Kláry: První list sv. Anežce Pražské. *Františkáni* [online]. [cit. 2017-03-09]. Dostupné z: <http://www.ofm.cz/weblizar-portfolio/listy-sv-klary/>

Tímto prvním dopisem svaté Kláry, kde chválí Anežčino rozhodnutí s tendencí posílit ji v její „svaté službě“ a v předsevzetí vstoupit do kláštera, začalo literárně krásné přátelství, jež mezi sebou uzavřely a dále pěstovaly dvě středověké ženy superiorní vůle a oddanosti křesťanským ideálům. Svatá Klára zaujímá v dějinách italské mystiky jedno z nejvyšších míst ve službě sv. Františka v novém evangeliu chudoby pro své nekompromisní odříkání, duchovnost, jakož i pro své křesťanské ctnosti, kterými byla pokora, poslušnost, dá se říct až poddanost a služebnost, oddání se Kristu a mystické soucítění s Ukřižovaným.¹⁴²

Ve druhém dopise svatá Klára opět povzbuzuje Anežku k chudobě a k bezpečnému kráčení po cestě Páně, k přidržování se rad ctihodného otce bratra Eliáše, generálního představeného menších bratří, kterého rad si má Anežka vážit víc než všech darů a nepodléhat radám ostatních lidí. Klára nabádá Anežku, ať nepodléhá řečem, které by ji chtěli její cestu k Božímu povolání zprotivit, ale ať zachovává úctu k radě Kristově a jako chudá panna jeho objímá. Krásně píše svatá Klára o Nebeském snoubenci, ke kterému má Anežka vzhlízet, který se pro její spásu stal jedním z nejposlednějších mužů, pohrdaným, zbitým, jež umíral v bolestech kříže. Toho má Anežka pozorovat, o něm má rozjímat a toužit být jeho následovnicí.¹⁴³ „... Ale protože jen jedno je zapotřebí: o to jediné Tě snažně prosím a vybízím pro lásku Toho, jemuž ses zasvětila v svatou a líbeznou oběť, abys byla pamětliva svého předsevzetí jako druhá Ráchel a nezapomínala na své počátky: Co už držíš, drž pevně! Co konáš, konej vytrvale a nikdy nepouštěj, ale klidně, radostně a hbitě jdi po cestě k velké blaženosti v tichém následování. Pospíchej, ale dej pozor, aby se na Tvé nohy nezachytilo něco z pozemského prachu. Nevěř a nesouhlas s ničím, co by Tě chtělo od tohoto předsevzetí odvrátit nebo Ti na závodní dráze kladlo překážky. ... Rozjímej, jak se stal opovrženým kvůli Tobě a i v tom ho následuj, že pro něho budeš na tomto světě opovržená. Hleď na svého Ženicha, krásnějšího nade všechny lidské syny, který se pro Tvou spásu stal nejpotupenějším mezi lidmi, pohrdaným, důtkami byl rozbit a v úzkostech kříže umíral. Vznešená královno, pozoruj ho, rozjímej, rozohni se, abys ho celou duší následovala!”¹⁴⁴

---

¹⁴² Srov. KYBAL, V. *Svatá Anežka Česká: Historický obraz ze 13. století*, s. 97.

¹⁴³ Srov. tamtéž, NĚMEC, J. *Anežka Česká: Úcta a proces svatořečení*, s. 132.

¹⁴⁴ Listy svaté Kláry: Druhý list sv. Anežce Pražské. *Františkáni* [online]. [cit. 2017-03-09]. Dostupné z: <http://www.ofm.cz/weblizar-portfolio/listy-sv-klary/>

Třetí list Anežce od svaté Kláry je plný radosti nad pevným zdravím Anežky, radosti ze šťastného stavu a postupu. Z této radosti a plesáním v Pánu doplňuje Anežka svým následováním Krista, podle slov svaté Kláry, nedostatek šlépějí chudého a pokorného Ježíše Krista v Kláře, ale i v ostatních sestřích.¹⁴⁵ Povzbuzuje Anežku také k radosti: „Vlož mysl svou v zrcadlo věčnosti, vlož duši svou ve světlo slávy, vlož srdce své v podobu Božské podstaty a přeměň sebe samu celou patřením v obraz jeho Božství, abys i ty okoušela, co okoušejí přátelé, požívající skrytou sladkost, kterou sám Bůh uchoval od počátku svým milovníkům a úplně opominul ty, kdož v klamném, nepokojném světě chytají do tenat své slepé milovníky. Toho zcela miluj, jenž se zcela daroval tvé lásce, jehož kráse slunce i měsíc se obdivují, jehož odměnám a jejich drahocennosti i velikosti není konce. To pravím o něm, Synu to nejvyššího, jehož Panna porodila po jehož porodu pannou zůstala. Oddej se jeho přeslaské Matce, jež porodila takového syna, jehož nebesa obsáhnouti nemohou a jehož přece ona v maličkém žaláři svatého lůna ukryla a v dívčím klíně nosila.”¹⁴⁶

Dále svatá Klára Anežce vyjmenovává svátky, které svatý František určil, obzvlášť slavit půstem.¹⁴⁷

V posledním listě Anežce se svatá Klára s drahou přítelkyní loučí, umírá. Nazývá Anežku něžně „polovicí duše své“ a jmenuje ji „nejjasnější královnou a manželkou Beránka věčného krále“.¹⁴⁸ Svatá Klára je v tomto čtvrtém dopise již odpoutaná od tohoto světa a od řádu. Mysticky chvalořečí Krista Pána a Pannu Marii a už nemluví o chudobě a jiných františkánských ideálech. Hovoří jen o své a Anežčině duši, o kontemplaci a prožívání těchto dvou vyvolených duší s ohledem na mystické spojení s Bohem. Svatá Klára vyjadřuje v dopise svou lásku k Anežce, jásá na tím, že mohla ona, Anežka a další s rozkoší požívat mystický sňatek s Beránkem.¹⁴⁹ Dále ji vybízí k ctnostnému životu hodnému dcery a snoubenky Krále nejvyššího, nabádá ji k chudobě, pokoře a lásce a jako příklad poukazuje na Krista v jeslích a na kříži. Nedá se slovy vyjádřit, jak moc Klára Anežku milovala, a tak žádá jazyk ducha, ať ten hovoří o lásce. Anežku žádá, ať přijme

---

¹⁴⁵ Srov. tamtéž, NĚMEC, J. *Anežka Česká: Úcta a proces svatořečení*, s. 134.

¹⁴⁶ NĚMEC, J. *Anežka Česká: Úcta a proces svatořečení*, s. 135.

¹⁴⁷ Srov. tamtéž, s. 136.

¹⁴⁸ KYBAL, V. *Svatá Anežka Česká: Historický obraz ze 13. století*, s. 121.

¹⁴⁹ Srov. tamtéž, s. 122.

tuto mateřskou lásku, kterou ona k Anežce a k ostatním sestřím chová. V závěru přeje Anežce pevné zdraví a prosí ji a ostatní sestry, ať se za ni modlí u Boha.

Dva dny před smrtí Kláry, 9. srpna 1253, ji navštívil papež Inocenc IV. V Assisi a potvrdil ji její řeholi, kterou sama složila. Po smrti ji sestry uložily do hrobu i s její cennou, papežsky stvrzenou listinou, se zásadou naprosté chudoby a pravidly pro sestry sv. Františka.

Text této řehole poslala Klára Anežce a jejím sestřím těsně před odchodem z tohoto světa. Ta si ji dala potvrdit pro svůj klášter v Praze na Františku od Inocence IV. a později od jeho nástupce papeže Alexandra IV..¹⁵⁰

Duše Anežky a Kláry se setkaly ve službě stejnému ideálu, svatému Františku. Kláře byl více otcem, pro Anežku byl zakladatelem mohutného řádu oddaného papeži a hlasatelem chudoby, čistoty a lásky v extrémní formě.¹⁵¹

3.7 Každodenní život v klášteře

Tehdy v klášteře žilo okolo dvaceti sester doživotně uzavřených v klausuře. Povolení k návštěvě kláštera vydával pouze papež. Klášterní kaplan směl navštívit klášter v případě nemoci nebo umírání některé ze sester. Styk s vnějším světem obstarávala sestra vrátná pomocí otáčecího kola, kam mohli dobrodinci vkládat potraviny a jiné potřeby, aniž by sestru spatřili.¹⁵²

Ke svaté zpovědi měly sestry podle řehole svaté Kláry přistupovat nejméně dvanáctkrát do roka.¹⁵³ K eucharistii přistupovaly sestry sedmkrát do roka a to k příležitostem církevních svátků. Eucharistii přijímaly sestry zvláštním okénkem, neboť byly od veřejnosti navštěvující mši svatou odděleny mříží pokrytou plátnem¹⁵⁴ Sestry po svém vstupu do kláštera nesměly podle hugolínské řehole opouštět brány kláštera, také podle řehole svaté Kláry měly mít sestry k opuštění kláštera (vyjít z klauzury) vážný důvod. Opustit klášter mohly například sestry, sloužící „mimo klášter“, nebyly přísně vázány klauzúrou podle řehole Inocence IV.. Povolení vyjít z kláštera

---

¹⁵⁰ Srov. POLC, J. *Svěťice Anežka Přemyslovna*, s. 63.

¹⁵¹ Srov. KYBAL, V. *Svatá Anežka Česká: Historický obraz ze 13. století*, s. 98.

¹⁵² Srov. POHUNKOVÁ, D. a M. KYRALOVÁ. *Naše sestra Anežka*, s. 49.

¹⁵³ Srov. POLC, J. *Svěťice Anežka Přemyslovna*, s. 78-86.

¹⁵⁴ Srov. tamtéž, s. 79.

udělovala abatyše za účelem vyžebrování almužny.¹⁵⁵ Hugolínská řehole přikazovala pověřit duchovně vyzrálou sestru funkcí sestry vrátné, která spravovala a uzamykala bránu kláštera. Životopisec Anežčin zmiňuje také otáčecí skříň mezi klášteřem a okolním světem, bylo možno přijmout almužnu z venku, aniž by byla přítomná sestra spatřena.¹⁵⁶ Do kláštera měl přístup jen ten, kdo dostal svolení od papeže, nebo komu byl klášter svěřen do péče. Biskup měl přístup do kláštera v případě sloužení mše svaté ku příležitosti svěcení abatyše, nebo při slibech sester.¹⁵⁷ Dále směli navštívit klášter lékaři při péči o nemocné, o duchovní potřeby se starali duchovní a přístup do prostor kláštera měli také hrobníci.¹⁵⁸ O duchovní potřeby sester v Anežčina kláštera v Praze pečoval konvent menších bratří. Překvapivě byla v klášteře hovorna, kde se sestry mohly sejít s návštěvníky z venčí, samozřejmě se souhlasem abatyše a trvalé přítomnosti dalších dvou sester za látkovou plentou, bez možnosti vizuálního kontaktu.¹⁵⁹ Výjimkou dovolení ke vstupu do klauzury byly dámy s doprovodem jiných žen převážně z vyšších kruhů, například Anežku navštívila švagrová Kunhůta, manželka Václava I.¹⁶⁰

Ke každodennímu životu v klášteře svatého Františka patřily společné modlitby sester. Mladší sestry se pod vedením učitelky, určené abatyší, učily číst. Zbytek dne sestry pracovaly. Výrobky odevzdávaly abatyši a z takto získané almužny se modlily za své dobrodince.¹⁶¹ Nelze podcenit sílu přímělné modlitby, kterou se tak často sestry spolu se svatou Anežkou modlily. Přímělná modlitba je jako gejzír, který spontánně vytryskne při setkání víry v Boha a lásce k bližnímu v nitru člověka.¹⁶² Když nelze nic jiného pro druhého udělat, je třeba se za něj modlit. Přímělná modlitba zde působí jako duchovní zbraň, díky níž se v neviditelné sféře odehrává duchovní zápas, jehož plody se časem projeví viditelným způsobem.¹⁶³

Modlitba patřila mezi důležité prvky františkánské religiozity a byla „žebříkem“, po němž stoupaly františkánské duše k trůnu Nejvyššího. Modlitbou a kontemplací

---

¹⁵⁵ Srov. POLC, J. *Svěťice Anežka Přemyslovna*, s. 80.

¹⁵⁶ Srov. tamtéž, s. 82.

¹⁵⁷ Srov. tamtéž, s. 83.

¹⁵⁸ Srov. POLC, J. *Svěťice Anežka Přemyslovna*, s. 84.

¹⁵⁹ Srov. tamtéž, s. 85.

¹⁶⁰ Srov. tamtéž, s. 86.

¹⁶¹ Srov. tamtéž, s. 77.

¹⁶² Srov. LACHMANOVÁ, K. *Síla přímělné modlitby*, Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství, 2007, ISBN 978-807195-174-2, s. 7.

nabývaly sestry dokonalé radosti a spojení s Bohem. Hloubka modlitby naplňovala oči sester slzami a ohýbala jejich těla k zemi. Odměnou jim byla radost, sladkost a spojení s nejvznešenějším snoubencem. Skrze modlitby byly vykonány mnohé zázraky, jak je zaznamenaly legendy.¹⁶⁴

Za dny kláštera trávily sestry dny v usebraném tichu.¹⁶⁵ Mši svatou směly řeholnice poslouchat jen v místě odděleném od kaple. Anežka si však vyžádala papežské privilegium, aby směla pětkrát do roka navštívit mši a vidět sloužícího kněze při službě Boží, zejména při obětování Těla Páně, což byla její veškerá radost a útěcha.¹⁶⁶ Kromě času tráveného v komunitě sester, pobývala Anežka ve své oratoři, kde se oddávala kontemplaci, modlitbám a rozhovorům s Bohem.¹⁶⁷

3.8 Konkrétní činnost svaté Anežky České v oblasti řeholí

Anežčinou snahou bylo zmírnit některá pravidla z hugolínské řehole Formule vivendi. Sestrám byl nařízen trvalý post. Anežka se nejprve poradila se svatou Klárrou a poté požádala papeže Řehoře o zmírnění této formule. Řehoř IX. V roce 1238 návrh Anežky přijal a v nové bule jsou obsaženy směrnice totožné se sdělením svaté Kláry Anežce včetně pravidel týkajících se oděvu a vybavení lůžka sester.¹⁶⁸ S tímto je v rozporu řehole z 11. května roku 1238, kterou předložil klariskám po předchozím zmírnění postu papež Řehoř IX.. Zde se znovu jedná o zpřísnění postu.

Po smrti papeže Řehoře IX. ho na krátkou dobu nahradil Celestin IV.. Když Celestin IV. v roce 1243 zemřel, požádala Anežka nově zvoleného papeže Inocence IV. o přijetí za duchovní dceru. Dále jej žádala také o přizpůsobení řehole se dvěma výsadami. První se týkala chudoby, druhá pak úpravu půstu, oděvu a úpravy lůžka řeholnic.¹⁶⁹ Papež Inocenc přijal Anežku za duchovní dceru.¹⁷⁰ V druhém dopise, adresovaném Anežce, sděluje, že nebude hugolínskou řeholí měnit stejně tak, jako předchozí papež Řehoř IX. Ve třetí

---

¹⁶³ Srov. tamtéž, s. 8.

¹⁶⁴ Srov. KYBAL, V. *Svatá Anežka Česká: historický obraz ze 13. století*, s. 98.

¹⁶⁵ Srov. POLC, J. *Svěťice Anežka Přemyslovna*, s. 77.

¹⁶⁶ Srov. POHUNKOVÁ, D. a M. KYRALOVÁ. *Naše sestra Anežka*, s. 50.

¹⁶⁷ Srov. KYBAL, V. *Svatá Anežka Česká: Historický obraz ze 13. století*, s. 130.

¹⁶⁸ Srov. POLC, J. *Svěťice Anežka Přemyslovna*, s. 55.

¹⁶⁹ Srov. tamtéž, s. 59.

¹⁷⁰ Srov. tamtéž, s. 60.

listině dává Inocenc IV. sestrám z kláštera svatého Františka svolení, aby v postní době jedly teplou stravu, vejce, mléčné pokrmy a víno každý den, kromě dnů, které jsou církví předepsané jako přísně postní.¹⁷¹ V Lionu 6. srpna 1247 vydal Inocenc nová pravidla Cum omnis vera religio pro celý řád svatého Damiána, kde nahrazuje řeholi svatého Benedikta za řeholi svatého Františka. Řád damiantek spadl pod pravomoc generálních a provinčních představených, uvolnila se přísná postní pravidla a další.¹⁷² Svatá Klára předložila vlastní řeholi Regula Bullata, kterou byl text menších bratří přizpůsobený životu sester. Tato řehole mimo jiné obsahovala i zásadu naprosté chudoby, kterou potvrdil v roce 1233 Řehoř IX. a krátce před smrtí Kláry také osobně papež Inocenc IV. Text řehole svaté Kláry si nechala Anežka potvrdit od papeže Inocence IV. i od jeho nástupce Alexandra IV..¹⁷³

3.9 Anežčina láska k potřebným

„Vůči úplně nuzným byla plna milosrdenství a štědrosti... Sama hladověla a jiné živila a v tváři bledá od postu, hladem jiných se trápila.“¹⁷⁴

Takto popisuje dobrodiní svaté Anežky její životopisec. Almužny získané od své rodiny a dobrodinců kláštera využila ve prospěch chudých a strádajících. Za ty, co se k ní utíkali, se přimlouvala u Boha i u lidí. Věznům navracela svobodu, osvobozovala odsouzené k trestu smrti a smiřovala rozváděné páry. Pomáhala všem, kteří její pomoc potřebovali a kterým ona pomoci mohla.¹⁷⁵ Ve své křesťanské bliženecké lásce nehleděla na to, co je pomíjivé a nahodilé: na zevnějšek bližního, na jeho povahu a tělesnou krásu, naopak projevovala skutky bliženecké lásky člověku nejvíce odstrčenému, ubohému a odpudivému.¹⁷⁶

Také v dnešní době jsme v pastorální konstituci o církvi v povinování chovat se ke každému člověku jako jeho bližní a poskytnout mu účinnou službu, ať už je to ode

---

¹⁷¹ Srov. POLC, J. *Svěťice Anežka Přemyslovna*, s. 61.

¹⁷² Srov. tamtéž, s. 62.

¹⁷³ Srov. POLC, J. *Svěťice Anežka Přemyslovna*, s. 63.

¹⁷⁴ Srov. NĚMEC, J. *Anežka Česká: Úcta a proces svatořečení*, s. 117.

¹⁷⁵ Srov. POLC, J. *Svěťice Anežka Přemyslovna*, s. 90.

¹⁷⁶ Srov. WEIS, M. *Svaté královny*, s. 19.

všech opuštěný starý člověk, nebo dítě trpící za hřích, kterého se nedopustilo, nebo hladovějící, či jinak strádající, dovolávající se našeho svědomí.¹⁷⁷

Anežčin vztah s královskou rodinou

Anežka svou královskou a rytířskou krev nezapřela, což se projevilo založením řádu křižovníků s červenou hvězdou, jež byl ryze rytířským řádem.¹⁷⁸ V roli diplomatky se Anežka na poli politickém uplatnila při usmíření mladého Přemysla Otakara II. s jeho otcem Václavem I. v období boje syna a otce o královský trůn.¹⁷⁹ Často se na základě žádosti papeže přimlouvala u svého bratra, krále Václava I., ve věcech, které měly posloužit k dobru církve.¹⁸⁰

Pozemek k výstavbě kláštera věnoval Anežce bratr Václav I. Klášter byl umístěn uvnitř hradeb pražského města blízko brány, která se nazývá bránou svatého Františka.¹⁸¹ Na výstavbě kláštera se štědře podílela královská rodina a také šlechtické rodiny, jejichž dcery do kláštera vstoupily.¹⁸²

V době dostavby českého Assisi byli Anežka a její bratr Václav I. „jedno srdce“, jak píše Dlouhá. Anežka končila stavbu kláštera, Václav dostavoval kostel sv. Jakuba s klášterem minoritů. Předháněli se ve zbožném nadšení, ve velkomyslnosti a a dobrotě. Chrámů vystavěné Anežkou a Václavem I. byly výrazem jejich ušlechtilosti a mladického zanícení pro slávu Boží a dokonalost lidí. Anežka plánovala a Václav I. uskutečňoval.¹⁸³

Až do své smrti byl velkým dobrodincem kláštera svatého Františka Václav I.. Po své smrti, dne 22. září 1253, byl Václav pohřben v hrobce v kostele svatého Františka. Již před ním byla v tomto kostele pochována jeho dcera.¹⁸⁴ V podpoře kláštera pokračoval také syn Václava I. Přemysl Otakar II, který měl k Anežce vřelý vztah a vážil si jejích rad.¹⁸⁵

S rozšířením kláštera pomohla v roce 1245 Anežce královna Kunhuta. Na přístavbu kláštera opatřila Anežka peníze prodejem vsi Přeštice, kterou jí daroval její bratr

---

¹⁷⁷ Srov. *Dokumenty II. Vatikánského koncilu*, s. 204.

¹⁷⁸ Srov. WEIS, M. *Svaté královny*, s. 138.

¹⁷⁹ Srov. tamtéž, s. 139.

¹⁸⁰ Srov. POHUNKOVÁ, D. a M. KYRALOVÁ. *Naše sestra Anežka*, s. 58.

¹⁸¹ Srov. POLC, J. *Světičky Anežka Přemyslovna*, s. 101.

¹⁸² Srov. tamtéž, s. 102.

¹⁸³ Srov. DLOUHÁ, B. *Blahoslavená Anežka česká – život zakladatelky českého Assisi*, s. 34.

¹⁸⁴ Srov. POLC, J. *Světičky Anežka Přemyslovna*, s. 103.

¹⁸⁵ Srov. POHUNKOVÁ, D. a KYRALOVÁ, M. *Naše sestra Anežka*, s. 59.

Václav.¹⁸⁶ Velkou podporu věnovala klášteru slezská kněžna Anna, starší sestra Anežky.¹⁸⁷

Po smrti Přemysla Otakara II., v bitvě proti římsko-německému králi Rudolfovi, přestala štedrá almužna klášteru na Františku od královské rodiny.¹⁸⁸

3.10 Nepříznivé období v české zemi

V Čechách nastalo po smrti krále Přemysla Otakara II. nepříznivé období. Oblast Moravy byla drancována cizími vojsky, čeští páni se mezi sebou přeli a vlastní zemi pustošili. Aby toho nebylo málo, přišli Čechy i o duchovní podporu, neboť zemřel pražský biskup Jana III. z Dražic.¹⁸⁹ V Čechách došlo k občanské válce, bezvládní, rozvratu a na českou zemi přišel mor.¹⁹⁰ Venkovský lid se pro domácí rozbroje v roce 1280 v období žní a podzimní setby rozutekl a když se rok na to v zimě vrátil, nebylo čím živit sebe ani obyvatele měst, z čehož vznikl hlad po celé zemi.¹⁹¹

Takto oslabená česká země musela navíc čelit přírodním katastrofám, povodním, neúrodě a následným hladomorům.¹⁹² Také v klášteře na Františku trpěly sestry hladem, neboť nebyl nikdo, kdo by do kláštera almužnu přinesl. Anežka dříve dělila vše, co sestry dostaly, na tři díly. Jeden díl byl pro chudé, druhý dostaly řádové sestry a třetí díl sloužil na potřeby kostela. Ale v tomto těžkém období nebylo nic, co by mohla dělit. Anežka v tomto období tedy pokorně vypomáhala modlitbou, utěšovala hladové a s trpělivou důvěrou věřila v Boží pomoc¹⁹³

Jak je vysvětleno v úryvku z Legendy: „...neboť Bůh nechává někdy své vyvolené na tomto světě strádat, aby šťastnou výměnou přijali za pozemské věci nebeské a za pomíjející věčné.”¹⁹⁴

---

¹⁸⁶ Srov. POLC, J. *Svěťice Anežka Přemyslovna*, s. 104.

¹⁸⁷ Srov. tamtéž, s. 105.

¹⁸⁸ Srov. tamtéž, s. 121.

¹⁸⁹ Srov. POLC, J. *Svěťice Anežka Přemyslovna*, s. 118.

¹⁹⁰ Srov. POHUNKOVÁ, D. a KYRALOVÁ, M. *Naše sestra Anežka*, s. 60.

¹⁹¹ Srov. KYBAL, V. *Svatá Anežka Česká: Historický obraz ze 13. století*, s. 170.

¹⁹² Srov. POLC, J. *Svěťice Anežka Přemyslovna*, s. 120.

¹⁹³ Srov. POHUNKOVÁ, D. a KYRALOVÁ, M. *Naše sestra Anežka*, s. 61.

¹⁹⁴ POHUNKOVÁ, D. a KYRALOVÁ, M. *Naše sestra Anežka*, s. 92.

3.11 Konec života svaté Anežky

Poslední roky svého života, v období braniborské okupace, využila Anežka k předávání vysoké kulturní tradice, zkušeností a životní moudrosti Kunhūtě, Přemyslově prvorozené dceři. Zasvětila ji do chodu kláštera na Františku, předala ji úctu k oltární svátosti a vysvětlila ji posláním řádu křižovníků s červenou hvězdou. Anežka kladla Kunhūtě obzvlášť na srdce, aby jako starší sestra budoucího krále Václava byla jemu pomocnicí a pomohla mu navázat na Přemyslovu státní a dynastickou koncepci.¹⁹⁵

Podle Legendy byl odchod Anežky z tohoto světa dojímavý, byl zateplen láskou sester a úctou bratří, kteří ji u smrtelného lůžka obklopovali. Odchod světice byl projasněn nadlidskou touhou po nebeském ženichu, jemuž obětovala svůj hrdinský život.¹⁹⁶

Dne 1. března roku 1282 Anežka přijala eucharistii a pomazání nemocných. Ještě naposledy potěšila a povzbudila své zarmoucené sestry a druhého dne okolo třetí hodiny zemřela. Bylo jí 71 roků a jako matka představená působila v klášteře 46 let. Svými skutky, duchovním vedením a svatostí vtiskla klášteru osobitý ráz.¹⁹⁷

Dlouhá popisuje poslední dny života svaté Anežky velmi krásně. Anežka učinila zázračné uzdravení sestry Kateřiny, která trpěla bolestmi nohou, že nemohla sama ani chodit a pak už se obírala jen věcmi nebeskými, loučila se s ostatními sestrami a nabádala je k milosti Boží, k lásce k Bohu a k lásce k bližnímu. Dále jim připomínala pokoru, chudobu a poslušnost k církvi. Celý večer a celou noc mluvila k sestrám a celá při tom zářila. V pondělí ráno 2. března 1282 byla prý Anežka ještě více radostnější a zářivější a v šest hodin zemřela. Její odchod z tohoto světa se může zdát v dnešní době, jež se vyznačuje zběsilým shonem za požitky všeho druhu, nesrozumitelný a protimyslný. A to proto, že dovolujeme světu, aby k nám pronikal všemi smysly a jsme ho nakonec plni. Svět k nám přišel z vnějšku, kam jsme obráceni a naplnil nás vnějšnostmi a nám pod tímto nánosem hyne duše. Protože je tento nános neorganický s naší duší a čím více ho v sobě máme, tím více hniloby v našem nitru leží na naší znepokojené, tragicky neklidné, ubité a znečištěné duši. Ale ti, kteří odumírají světu, obračejí se k nitru.¹⁹⁸ V nitru právem

---

¹⁹⁵ Srov. SOUKUPOVÁ, H. *Svatá Anežka Česká: život a legenda*, s. 188.

¹⁹⁶ Srov. KYBAL, V. *Svatá Anežka Česká: Historický obraz ze 13. století*, s. 171.

¹⁹⁷ Srov. POLC, J. *Světice Anežka Přemyslovna*, s. 127

¹⁹⁸ Srov. DLOUHÁ, B. *Blahoslavená Anežka česká – život zakladatelky českého Assisi*, s. 74.

tuší život a odhazují všechn vnější nános, aby mohla jejich duše růst. Pak takto celí krásní, čistí a svobodní vyrůstají nad svět s tváří obrácenou ke slunci.

A ti, kteří se obracejí ke světu hledají své já a nacházejí hrůzu a neklid zahynutí, ti jenž umírají světu, nacházejí Boha, jediný a věčný zdroj života a jejich duše dochází uklidnění a oni „jsou v pokoji...“¹⁹⁹

Po smrti Anežky bylo její tělo ještě dva týdny vystaveno a k její rakvi putovaly davy poutníků. Anežka se po své smrti stala symbolem nesouhlasu s braniborskou okupací. Její smrt dostala také politický význam. Zemřela nejstarší členka královské rodiny v okupované zemi a právoplatný dědic trůnu je uvězněn.²⁰⁰

Anežka byla pohřbena na Smrtnou neděli 15. března 1282. Její tělo bylo pochováno s velkými úctami a zástupy lidu generálním představeným minoritů Bonagraciou Telcim v kapli nejsvětější Panny Marie, která přiléhala na severu k presbytáři klášterního kostela svatého Františka.²⁰¹

Sestry v klášteře i laici se s důvěrou obraceli k zemřelé Anežce a nabývali zdraví na Anežčinu přímluvu. Tím se jevila tato uzdravení věřícím jako neomylné důkazy její svatosti. Kronikáři bylo zaznamenáno i několik zázračných uzdravení Anežčinými předměty (pláštěm, opaskem,...) nebo vlasy. Uzdravovalo prý také víno, kterým byly omyty kosti svaté Anežky po přestěhování jejích ostatků z opakovaně zaplavované hrobky.²⁰² Tyto zapsané události vedly podle myšlení doby ke snahám o Anežčino svatořečení.²⁰³

Svatá Anežka bývá na obrazech vymalována s beránkem, který je znakem mírumilovnosti a mírnosti a také s lvíčetem, který je erbovním znakem Přemyslovců.²⁰⁴

3.12 Kanonizace

Dne 12. listopadu 1989 byla Janem Pavlem II. V Římě v bazilice u svatého Petra Anežka kanonizována. Obřad kanonizace byl velmi slavnostní. Sešlo se zde mnoho krajanů z

---

¹⁹⁹ Srov. tamtéž, s. 75.

²⁰⁰ Srov. POHUNKOVÁ, D. a KYRALOVÁ, M. *Naše sestra Anežka*, s. 62.

²⁰¹ Srov. POLC, J. *Svěťice Anežka Přemyslovna*, s. 132.

²⁰² Srov. POLC, J. *Svěťice Anežka Přemyslovna*, s. 135.

²⁰³ Srov. tamtéž, s. 136.

²⁰⁴ Srov. NĚMEC, J. *Anežka Česká: úcta a proces svatořečení*, s. 16.

domova i z exilu, což svědčilo o úctě k velké světici, a také o probuzení národa ke svobodnějšímu životu. Kanonizace poslední Přemyslovny probíhala ještě v době totalitního režimu.²⁰⁵

Nejstarší životopis napsaný po její smrti, který nese název *Legenda*, byl nalezen až koncem 19. století v Miláně. Tehdy byl předložen Kongregaci pro svatořečení. *Legenda* historicky dokládá mimořádné Anežčiny ctnosti a její svatou smrt. Popisuje události před Anežčíným vstupem do kláštera, kdy se všeho zřekla a dala přednost Kristu. *Legenda* dále zachycuje, jak princezna Anežka vybudovala špitál, který byl vedený řádem křížovníků s červenou hvězdou. Dozvídáme se zde také to, že nechala postavit kláštery pro řeholní komunity chudých sester svatého Damiánu Klarisek, do kterého později vstoupila. Anežka žila podle regule sv. Františka a sv. Kláry v pokoře, chudobě, modlitbě a pokání. Žila s velkou láskou k eucharistii a ke kříži Kristovu.²⁰⁶

Na tomto základě byl vypracován Dekret o ctnostech, který byl dne 13. ledna roku 1988 potvrzený papežem Janem Pavlem II.. Dále byly doloženy seznamy zázraků z *Legendy*, kterými byly například uzdravení členů královské rodiny, sester v klášteře a osob z Království českého.

Ke kanonizaci bylo nutné vymodlit si na přimluvu blahoslavené Anežky důkladně dokumentovaný zázrak, který se stal v době po schválení kultu neboli po beatifikaci. Záznam několika zázračných uzdravení z 30. let 20. století se našel v generálním archivů otců františkánů minoritů a v tajném archivu Kongregace pro svatořečení v Římě.²⁰⁷

---

²⁰⁵ Srov. NĚMEC, J. *Zázraky ke kanonizaci českých světců*, s. 20.

²⁰⁶ Srov. tamtéž, s. 12.

²⁰⁷ Srov. tamtéž, s. 13.

4 Porovnání obou světic

4.1 Těžkosti a překážky, na které světicе během své charitativní a zakladatelské činnosti narážely

Anežka musela na své cestě k řeholnímu životu a následné charitativní práci překonat první překážky již ve svém mládí. Česká princezna bývá popisována jako sličná, distinguovaná s jemnými mravy a aristokratickým chováním.²⁰⁸ Jak jsem již dříve zmínila, Anežka byla spíše politickou figurkou svého otce, který pro ni hledal ten nejvýhodnější sňatek. I po smrti svého otce, za vlády jejího bratra Václava I., zůstávala na královských evropských dvorech vyhledávanou nevěstou.²⁰⁹ Roku 1233 požádal o ruku Anežky císař Fridrich II., Anežce bylo tehdy dvacet pět let. Když si pro Anežku přišlo slavné císařské poselstvo, začal na Anežku naléhat bratr Václav, aby nabídku od císaře přijala. Anežka si jistě uvědomovala významnost této nabídky, ale přesto se rozhodla pro život v čistotě a své rozhodnutí si obhájila. Požádala o pomoc papeže Řehoře IX., který rozhodnutí Anežky ke službě boží u bratra krále Václava I. obhájil a zrušil instanci manželství s císařem. Kníže Václav I. se císaři omluvil za Anežčino odmítnutí. Císař poté ze slibu upustil a podle milánské legendy tuto, dá se říct urážku, okomentoval tak, že kdyby jemu, císaři, tuto urážku provedl jakýkoli člověk, nestrpěl by ji, ale že si Anežka vybrala vyššího pána, nebere to on jako urážku, nýbrž jako Boží vnuknutí. Na důkaz své přízně poslal Anežce ostatky a dary spolu s povzbuzujícím dopisem k její další činnosti.²¹⁰ Anežka při této příležitosti oznámila papeži své rozhodnutí vstoupit do řádu klarisek, o kterém se dozvěděla od českých šlechticů, kteří při náboženské cestě do Říma potkali svatého Františka i svatou Kláru. Další informace o řádu Anežka získala od menších bratří. Papež Řehoř IX. Anežčin záměr podporoval.

Nelze pochybovat o tom, jak odvážná a zapálená musela Anežka být pro svou ideu náležitosti pouze jedinému muži – Kristu. Odmítla totiž samotného císaře a nepodlehla ani nátlaku svého bratra. Anežka takto proslula v křesťanském světě svou nezlomnou vůlí.

---

²⁰⁸ Srov. KYBAL, V. *Svatá Anežka Česká: Historický obraz ze 13. století*, s. 73.

²⁰⁹ Srov. KYBAL, V. *Svatá Anežka Česká: Historický obraz ze 13. století*, s. 74.

U Zdislavy se jako truchlivou překážkou v její charitativní činnosti zdálo pozdějším životopiscům především její manželství.²¹¹ Nicméně já v této práci Zdislavy manželství uvádím jako motivaci a zdroj síly pro charitativní činnost.

Další překážku, kterou paradoxně uvádím v kapitole o motivaci a zdroji Zdislaviny síly, je její krátká životní pouť na tomto světě. Zdislava zemřela v poměrně mladém věku a vědomí krátkého působení mezi lidmi na tomto světě se stalo pravděpodobně motivací k intenzivnějšímu konání v charitativní oblasti, v konání skutků milosrdenství i v hloubce milosrdné lásky. Kdyby Zdislava nezemřela příliš brzy, mohla by ještě více rozvinout svou aktivitu na poli praktického, křesťanského milosrdenství a být také více aktivní v denním rodinném a mateřském životě. Nakonec mohla zasáhnout a ovlivnit v širších souvislostech současný život politický a sociální.²¹²

4.2 Společné rysy světic

4.2.1 Svatost

Svatá Anežka prožila život jako panna, naopak svatá Zdislava prožila život jako matka a manželka. Tak volí Bůh své svaté. Dává každému stavu svatý vzor a příklad, a tím i důkaz, že každý může prožít svůj život podle své vůle a přitom dojít do náruče Nejvyššího.²¹³ „Jak by jste chtěli, aby lidé jednali s vámi, tak vy ve všem jedněte s nimi, v tom je celý Zákon a Proroci.“ (Mt 7,12)²¹⁴

Jak píše papež Pius XI. ve své encyklice *Casti Conubii*, povolání ke svatostem náleží všem lidem, ať už je jejich povolání jakékoliv a ať už vstoupili do jakéhokoliv slušného stavu, mohou a mají následovat Krista Pána, který je nejdokonalejší vzor veškeré svatosti, a tak dojít s Boží pomocí až k nejvyššímu vrcholu dokonalosti, jak nám ukazují mnohé příklady svatých.²¹⁵

---

²¹⁰ Srov. tamtéž, s. 79.

²¹¹ Srov. DURYCH, J. *Světlo ve tmách: Blahoslavená Zdislava*. s. 195.

²¹² Srov. KALISTA, Zdeněk. *Blahoslavená Zdislava z Lemberka: Listy z dějin české gotiky*, s. 276.

²¹³ Srov. SVATOŠ, A. *Blahoslavená Zdislava*, s. 110.

²¹⁴ *Bible*, Ekumenický překlad, s. 10.

²¹⁵ Srov. *CASTI CONNUBII: Encyklika o křesťanském manželství* [online]. s. 24 [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: <http://kebrle.cz/katdocs/CastiConnubii.htm>

Všichni věřící mají pro své znovuzrození v Kristu podíl na společné důstojnosti, a to povolání ke svatosti. Každý přidává svůj díl ke stavbě Kristova těla podle svého vlastního povolání a podle darů od Ducha svatého. Ten také obdařil stejnou důstojností všechny údy církve, která se opírá o svátost křtu, biřmování a je živena eucharistií. Dílem Ducha svatého je také mnohotvárnost, kterou buduje církev jako uspořádání rozmanitých povolání, charismat a služeb.²¹⁶ Z bohatství daru Božího pocházejí jednotlivá povolání: k laickému životu, ke svátostnému kněžství, k zasvěcenému životu a slouží si mezi sebou navzájem a tím napomáhají růstu Kristova těla v dějinách a jeho zvláštního poslání mezi lidmi. Posvěcování jsou všichni lidé v církvi svátostí křtu a biřmováním, avšak pro zasvěcený život a svátostné kněžství je vyžadováno odlišné povolání a zvláštní formu pro speciální dílo. Všechny tyto druhy života směřují k jedinému tajemství Krista Pána a mají zvláštní, charakteristický rys: laici mají světskost, pastýři služebnost a osoby zasvěcené jedinečnou podobnost s Kristem – čistým, chudým a poslušným.²¹⁷

Papež František také zmiňuje mnohé, kteří nevstupují do manželství, a to proto aby zasvětili svůj život lásce ke Kristu a k bratřím. Církevní rodina i celá společnost je jejich oddaností velmi obohacována.²¹⁸ Tito muži a ženy se rozhodli zachovávat evangelijní rady, svobodněji následovat Krista a napodobovat ho věrněji. Jak píše biskup Pavel v dekretu *Perfectae caritatis*, vedli život zasvěcený Bohu a z vnuknutí Ducha svatého žili jako poustevníci nebo dali vznik řeholním rodinám, které církev ochotně přijala a schválila svou autoritou. Podle Božího plánu tak vyrostla rozmanitá řeholní sdružení připravené přispívat ke každému dobrému dílu.²¹⁹

Také panenství je jednou z forem lásky ke Kristu. František poukazuje na 1. list Korintským sv. Pavla, který uznával hodnotu různých povolání. Sice by si přál, aby lidé byli jako on, ale respektuje, že každý má od Boha vlastní dar. Jeden tak, druhý jinak.²²⁰ Proto nelze mluvit o „nadřazenosti“ panenství nebo celibátu a „podřazenosti“ manželství

---

²¹⁶ Srov. *Posynodální apoštolská adhortace VITA CONSECRATA: O zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě* [online]. s. 17 [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: <http://teologietela.paulinky.cz/dokumenty/dokument/Vita-consecrata.html>

²¹⁷ Srov. *Posynodální apoštolská adhortace VITA CONSECRATA: O zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě* [online]. s. 18.

²¹⁸ Srov. *Amoris laetitia: Exhortace papeže Františka o lásce v rodině* [online]. s. 24 [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: <http://www.farnostsusice.cz/doc/amoris-laetitia-o-lasce-v-rodine.pdf>

²¹⁹ Srov. *Perfectae caritatis* [online]. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651028_perfectae-caritatis_cs.html

z důvodu pohlavní zdrženlivosti. Vhodnější je ukazovat, že oba tyto odlišné stavy jsou komplementární, tzn.: že jeden může být v určitém aspektu dokonalejší a druhý zase v jiném. Panenství, stav dokonalosti (*status perfectionis*), nespočívá v pouhé zdrženlivosti, ale hovoříme o něm vzhledem k celému životu založenému na evangelních radách. V manželství je zase možnost pěstování dobročinné lásky v nejvyšším stupni a lze tak dojít k dokonalosti, jež vyvěrá z lásky prostřednictvím věrnosti duchu těchto rad. Tato dokonalost je přístupná a možná u každého člověka.

Panenství je formou lásky, která nemá potřebu nikoho vlastnit, je odrazem svobody nebeského království a zve manžele, aby žili svoji lásku v perspektivě definitivní lásky ke Kristu a šli tak společnou cestou až k plnosti Království.²²¹ Dokonalá zdrženlivost se bezprostředně dotýká hlubokých sklonů lidské přirozenosti. Podle dekretu *Perfectae caritatis*, mají být k slibu čistoty připuštěni uchazeči až po dostatečném vyzkoušení a s náležitou citovou i duševní zralostí.²²²

Skvělým příkladem dokonalého zasvěcení je Panna Maria, která vyjadřuje svou plnou přináležitost k Bohu a celkové odevzdání. Připomíná zasvěceným osobám prvenství Boží iniciativy, neboť byla vybrána Pánem, který v ní učinil tajemství vtělení a současně také proto, že dala souhlas, aby se v ní Boží slovo stalo tělem. Panna Maria je nám příkladem přijetí milosti ze strany člověka.²²³

Manželství a panenství jsou odlišnými způsoby lásky, protože člověk nemůže bez lásky žít. Nepozná-li lásku, je člověk sám sobě nepochopitelnou bytostí, které chybí smysl života.²²⁴

Ale také v manželství můžeme nalézt takové páry, které přesto zachovávají věrnost, i když už druhý neuspokojuje jejich potřeby a oni mají příležitost k nevěře nebo mohou druhého opustit. Například když jeden onemocní, druhý se o něj trpělivě stará a tam, pod křížem, opakuje přitakání svojí lásky až do smrti. V této lásce se projevuje důstojnost pečujícího, který stále miluje. Důstojnost, jako odlesk lásky (*caritas*), jelikož lásce je vlastní, že miluje, spíš než že je milována. Ve vztahu rodičů k problémovým a nevděčným

---

²²⁰ Srov. *Bible*, Ekumenický překlad, (1. K 7,7) str. 224.

²²¹ Srov. *Amoris laetitia: Exhortace papeže Františka o lásce v rodině* [online], s. 24.

²²² Srov. *Perfectae caritatis* [online].

²²³ Srov. *Posynodální apoštolská adhortace VITA CONSECRATA: O zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě* [online], s. 15

²²⁴ Srov. *Amoris laetitia: Exhortace papeže Františka o lásce v rodině* [online], s. 24.

dětem můžeme zase nalézat znamení Ježíšovy svobodné a nezištné lásky. Tyto příklady jsou pro ty, co žijí v celibátu pozvánkou, aby žili svoji oddanost Království v ještě větší velkodušností a ochotě. Bohužel dnešní sekularizace zatemnila hodnotu celoživotního svazku a zmenšila bohatství manželské oddanosti, a proto je třeba prohloubit pozitivní aspekty manželské lásky.²²⁵

Ke svátosti manželství přispívá především nerozlučnost tohoto svazku a povýšení manželské smlouvy na účinné znamení milosti, jako i posvěcení této smlouvy. Povýšení a posvěcení manželské smlouvy je dílem Kristovým. Ten také zdůrazňuje, že manželství je nerozlučitelné. Manželé sami pak mají bezpečnou záruku trvanlivosti v pevnosti tohoto svazku, když se rozhodnou odevzdat svou osobu druhému a nechat dojít ke vroucímu spojení duší. Odpadá tak strach z možného opuštění druhého z manželů v době neštěstí nebo ve stáří a vzniká tak i „zed“ proti případnému pokušení k nevěře. Naopak nastupuje klidná jistota, prodchnutá zachováním důstojnosti obou z manželů a vzájemnou pomocí, dokud se tito dva nerozloučí smrtí jednoho z nich, jelikož do svazku manželského vstoupili, aby se vzájemně podporovali v dosažení vyšších a trvalých hodnot, nikoli kvůli pomíjejícím věcem a aby hověli smyslnostem. Nerozlučnost manželství prospívá i k ochraně a k výchově dětí. Nerozlučnost naposled prospívá i společnosti, jelikož manželská pevnost je zdrojem počestnosti a bezúhonné mravnosti a v tomto řádu je zabezpečeno štěstí a blaho státu, neboť jaký je stát, takové jsou rodiny a lidé, z nichž je stát složen.

Jelikož je manželství svátostí, je tím pádem také zdrojem milostí. Manželství v sobě zahrnuje jak pevnost, tak mnohem vznešenější hodnoty, označené jako svátosti. Kristus Pán povýšil manželství na svátost Nového zákona, učinil jej skutečně znamením a zdrojem vnitřní milosti, kterou zdokonaluje onu přirozenou lásku, utvrzuje nerozlučnou jedinnost a posvěcuje manžely. (Církevní sněm tridentský, zased. 24). Za znamení milosti ustanovil Kristus platný manželský souhlas mezi věřícími, souhlasem otvírají zřídlo svátostné milosti, aby z něho čerpali nadpřirozené síly k věrnému, svatému a vytrvalému plnění povinností a úkolů až do smrti. Manželé ale musí s milostí spolupůsobit, aby mohli snášet břemena svého stavu a plnit své povinnosti a pak je tato mocná svátost posvětit, posilnit a naplnit nadpřirozeným životem. Jak říká sv. Augustin, věřící, jenž byli jednou

---

²²⁵ Srov. *Amoris laetitia: Exhortace papeže Františka o lásce v rodině* [online]. s. 25.

spojení svazkem manželským, nemohou být nikdy zbaveni jeho svátostné pomoci a pouta. (Sv. Augustin, *De nupt. Et concup.*, l. 1, c. 10)

Zlaté pouto svátostné není pro manžele spoutáním a překážkou, nýbrž ozdobou a posilou. Aby manželství zůstalo obrazem nejplodnějšího spojení Krista s Církví, které je úctyhodným tajemstvím nejdokonalejší lásky. Manželé se musí snažit nejen co do svátostné moci a svátostného významu, ale také co do vlastního smýšlení a ctnostného života.

Papež Pius XI. osvětluje tři výborná dobra manželství, a to: potomstvo, věrnost a svátost. Žasneme nad moudrostí, svatostí a dobrotou Boží, která se jediným čistým a svatým svazkem manželským tak bohatě postarala o důstojnost a štěstí manželů a šíření lidského pokolení.²²⁶

Papež Jan Pavel II. se ve své posynodální apoštolské adhoraci *Vita Consecrata* věnuje tématu zasvěceného života, o kterém říká, že má základ v Kristově příkladu a učení. Je církvi darem od Boha Otce prostřednictvím Ducha svatého. Ježíšovy vlastnosti svou jedinečnou a stálou podobu viditelnou ve světě nabývají slibem evangelijních rad: čistotou, chudobou a poslušností. Od dávných dob nemálo mužů a žen uposlechlo volání Otce a výzvy Ducha svatého a vybrali si tento způsob následování Krista s čistým a nerozděleným srdcem. Vše opustili, aby zůstali s Kristem a jako on se věnovali službě a bratřím. Tímto způsobem přispěl Kristus k objasnění tajemství a poslání církve a díky darům Ducha svatého, kterými byly duchovní milosti a apoštolský život, napomáhal k obnově lidské společnosti.²²⁷ Členové všech společností, kteří se rozhodli svůj život zasvětit, mají podle dekretu biskupa Pavla, hledat především a jedině Boha, přimknout se k Bohu v rozjímání a myslet srdcem a spojovat ho s apoštolskou láskou. Mají se snažit touto láskou přidružit k dílu vykoupení a šíření Božího království.²²⁸

Anežka a Zdislava tedy realizovaly všeobecné povolání ke svatosti v různém životním stavu, avšak obě radikálním a příkladným způsobem.

---

²²⁶ Srov. *CASTI CONNUBII: Encyklika o křesťanském manželství* [online].

²²⁷ Srov. *Posynodální apoštolská adhortace VITA CONSECRATA: O zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě* [online], s. 1.

²²⁸ Srov. *Perfectae caritatis* [online].

4.2.2 Láska k bližnímu

Společná byla pro obě svěťice, Anežku i Zdislavu, láska k Bohu a k bližním v duchu Janova prvního listu: „Milování, milujme se navzájem, neboť láska je z Boha, a každý, kdo miluje, z Boha se narodil a Boha zná. Kdo nemiluje, nepoznal Boha, protože Bůh je láska. V tom se ukázala Boží láska k nám, že Bůh poslal na svět svého jediného Syna, abychom skrze něho měli život. V tom je láska: ne že my jsme si zamilovali Boha, ale že on si zamiloval nás a poslal svého syna jako oběť smíření naše hříchy. Milování, jestliže Bůh nás tak miloval, i my se máme navzájem milovat. Boha nikdy nikdo neviděl, ale jestli se milujeme navzájem, Bůh v nás zůstává a jeho láska v nás dosáhla svého cíle.“ (1 Jan 4,7-12)²²⁹

Láska k bližnímu, ve smyslu jak je hlásaná v Bibli a jak ji předkládá Ježíš, spočívá podle Benedikta XVI. v tom, že já miluji v Bohu a s Bohem také osobu, která mi není příjemná, nebo kterou neznám, na základě niterného setkání s Bohem, které se stalo jednotou vůle a dospělo až k tomu, že se týká i citu. Poté se učíme hledět na osobu druhého z hlediska Ježíše Krista a už nejenom svýma očima a skrze své pocity. Přítel Ježíše Krista je od této doby také naším přítelem. Hledíme Kristovými očima a můžeme dát bližním mnohem víc než to co, je navenek nezbytné, obdarovat bližního tolik pro něj potřebným pohledem lásky. Zde se projevuje nezbytné propojení mezi láskou k Bohu a láskou k bližnímu, protože jestliže mi v životě schází kontakt s Bohem, budu v druhém vidět jenom druhého a nedokážu v něm uznávat Boží obraz. Ale také naopak, jestliže v mém životě nedbám na pozornost vůči druhému a chci být pouze „zbožný“ a pouze naplňovat své náboženské povinnosti, pak vysychá i můj vztah k Bohu.²³⁰ Tento vztah je pouze „korektní“, avšak schází mu láska. Pouze má snaha a ochota vycházet v ústřety bližnímu a projevoval mu lásku mne činí vnímavým vůči Bohu.

Benedikt XVI. nám právě tady odpovídá na otázku, kde svěťice čerpaly svou schopnost milovat bližního stále novým a novým způsobem. Bylo to právě ze setkávání s eucharistickým Pánem a z druhé strany pak toto setkávání nabývalo svou opravdovost a svou hloubku ve službě druhým.

---

²²⁹ Bible, Ekumenický překlad, s. 323.

²³⁰ Srov. BENEDIKT XVI. *Encyklika Deus caritas est*, Praha, PAŮLINKY, 2012, ISBN 978-80-7450-043-5, s. 27.

Jediným přikázáním jsou láska k Bohu a láska k bližnímu. Ačkoli jsou neoddělitelné, žijí obě z předcházející lásky Boha, jenž si nás zamiloval jako první. Nejedná se o přikázání přicházející zvenčí, které by po nás snad chtělo něco nemožného, ale o vnitřní zakoušení darované lásky. Té lásky, která musí být kvůli své vlastní povaze sdílená druhým. Láska roste jen skrze lásku. Láska pochází od Boha, a proto je božská. Sjednocuje nás s Bohem a prostřednictvím tohoto sjednocování nás proměňuje v „My“ a utváří z nás jedno až do té doby, kdy na konci bude „všechno ve všem“.²³¹ (1 Kor 15,28)²³²

Milovat Krista tak, jak ho poznáváme z evangelia, je snadné, píše Dlouhá. Vždyť je to Krása, kterou milujeme, ale milovat Ho v bližních, chudého v chudých, trpícího v trpících, nemocného v nemocných, poplivaného v hřešících, ... To jde těžko a málokdo z nás hluboce pohlédl ve skrytou Kristovu tvář a setřel z jeho tváře slzu s vroucí láskou.

Anežka

Anežka na božskou tvář Kristovu pohlédla pohledem Nevěsty a utonula v ní. Porozuměla tomu, čemu rozumí jen vyvolení.²³³ Zhlédla nejen všechnu krásu, ale i všechny rány a nemoci jeho mystického těla. Viděla také lidské duše, očisťující se utrpením v Boží obraz v sobě a viděla také jiné, které tento obraz v sobě hanobily. Anežka si je zamilovala všechny, aby očisťujícím pomáhala a těm druhým v hanobení sebe bránila. Nešlo-li to, pak se za ně aspoň kála.

Láska Anežky byla spořádaná a šířila se v soustředných kruzích a rozšiřovala se z rodiny na národ a dále přesahovala jeho hranice a objímala celý svět. Stala se dobrým duchem své rodiny i celého národa.

Anežka v lásce k bližním zaopatřovala nemocné a slabé sestry a starala se o jejich potřeby. K nuzným byla milosrdná a štedrá, hladové krmila. Měla soucitné srdce se všemi nešťastnými, pomáhala jim všemi prostředky u Boha i u lidí. Také s vězni a uprchlíky měla soucit, vracela jim svobodu a zbavovala je trestů mučení i smrti. Znesvářené manželské páry Anežka usmiřovala. Její srdce bylo naplněno velikou láskou od Boha

---

²³¹ Srov. BENEDIKT XVI. *Encyklika Deus caritas est*, Praha, PAŮLINKY, 2012, ISBN 978-80-7450-043-5, s. 28.

²³² *Bible*, Ekumenický překlad, s. 234.

²³³ Srov. DLOUHÁ, B. *Blahoslavená Anežka česká – život zakladatelky českého Assisi*, s. 57.

všemohoucího. Anežka se radovala s radujícími a plakala s plačícími, utěšovala a konejšila zarmoucené sladkými slovy.²³⁴ Paradoxně i pokárání některé ze sester vykonávala s velikou láskou a poté co ji pokárala, ji pokorně padla k nohám a prosila, ať ji sestra odpustí, pokud ji výtkou zarmoutila.²³⁵

Zdislava

Jako vdaná paní a matka prokazovala Zdislava dobrodiní jinak než svatá Anežka, nicméně ve výsledku byla láskyplná péče o bližního u obou světic stejně účinná.

Zatímco pan Havel často odjížděl na bojové výpravy v období občanské války a prokazoval válečnické schopnosti, zůstávala mladá paní Zdislava na hradě při bohubilé činnosti.²³⁶ Nejen občanská válka, ale také nepřízeň počasí, jako časté záplavy, krupobití a neúroda pustošily Českou zemi (viz kapitola: Nepříznivé období). V tomto nepříznivém období se ujímá péče o potřebné a pronásledované paní Zdislava, přičemž získává pověst léčitelky nemocných a velké dobrodějky.²³⁷ Písemným důkazem je Kronika Dalimilova, kde se autor o Zdislavě rozepisuje takto: „Roku 1252 od narození milostivého Ježíše Krista opustila svět svatého života paní Zdislava, skrze niž se dostalo nešťastným velké útěchy. Vzkřísila pět mrtvých, vrátila zrak mnoha slepým, uzdravila mnoho chromých, a malomocných a velice pomáhala jiným nešťastníkům.“²³⁸

Zdislava mohla nalézat vzor v současnicích své doby, ale také v životě oddaném Bohu ovlivněným ženskou mystikou, podobně jako její sestra Euphenie. Zdislava následovala příkladu Ježíše Krista, a jak je psáno v Písmu Svatém, neukládala si pozemské poklady zde na zemi, ale ukládala své poklady v nebi, kde nedojdou zničení ani ztrátě. Srdce máme tam, kde ukládáme svůj „poklad“. (Mt 6,19-21)²³⁹

4.2.3 Zakladatelská činnost

Pro svatou Anežku i svatou Zdislavu bylo společné založení špitálů a klášterů.

---

²³⁴ Srov. POHUNKOVÁ, D. a KYRALOVÁ, M. *Naše sestra Anežka*, s. 93.

²³⁵ Srov. tamtéž, s. 93.

²³⁶ Srov. WALDSTEIN-WARTENBERG, B. *Svatá Zdislava a její doba*, s. 22.

²³⁷ Srov. WALDSTEIN-WARTENBERG, B. *Svatá Zdislava a její doba*, s. 24.

²³⁸ *Dalimilova kronika* [online]. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: <http://www.sesity.net/elektronicka-knihovna/dalimilova-kronika.pdf>

²³⁹ *Bible*, Ekumenický překlad, (Mt 6,19-21).

Pravděpodobně po vzoru své sestřenice Alžběty Durynské založila Anežka špitál. Výstavba proběhla hladce díky Anežčinému praktickému smyslu pro sociální otázky, organizačnímu talentu, bohatých dotací královské rodiny a výnosu ze svého věna. Správu nemocnice svěřila do rukou zvláštnímu řádu křižovníků s červenou hvězdou a nemocnice spadala pod ochranu papežské kurie. Král Václav I. tento sociální ústav maximálně podporoval, udělil mu imunitu a vzal ho pod svou ochranu.²⁴⁰ Také ve stavbě kláštera svatého Františka v Praze nechyběla Anežce energie ani dostatek dotací pro stavbu ve Starém městě na pravém břehu Vltavy.²⁴¹ Současně se stavbou špitálu započala Anežka také stavbu ženského kláštera.²⁴² Už po roce stavby byl klášter obyvatelný a bylo do něj uvedeno pět sester z Tridentu. Anežka také vystavěla v těsné v blízkosti špitálu kláštera kostel svatého Františka.²⁴³

Anežka dále založila jako jediná žena v historii církve mužský řád křižovníků s červenou hvězdou. U papeže vymohla pro špitální bratrstvo odznak s osmicípým křížem a červenou hvězdou. Řád přijal později řeholi kanovníků svatého Augustina.²⁴⁴

Také blahoslavená Zdislava je známá svou zakladatelskou činností. Přišla do města Jablonného po uzavření sňatku s panem Havlem Markvarticem. Do Jablonného se v těch časech stahovali lidé z okolí ze strachu před nájezdy Tatarů a také ti, co si nebyli jistí v období nepokojů při revoltě mezi otcem Václavem I. a synem Přemyslem Otakarem II.. Paní Zdislava založila v Jablonném špitál, do kterého s důvěrou putovali nemocní ze širokého okolí, neboť věděli, že je zde láskyplně přijme do své péče. Na pozvání paní Zdislavy a pana Havla přišli do Jablonného bratři dominikáni, aby zde založili klášter. Zahájení činnosti kláštera se však paní Zdislava nedočkala, zemřela totiž před dokončením stavby a byla pochována v kostele svatého Vavřince, který sama založila.²⁴⁵

4.2.4 Šiřitelky evangelia

Paní Zdislava a vliv její osoby přispěl k upevnění křesťanství v Čechách. Zdislava měla blahodárný vliv na křesťanský ráz severočeského kraje v období 13. století. Stala

---

²⁴⁰ Srov. KYBAL, V. *Svatá Anežka Česká: Historický obraz ze 13. století*, s. 87.

²⁴¹ Srov. tamtéž, s. 88.

²⁴² Srov. POHUNKOVÁ, D. a KYRALOVÁ, M. *Naše sestra Anežka*, s. 44.

²⁴³ Srov. tamtéž, s. 45.

²⁴⁴ Srov. tamtéž, s. 43.

²⁴⁵ Srov. SVATOŠ, A. *Zdislava z Lemberka*, s. 4.

se uskutečnovatelkou Boží vůle a šířitelkou účinné Boží lásky. Na hradě Lemberku pokračovala v rozvoji svých křesťanských ctností a bohatého křesťanského apoštolátu křesťanské lásky.²⁴⁶ Nejprve Zdislava upevňovala a rozšiřovala Kristovo království ve svém nitru, žila kající život s modlitbou až k dokonalému pochopení Boží lásky k lidstvu a nadpřirozené lásky k Bohu a bližnímu, aby pak mohla upevňovat a rozšiřovat Kristovo království ve svém okolí. Zdislava se takto dobrovolně připravila pro účinný apoštolát ve škole Kristova kříže.²⁴⁷

Zdislava byla světlem a vzorem lidu v pohraničních hvozdech, učila jej světit neděle a svátky, odpouštět křivdy a chránit se pomsty, krádeží a vraždy. Svým posvěceným svazkem manželským, plněním manželských a rodičovských povinností paní Zdislava nejlépe ochraňovala posvátnost a věrnost tohoto svazku a byla zářným příkladem pro všechny lid. Svou prací a šířením evangelia vykonala mnoho pro rozšíření Kristova království v českých zemích.²⁴⁸

Také celý život Anežky se nám jeví jako svědectví nerozborné lásky ke Kristu, jako dokonalé plnění evangelijní chudoby a vůle Boží. Lásky k nebeskému Ženichu se projevovala vroucí úctou k eucharistickému tajemství a Kříži Páně, stejně tak i k Tajemství zvěstování Panny Marie. Anežka se stala spolupracovnicí římských papežů pro dobro církve.²⁴⁹

V Pastorální konstituci o církvi jsou křesťané nabádáni aby také oni pobízení láskou zvěstovali pravdu o spáse všem lidem, i těm kteří ve věcech politických, sociálních a náboženských smýšlejí jinak.²⁵⁰

4.2.5 Matky z cizích krajů

Hohenštaufská princezna Kunhuta přichází do Čech se svou družinou z císařského dvora a spolu s ní přichází mnoho paní, jak líčí soudobé prameny. V doprovodu princezny, která se stala manželkou Václava I., přišla do Čech paní Sibyla, matka Zdislavy. Je pravděpodobné, že Sibyla v mládí poznala v Sicílii, byla znalá etikety na císařském dvoře

---

²⁴⁶ Srov. SVATOŠ, A. *Blahoslavená Zdislava*, s. 6.

²⁴⁷ Srov. SVATOŠ, A. *Blahoslavená Zdislava*, s. 7.

²⁴⁸ Srov. *tamtéž*, s. 103.

²⁴⁹ Srov. NĚMEC, J. *Zázraky ke kanonizaci českých světců*, s. 19.

²⁵⁰ Srov. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, s. 204.

a tím větší byla její kultivovanost obohacená o prvky kultury Byzance, k níž byla rodem i mládím poutána.²⁵¹

Matka svaté Anežky Konstancie byla dcerou uherského krále Bély III. z rodu Arpádovců. Až do svých osmnácti let vyrůstala Konstancie spolu s rodiči na hradě uherských králů v Ostřihomi (dnešní Maďarsko). Štěpán I. byl v roce 1000 korunován prvním uherským králem. Založil v Ostřihomi na temeni hory, na soutoku Hronu a Dunaje, katedrálu sv. Vojtěcha a Panny Marie a při ní uherské arcibiskupství a od té doby se stala Ostřihom hlavní císařskou metropolí.

Kromě Ostřihomi znala Konstancie další uherské stavby a ciscerciácký klášter v Pillis. Od svého otce znala z vyprávění byzantský dvůr a od nevlastní matky měla představu o královských dvorech ve Francii a Anglii. Lze předpokládat, že mluvila dobře francouzsky.²⁵²

4.2.6 Pomocnice v dobách zlých

K oběma sveticím se lidé obracejí v modlitbách v těžkých časech českého národa, ale také v těžkých osobních situacích. Tak jak obě pomáhaly lidem za svého života, tak jsou i po své smrti nebeskými pomocnicemi.

Pro obě světičky je společný význam jejich činnosti v rodné vlasti a dobrodiní, které obě s láskou v těžkých časech českého národa konaly. Blahoslavená Zdislava se stala předmětem národní hrdosti a oslavou českého jména.²⁵³

Také Anežka překypovala dobročinnou láskou ke všem potřebným, kteří se k ní utíkali v dobách zlých s prosbou o pomoc lidskou i Boží. Milovala svou vlast, pro kterou upevňovala trvale mír a rozvíjela dobročinnost na poli sociálním.²⁵⁴ V upevňování míru nám jde svatá Anežka česká příkladem. Mír je podle Dokumentů II. vatikánského koncilu plodem řádu, který jeho božský Zakladatel vložil do lidské společnosti a který mají lidé toužící po spravedlnosti uskutečňovat. Obecné blaho je řízeno věčným Božím zákonem, ale v průběhu času jeho konkrétní požadavky podléhají změnám, proto se nikdy nedosáhlo míru jednou provždy, ale je nutné mír neustále

---

²⁵¹ Srov. PÍTHA, P. *Blahoslavená Zdislava*, s. 19.

²⁵² Srov. SOUKUPOVÁ, H. *Svatá Anežka Česká: Život a legenda*, s. 41.

²⁵³ Srov. SVATOŠ, A. *Blahoslavená Zdislava*, s. 71.

²⁵⁴ Srov. NĚMEC, J. *Zázraky ke kanonizaci českých světců*, s. 20.

budovat. Uskutečňování míru vyžaduje od každého z nás vytrvalé ovládní vášní a od právoplatné autority bdělost, protože lidská vůle je mimoto nestálá a poraněná hříchem. Dále musí být zabezpečeno osobní blaho, aby si lidé s důvěrou a volně sdělovali bohatství ducha a srdce.²⁵⁵ Musíme mít v úctě ostatní lidi, národy a jejich důstojnost, musíme se snažit uskutečňovat bratrství mezi lidmi – to je pro budování míru nezbytné. Takto je mír plodem lásky, jež přesahuje to, co poskytuje spravedlnost.²⁵⁶ Dále cituji: „Pozemský mír, jenž vzniká z lásky k bližnímu, je však obrazem a účinkem míru Kristova, vyvěrajícího z Boha Otce. Vtělený syn, kníže míru, smířil totiž skrze svůj kříž všechny lidi s Bohem, obnovil jednotu všech v jednom lidu a v jednom těle, zabil ne svém vlastním těle nenávisť a vyvýšen zmrtvýchvstáním rozlil v lidská srdce Ducha lásky.“²⁵⁷

A proto jsou křesťané neustále vyzýváni k žití v lásce a podle pravdy. Jsou také neustále pobízeni ke spojení s lidmi skutečně mírumilovnými a k vyprošení a uskutečnění míru.²⁵⁸

Jan Pavel II. ve svém listě pražskému arcibiskupovi ku příležitosti 700. výročí úmrtí Anežky České 2. března 1982 píše o Anežce jako o jednom z posledních květů královského rodu Přemyslovců. Jde o kořen národní kultury a duchovní totožnost českého národa, kterou máme povinnost předávat svým dětem a tím upevnit národní vědomí.²⁵⁹

Svatořečení Anežky vyprosilo v listopadu v roce 1989 českému národu dar svobody od nadvlády komunistické strany.²⁶⁰

4.2.7 Život v pokoře

„Vezměte na sebe mé jho a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorného srdce: a naleznete odpočinutí svým duším. (Mt 11,29)²⁶¹

Pokora není ponižování sebe sama a odříkavý způsob života či pohrdání vlastní osobou. Pokora je ctnost, která má svůj základ v Bohu a je zábleskem dokonalosti, kterou v Bohu nalézáme. Opravdová pokora je „umývat jiným nohy“, to znamená sloužit jiným

---

²⁵⁵ Srov. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, s. 252.

²⁵⁶ Srov. tamtéž, s. 253.

²⁵⁷ Tamtéž, s. 253.

²⁵⁸ Srov. tamtéž, s. 253.

²⁵⁹ Srov. NĚMEC, J. *Anežka Česká: úcta a proces svatořečení*, s. 23.

²⁶⁰ Srov. WEIS, M. *Svaté královny*, s. 137.

²⁶¹ *Bible*, Ekumenický překlad, s. 17.

lidem.²⁶² Pokora se projevuje ve způsobu služby druhému, v jednoduchosti smýšlení a skutku.²⁶³

Při umývání nohou apoštolům v Janově evangeliu dává Ježíš Kristus krásný příklad pokory. Apoštolové jsou překvapení, proč jim Ježíš, Pán a Mistr umývá nohy. Dostává se jim vysvětlení, že jestliže on umyl nohy jim, mají si také oni nohy navzájem umývat. (J 13,13-15)²⁶⁴ Obě světičky, svatá Zdislava i Anežka, žily v převeliké pokoře před Bohem i před lidmi.

V „duchovní budově“ je třeba pevný a trvalý základ z pokory, kterou nás učí Pán Ježíš Kristus slovem i příkladem. Proto se Anežka, jako pravá učednice Kristova, odívala do šatu pokory, pokorně o sobě smýšlela a všechny ostatní stavěla nad sebe.²⁶⁵ Řád františkánů se odlišuje od jiných řádů privilegií, mezi než patří nejen privilegium chudoby (viz výše), ale také privilegium pokory, podle nichž synové a dcery svatého Františka žili.²⁶⁶ Svatá Anežka, podle slova i příkladu Ježíše Krista, o sobě smýšlela vždy jen pokorně a místo matky představené chtěla být řádovou sestrou ve svém klášteře. Prosté úklidové i kuchyňské práce vykonávala s radostí podle příkladu Krista.²⁶⁷ V Matoušově evangeliu se dočítáme o tom, že ten, který se chce stát velkým, ať je druhým služebníkem, a kdo chce být mezi jinými prvním, ať se stane jejich otrokem. (Mt 20,26 a 27).²⁶⁸ Anežka, jakožto královská dcera, pečovala o nemocné sestry a malomocné muže, omývala je, prala a zašívávala jejich špinavý oděv. Stala se matkou pražské chudiny, starala se také o nemocné kněze a všechny potřebné se štedrostí, pečlivostí a osobní vlídností. Hlubokou pokoru spojovala Anežka s příkladem Ježíše Krista a z hnutí svého srdce.²⁶⁹

Také blahoslavená Zdislava žila v pokoře před Bohem i před svým mužem, podle učení Pána Ježíše Krista. (Ef 5,21 – 32)²⁷⁰

---

²⁶² ELLIAS, V. *Maria, matka Ježíšova*, z anglického originálu *Mary – The Woman*, přeložila Františka Böhmová, vydalo Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, 2016, s. 67.

²⁶³ Srov. *Církev, žena a společnost ve středověku*, Oftis spolu s Biskupstvím královéhradeckým, s. 65.

²⁶⁴ Srov. *Bible*, Ekumenický překlad, s. 143.

²⁶⁵ Srov. NĚMEC, J. *Anežka Česká: úcta a proces svatořečení*, s. 87.

²⁶⁶ Srov. *Církev, žena a společnost ve středověku*, Oftis spolu s Biskupstvím královéhradeckým, s. 65.

²⁶⁷ Srov. NĚMEC, J. *Anežka Česká: úcta a proces svatořečení*, s. 87.

²⁶⁸ Srov. *Bible*, (Mt 20,26 a 27), s. 31.

²⁶⁹ Srov. KYBAL, V. *Svatá Anežka Česká: Historický obraz ze 13. století*, s. 126.

²⁷⁰ Srov. *Bible*, (Ef 5,21 – 32), s. 260.

4.2.8 Kajícnost

Paní Zdislavě byla ctnost kajícnosti vlastní. Podle Žďárské kroniky žila bez poklesku, *sine crimine vixit*, znala nauky Kristovy z vlastní četby Písma Svatého a z kázání bratrů dominikánů. Pokání konala nejen za sebe, ale také za druhé. Blahoslavená Zdislava je na obraze v kryptě jejího hrobu vyobrazená, jak se bičuje ve své světničce a nechávala se bičovat také svou služkou. Podle barokní tradice se modlívala v noci pod křížem, když už celý zámek spal. Zdislava při tom klečela na drobných kamíncích, hleděla na kříž Krista a lebku a uvědomovala si pomíjivost tohoto života. Do svého lůžka si vkládala různé pichláče, aby i v noci přinášela Bohu obět'.²⁷¹

Podle Legedy zůstávala Anežka po smrti svého otce Přemysla Otakara u svého bratra Václava. V časných ranních hodinách obcházela kostely při jejich svěcení v prostých šatech, navštěvovala řeholnice bydlící při kostelech i v místních kláštorech a nabádala je k modlitbě. Při rozednění navštěvovala kapli u biskupského kostela a neúnavně se modlila za zemřelé. Anežka nevyužívala přepychu své královské ložnice, spávala vedle své postele na prostém slamníku. Už jako velmi mladá pohrdala Anežka pozemskými statky a její jediná touha byla po věcech nebeských.²⁷² Umrtovala své tělo asketickým způsobem, nosila uzlovitou košili z koňských žíní na holém těle, kterou utahovala provazem a bičovala se bičíky uzlovitých řemenů.²⁷³

Zázraky a zázračná uzdravování

Z dogmatického hlediska jsou skutečné zázraky světců, uznané katolickou církví, náboženské, neboť jsou to události, jež vykonal Bůh skrze zvláštní zakročení světců, mimo obvyklý řád stvořeného světa, a to s účelem udělit věřícím zvláštní dobrodiní, o něž Boha žádají. Podle učení církve musí být zázraky empiricky poznatelné a spadají do tří kategorií:

Zázraky, jež koná Bůh nad přirozené síly (*supra naturam*) např.: prosvícení těla

Zázraky, jež koná Bůh bez přírodních sil (*preater naturam*) např.: náhlé uzdravení slovem

Zázraky, jež koná Bůh tak, že zabraňuje působení přírodních sil (*contra natura*)

---

²⁷¹ Srov. SVATOŠ, A. *Blahoslavená Zdislava*, s. 98.

²⁷² Srov. NĚMEC, J. *Anežka Česká: úcta a proces svatořečení*, s. 82.

Zázraky nejsou události přirozené, působí je Bůh jako osobní duch ze své nejvyšší dobroty a moudrosti.²⁷⁴ Jsou to eminence nadpřirozeného řádu, jenž zasahuje milostně a léčivě do řádu životního.

Anežka jako mystička konala některé zázraky silou své modlitby, jako vyzařování vnitřního světla z její osoby při modlitbě či kontemplaci. U Anežky šlo o aktivní duchovní život soustředěný na hledání Boha, od něhož ji oddělovala tělesnost a s nímž se chtěla duševně spojit. Svůj život trávila Anežka v tichu své oratoře při modlitbě, v pláči při sladkém rozhovoru s Kristem. Když poté opouštěla svou oratoř, zářila podle slov sester ve své tváři oslňujícím světlem. Tento případ není zázrak v pravém slova smyslu, ale doklad Anežčiny svatosti, sdělené od třetích osob.

Silou modlitby vykonala Anežka zázračné oživení dcery krále Václava I.. Anežce se zželelo všech truchlících, a tak vzývala Krista, jenž vzkřísil Lazara, aby oživil i zemřelou Ludmilu. Dívka ji ale po vzkříšení odmítla následovat zpět do života a sdělila ji přání vrátit se ke stánkům nebeským. A tak se dívka pokojně položila a odpočívala v Pánu.²⁷⁵

Dalšího zázraku dosáhla Anežka modlitbami při hladomoru v Čechách, kdy trpěla hladem spolu se sestrami za zdmi kláštera a neviditelná ruka přinesla k fortně (otáčecí kolo v klášteře sloužící k přijetí almužny zvenčí) koš plný rybiček. Jindy v tomto těžkém období vymodlila Anežka vroucí modlitbou pro sestry koš plný bílých chlebů. Zázračně uzdravila Anežka sestru Alžbětu Řeholíkovou zabalíc jí hlavu do vlastního závoje a udělujíc jí znamení kříže na čele a na hlavě. Ta měla do té doby velké bolesti hlavy. Dále uzdravila Anežka sestru Kateřinu Ekhartovou dotekem ruky. Anežka zázračně uzdravila také sestru Vracku z Újezdu, manželka Habarta ze Žerotína, ženu rytíře Konráda a mnohé další.

Také k zahánění d'ábla se musela Anežka postavit. Ten ji prý nenáviděl, pokoušel ji a zastrašoval v různých podobách. Anežka d'ábla neohroženě zaháněla znamením kříže.²⁷⁶

Pro jasné, velkolepé a oslňující zázraky se nám také dochovala památka blahoslavené Zdislavy.²⁷⁷ Její zázraky byly pravé, a tak ji po její smrti (a možná už za jejího života)

---

²⁷³ Srov. KYBAL, V. *Svatá Anežka Česká: Historický obraz ze 13. století*, s. 128.

²⁷⁴ Srov. tamtéž, s. 177.

²⁷⁵ Srov. tamtéž, s. 178.

²⁷⁶ Srov. KYBAL, V. *Svatá Anežka Česká: Historický obraz ze 13. století*, s. 180.

²⁷⁷ Srov. DURYCH, J. *Světlo ve tmách: Blahoslavená Zdislava*, s. 189.

začal lid ctít jako svatou slovem i písmem. Jako svatou nazývá Zdislavu kronikář Dalimil okolo roku 1310. Výslovně svatou ji nazývá také pražský generální vikář a básník Pontatus, který měl o Zdislavě ještě jiné vědomosti a zprávy, než jsou uvedeny v kronice Dalimilově.²⁷⁸ Oba výše zmínění kronikáři uvádějí konkrétní příklady zázračných uzdravení, kdy Zdislava uzdravovala slepé, chromé, malomocné i jinak nemocné a vzkřísila pět mrtvých.²⁷⁹ O Zdislavě se nám dochovalo jen málo zpráv, může se tedy zdát, že její život a celá její bytost jsou obestřeny tajemstvím, ze kterého mocně září zázračné divy.²⁸⁰ Blahoslavená Zdislava byla vyvolena k tomu, aby se nejprve stala matkou svých dětí a později aby se stala matkou ubohých a opuštěných, lékařkou chromých, slepých a malomocných a posléze aby navracela životy mrtvým.²⁸¹

Zdislava nabízela za uzdravení nemocných a vzkříšení mrtvých jako výkupné svoje vlastní zdraví a svůj vlastní život. Stávala se zároveň orodovnicí i obětí. Tohoto dosahovala přímým patřením na Boha, jehož jsou schopni vidět jen blahoslaveni čistého srdce. Toto blahoslavenství jí bylo dopřáno již na tomto světě a bylo její velkou blažeností.²⁸² Na druhou stranu při patření na Boží tvář, viděla Zdislava současně lidskou bídu, hlubiny utrpení, hříchů a trestů, pochmurnou cestu smrti a také děsivé mocnosti temnot, které se pokoušely její dílo rušit. A pokud se jim nepovedlo Zdislavu odvrátit z cesty, alespoň se pokusily zachmuřit její mysl. Zvláště ti, které Zdislava křísila z mrtvých potřebovali, aby za nimi vyšla duše Zdislavy až za práh smrti, do ledové propasti žalu, němoty a ochrnutí. Ona tam však kráčela odhodlaně, nesla své srdce v rukách jako planoucí svíci nedbaje na žádnou z těchto hrůz. Pak byly lidským očím zjeveny tyto nejvznešenější a nejmocnější divy, které přiváděly nechápavé lidi v úžas a naopak byly až příliš dobře chápané od mocností temnot při zázračném uzdravení pomateného kněze.²⁸³

4.2.9 Pohled dnešního člověka na zázraky

Pohled dnešního člověka na zázraky je spíše skeptický, jak píše Piřha. Vše si rád převede na rovinu racionálně vysvětlitelného: oční choroby a vady, jež byly zázrakem vyléčeny,

---

²⁷⁸ Srov. DURYCH, J. *Světlo ve tmách: Blahoslavená Zdislava*, s. 189.

²⁷⁹ Srov. tamtéž, s. 200.

²⁸⁰ Srov. tamtéž, s. 194.

²⁸¹ Srov. tamtéž, s. 195.

²⁸² Srov. tamtéž, s. 207.

²⁸³ Srov. DURYCH, J. *Světlo ve tmách: Blahoslavená Zdislava*, s. 209.

byly zřejmě pouhé záněty spojivek, mrtví nebyli doopravdy mrtví, ale pouze lidé v bezvědomí, apod.. To svědčí o naší současné neschopnosti uvěřit nejen na zázračná uzdravení, ale ani na jejich možnost a dokonce ve svobodné projevy Boží. Tato neschopnost, jak pokračuje Piťha, spočívá v naší omezenosti na moderní objektivistickou vědu a ukazuje na naši malou víru, která nemůže být přenesena do dob, kdy víra byla pevnou a plnou vírou v Boží moc, jež se může projevit skrze lidi do lidské situace. Bůh byl tehdy ještě Bůh, který nebyl umlčeným Bohem, kterého rozebírají vědečtí teologové a filosofové. Bůh byl tehdy živým partnerem a jeho rozhovor s živě věřícími trval nepřetržitě. Situace, kterým my v dnešním světě nerozumíme, si převádíme na zvláštní případy nebo výjimku přírodních zákonů, ovšem tehdejší lidem byly tyto situace v přirozeném chápání srozumitelné jako veliké Boží skutky.

Zdislaviny zázraky, kterým se vědecký rozum zdráhá věřit, jednoznačně vypovídají o její víře a připravenosti pro Boží dar a také o její modlitbě, která byla trvale navázaným rozhovorem s přítomným Bohem. Intimní vztah k Bohu a fakt, že Bůh Zdislavě dával to, oč prosila, vedlo její současníky ke správnému názoru, že ji Bůh miluje. A protože Bůh miluje spravedlivé, dospěli k závěru, že je Zdislava svatá. Zdislavina svatost je tedy jejími současníky rozpoznána a prohlášena na základě svědectví o bezúhonném životě a zázracích, které vykonala.²⁸⁴

Modlitba

Oběma světicím byla společná každodenní upřímná modlitba. Co je to vlastně modlitba?

Podle Kancionálu je osobní modlitba setkání a rozhovor člověka, jakožto dítěte Božího, s Otcem a s vedením Ducha Svatého. Je to veliký dar, přijetí od Boha a spočinutí v Bohu. Při modlitbě se vytváří a roste důvěra, oddanost a láska k Bohu.

Modlitba je dále výsadou věřícího člověka, která je však i jeho službou. Ta vyžaduje svědomité plnění a není vždy snadná. Jen tehdy žije-li člověk dobrý vztah s Bohem, když se pravidelně a dobře modlí. Ostatně staří křesťané to vyjádřili přesně: „Jaká modlitba, taková víra.”

Věřící člověk se při modlitbě klaní nebeskému Otci, protože on je svrchovaný a svatý. Věřící také nebeského Otce chválí, protože je dobrý, dokonalý a tvůrce vesmíru a

---

²⁸⁴ Srov. PIŤHA, P. *Blahoslavená Zdislava*, s. 31.

nakonec v modlitbě nebeského Otce prosí a děkuje mu, protože on je Otec a přítel a od něj všechno máme.²⁸⁵

Jako lidé jsme byli stvořeni k životu s Bohem, proto jsme opravdu šťastní a žijeme v pokoji, jistotě a radosti jedině ve spojení s ním.

Život s vědomím přítomnosti Boha je tak prostý a přirozený jako dýchání. Je s námi trvale ten, který nás zahrnuje svou láskou, chrání nás všemohoucností, trpělivě nám naslouchá, starostlivě radí a nařizuje. Napravuje naše omyly a selhání, tiší bolesti, těší nás při zklamání, zbavuje nás smutku a dává nám radost. Uvědomujeme si, že bez Boha nejsme nic, před ním jsme jen prach a pro něj jedinečné milované dítě.²⁸⁶

4.3 Rozdíly v životech svaté Anežky a svaté Zdislavy

4.3.1 Rodový původ

Rozdíl mezi svatou Anežkou a Zdislavou je v rodovém původu, Zdislava příslušela k vysoké šlechtě, kdežto Anežka byla královskou dcerou.²⁸⁷

4.3.2 Povědomí

Povědomí, to je další věc, ve které se světky Zdislava a Anežka lišily. Zatímco Anežka byla královnou z významného vládnoucího rodu Přemyslovců, a tak se o ní a o královském rodě učí žáci v hodinách dějepisu, Zdislava nehrála v politických dějinách země žádnou významnou roli. Proto o ní běžný člověk ví málo a pro většinu české společnosti je to postava vůbec neznámá. Také ve výčtu českých světců ji katoličtí věřící jmenují až na samém konci.²⁸⁸ Jak ale píše Piřha, pokud uvážíme přístup našeho národa ke svatým, je Zdislava svým způsobem nejdůležitější světeckou postavou našich kulturních dějin, protože dokazuje, že naší kultuře nechybí postava světce jako takového, tj. bez jakéhokoli významu.²⁸⁹

---

²⁸⁵ Srov. SIMAJCHL, P. *Kancionál*, Praha, Katolický týdeník, 2012. ISBN 978-80-86615-03-0, 595, s. 17.

²⁸⁶ Srov. tamtéž, s. 18.

²⁸⁷ Srov. WEIS, M. *Svaté královny*, s. 143.

²⁸⁸ Srov. PIŘHA, P. *Blahoslavená Zdislava*, s. 5.

²⁸⁹ Srov. tamtéž, s. 6.

4.3.3 Život v manželství versus řeholní život

Blahoslavená Zdislava pocházela z manželství paní Kunhůty a pana Přibyslava, které bylo prodchnuto láskou k Bohu a k lidem. Rodiče milovali své děti a učili je spravedlnosti. Zdislava se v takto láskyplném prostředí mohla dobrovolně rozhodnout podle svého uvážení nebo podle vnuknutí Ducha svatého pro vstup do kláštera, ona se však rozhodla pro manželství. Mladá Zdislava poznávala svátostnou podstatu manželství a rozhodla se být manželkou a mít tak více příležitostí k nepřetržité, oddané a obětavé lásce ke svému muži, svým dětem, ale také ke služebnictvu, chudým a potřebným lidem. Zdislava si zvolila cestu manželství oproti řeholnímu životu, přičemž věděla, že jako manželka a matka nebude mít nikdy volno a bude se od ní požadovat více než od řeholnice, více než od otrokyně, bude se od ní požadovat její srdce, její život i její myšlenky.²⁹⁰ A tak se Zdislava oddala svému muži, jako Pánu, tak jak napsal svatý Pavel v listě Efezským: „V poddanosti Kristu se podřizujte jedni druhým: ženy svým mužům jako Pánu, protože muž je hlavou ženy, jako Kristus je hlavou církve, těla které spasil. Ale jako církev je podřízena Kristu, tak ženy mají být ve všem podřízeny svým mužům...” (Ef 5,21-24).²⁹¹ Manželství a mateřství byly a jsou pro všechny ženy spolu s blahoslavenou Zdislavou skutečným noviciátem, školou a zkouškou trpělivosti a lásky. Coby matka byla Zdislava vyvolena nejprve pro své čtyři děti, později pak byla matkou všech ubohých a opuštěných.²⁹²

Anežka si oproti Zdislavě vybrala místo života v manželství řeholi. Také to bylo její svobodné rozhodnutí a toužebné přání. V roce 1231 napsala Anežka tehdejšímu papeži Řehořovi IX., že nevstoupí do manželství ani s císařem, ani s nikým jiným. Anežka se rozhodla zasnoubit se pouze nebeskému Ženichu a vstoupit do řádu chudých paní svatého Damiána, tedy do řádu klarisek. Papež Anežčino rozhodnutí přijal a schvaloval ho.²⁹³ Anežka následovala Krista a byla povolána jako učednice v evangeliu svatého Marka: „Kdo chce jít se mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne. Neboť kdo by chtěl zachránit svůj život, ten o něj přijde, kdo však přijde o život pro mne

---

²⁹⁰ Srov. DURYCH, J. *Světlo ve tmách: Blahoslavená Zdislava*, s. 194.

²⁹¹ *Bible*, Ekumenický překlad, (Ef 5,21-24), s. 260.

²⁹² Srov. DURYCH, J. *Světlo ve tmách: Blahoslavená Zdislava*, s. 195.

²⁹³ Srov. POHUNKOVÁ, D. a KYRALOVÁ, M. *Naše sestra Anežka*, s. 39.

a pro evangelium, zachrání jej. Co prospěje člověku, získá-li celý svět, ale ztratí svůj život?" (Mk 8,34-36)²⁹⁴

4.3.4 Rozdíl mezi kláštery

Rozdíl mezi kláštery svaté Zdislavy a svaté Anežky je především v rádech, pro které byly tyto kláštery zbudovány.

Kláster, který založila a pomáhala budovat Zdislava, je dominikánský. Zdislava je s řádem svatého Dominika a k jejímu úplnému obrazu je třeba připojit poznámku o zasazení do duchovního proudu dominikánské spirituality. Sama Zdislava byla uvedena do řádu bratrem Česlavem, přímým žákem svatého Dominika a Zdislava je dominikánským řádem uctívána jako světice.

Heslo řádu dominikánů zní: „Contempla aliis trade“, to znamená: „Promeditované podávati druhým.“ Piřha ve své knize charakterizuje spiritualitu dominikánů tím, že se snaží o všestranné zušlechtění člověka ve třech směrech: 1) směrem vzhůru, kdy se vztahují k Bohu cestou k poznání, 2) směrem dolů, do svého nitra, kdy prohlubují svou víru kontemplací a liturgií a 3) směrem horizontálním, kdy působí na ostatní plody získané z obou rovin cestou kázání, obhajob a pravd Božích.²⁹⁵

Za dob husitských byly kostel, klášter i město v Jablonném vypáleny a až v 17. století započala rekonstrukce. Po znovuvysvěcení chrámu přišla další rána v podobě dvorského dekretu císaře Josefa II. a klášter byl v roce 1788 zrušen. Ani komunistický režim návratu dominikánům do kláštera nepřál, až po změně režimu se pokoušejí dnešní dominikáni navázat na dlouhou tradici svého působení v Jablonném.²⁹⁶

Kláster založený svatou Anežkou českou spravoval řád klarisek. To je ženská větev řádu svatého Františka, jež se vydal cestou čiré lásky k bližnímu, cestou chudoby a cestou soucitu a srdce.²⁹⁷ Podle svatého Františka, následuje řád a jeho ženská větev klarisek Krista uvnitř i navenek. K tomu je zapotřebí soubor teoretických zásad, které se promítají do života křesťana a jsou motivací pro praktické zásady. Zásada teoretická, která zní

---

²⁹⁴ Bible, Ekumenický překlad, (Mk 8,34-36), s. 59.

²⁹⁵ Srov. PIřHA, P. *Blahoslavená Zdislava*, s. 35.

²⁹⁶ Srov. *Jablonné v Podjeřtědí – dominikánský klášter a bazilika minor sv. Vavřince a sv. Zdislavy* [online]. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: <http://www.cestovatel.cz/clanky/jablonne-v-podjestedi-dominikansky-klaster-a-bazilika-minor-sv-vavrince-a-sv-zdislavy/>

²⁹⁷ Srov. PIřHA, P. *Blahoslavená Zdislava*, s. 34.

milujeme se se mění v zásadu praktickou, a to při pohoštění chudáka, odpuštění urážek, ošetřování nemocných,... Tato praktická zásada mění základ skutečnosti na tvrzení.²⁹⁸

Za vlády Josefa II. v roce 1782 bylo zrušeno přes 700 klášterů, které nesloužily potřebám lidu (nevyučovaly, nestaraly se o nemocné, nepěstovaly vědu). Josef II. spatřoval v kláštřech „mrtvý kapitál lidu“, instituce neužitečné, dokonce škodlivé státu i samotné církvi. Jako „hanbu náboženství“ a velké břemeno pro poddané byly žebrařivé řády. Postupně došlo ke zrušení náboženských bratřstev, velkého množství kaplí a kostelů.²⁹⁹ Ani Klášteru na Františku se nevyhnula josefínská reforma a klášter byl v té době zrušen. Od roku 1978 se stal klášter národní kulturní památkou a v současné době je klášter sídlem pražské Národní galerie.³⁰⁰

Současně se stavbou kostela svatého Františka započala Anežka stavbu rozsáhlého konventu klarisek, který přiléhá k severnímu boku kostela.³⁰¹ Anežka projevila přehled o stavebním a kulturním dění, měla smysl pro dispoziční a funkční detaily a jejich symbolický význam (uplatňovala číselnou symboliku). Při stavbě kláštera pamatovala na své soukromí, což dokládá drobný prostor při kapitulní síni sloužící Anežce jako její oratoř. Pražský klášter klarisek se tak stal v době nově založeného pražského města první gotickou architekturou, která svou uměleckou kvalitou odpovídala úrovni nejvyspělejších evropských staveb.³⁰² Anežka posílena úspěchy a chválami začala rozšiřovat své dílo a za prodaný újezd Přeštice, který dostala darem od bratra Václava, započala stavbu konventu menších bratří v těsném sousedství svého ženského kláštera.³⁰³ Klášter menších bratří měl ve svém středu ambit s rajskou zahradou, kterou obléhaly jednotlivé klášterní budovy a kaple.³⁰⁴

---

²⁹⁸ Srov. *Ti, kteří se setkali s Františkem - Svatý František a první františkánští terciáři - I* [online]. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: <http://www.sfr.cz/clanek.aspx?a=463>

²⁹⁹ Srov. NĚMEC, V. a HALADOVÁ, A. *Josefínské reformy církve v Čechách a Rakousku* [online]. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/ucebnice/josefinske-reformy-cirkve-v-cechach-a-rakousku/>

³⁰⁰ Srov. *Anežský klášter* [online]. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: <http://www.praguecityline.cz/prazske-pamatky/anezsky-klaster>

³⁰¹ Srov. SOUKUPOVÁ, H. *Svatá Anežka Česká: život a legenda*, s. 81.

³⁰² Srov. SOUKUPOVÁ, H. *Svatá Anežka Česká: život a legenda*, s. 88.

³⁰³ Srov. tamtéž, s. 102.

³⁰⁴ Srov. tamtéž, s. 113.

Anežka tedy vystavila velkolepou stavbu dvojklášteřa, naproti tomu Zdislava založila spolu se svým manželem mužský klášter s tehdy novou dominikánskou řeholí.³⁰⁵ V roce 1249 putoval do Jablonného se svým zbrojným průvodem olomoucký biskup Bruno ze Schauenburgu, dále se do Jablonného vydal sekretář prvního dominikánského kardinála Hugona a Sancto Carlo, který vydal odpustkovou listinu pro dobrodince, kteří podporují výstavbu prostorného kláštera v Jablonném.³⁰⁶

4.3.5 Motivace a zdroj síly u svaté Anežky a svaté Zdislavy v charitativní práci

Zdrojem síly a vitality byla u Anežky modlitba, kdy se přibližovala k Pánu Bohu a prožívala dokonalou radost ve spojení s Bohem. Modlitba ji provázela již od dětských let, kdy získávala základy mravní a duchovní výchovy přímo od svaté Hedviky v klášteře v Třebnici.³⁰⁷ Jako dívenka se modlívala Anežka před obrazem Panny Marie a Ježíše Krista, ostatní sestry k modlení vyzývala. Důležitým prvkem zbožnosti v kontemplativním životě řádových sester byla modlitba.³⁰⁸ Modlitba byla u řádu Františkánů prvním žebříkem, který vedl až k trůnu Nejvyššího a byla také nástrojem divutvorné moci. Skrze modlitby se konaly zázraky a zázračná uzdravení. Podle slov našeho Pána: „Proste, a bude vám dáno, hledejte a naleznete, tlučte a bude vám otevřeno. Neboť každý, kdo prosí, dostává, a kdo hledá, nalézá, a kdo tluče, tomu bude otevřeno. Jestliže tedy vy, ač jste zlí, umíte svým dětem dávat dobré dary, čím spíše váš Otec v nebesích dá dobré těm, kteří ho prosí!” (Mt 7,7-11)³⁰⁹. Podle slov Legendy si svatá Anežka zařídila v klášteře svatého Františka tajnou oratoř, v které často sama pobývala a vroucně se modlila. Podle svědectví sester, které na ní před dveřmi oratoře čekávaly, důvěrně rozmlouvala s Nejvyšším Pánem. Když pak ze své oratoře Anežka vyšla, zářila její tvář takovým světlem, které se rozlévalo i v její duši a dodávalo ji nebeskou jasnost, prý tento paprsek věčného světla ozařoval i celé Anežčino tělo.³¹⁰

---

³⁰⁵ Srov. SVATOŠ, A. *Zdislava z Lemberka*, s. 40.

³⁰⁶ Srov. tamtéž, s. 4.

³⁰⁷ Srov. KYBAL, V. *Svatá Anežka Česká: Historický obraz ze 13. Století*, s. 32.

³⁰⁸ Srov. tamtéž, s. 33.

³⁰⁹ *Bible*, Ekumenický překlad, (Mt 7,7-11).

³¹⁰ Srov. NĚMEC, J. *Anežka Česká: Úcta a proces svatořečení*, s. 93.

Zdrojem síly a motivace v charitativní činnosti byla u blahoslavené Zdislavy víra v Krista Pána. Zdislava dokonale pochopila nauku Kristovu a dosáhla blaženosti duše, byla dokonalou křesťankou. Na této duchovní cestě jí byla velkou pomocí dobrá křesťanská výchova, vlastní úsilí a milost Boží.³¹¹ Paní Zdislava neměla pevné zdraví, pociťovala slabost tělesných schopností a ubývání fyzických sil. Snad právě proto, jako kompenzace, se u ní projevovala tím větší houževnatá duševní snaha. V předtuše předčasné smrti se stala moudřejší, horlivější, citlivější, snaživější a hospodárnější, aniž by jí myšlenky na smrt radost ze života kazily.

Láska – největší zdroj síly a vitality blahoslavené Zdislavy. Láska k Bohu, láska k rodině a ke všem lidem se u paní Zdislavy projevovala dobrými skutky.³¹² Láska je nejvyšším darem, jak píše svatý Pavel v Listu Korintským: „Láska je trpělivá, laskavá, nezávidí, láska se nevychloubá a není domýšlivá. Láska nejedná nečestně nehledá svůj prospěch, nedá se vydráždit, nepočítá křivdy. Nemá radost ze špatnosti, ale vždycky se raduje z pravdy. Ať se děje cokoliv, láska vydrží, láska věří, láska má naději, láska vytrvá.“ (1 Ko1 3,4-6)³¹³

Po celý svůj život zůstávala paní Zdislava věrná modlitbě, také ta byla zdrojem síly a energie tolik potřebné při konání dobra.³¹⁴ Modlitbu užívala paní Zdislava, kdykoliv chtěla někomu pomoci, v modlitbě se spojovala s Bohem a jen takto skrze ni a Boha mohlo dojít k zázračnému uzdravení nemocných.³¹⁵

Po celý svůj život zůstávala paní Zdislava věrná modlitbě, také ta byla zdrojem síly a energie tolik potřebné při konání dobra.³¹⁶ Modlitbu užívala paní Zdislava, kdykoliv chtěla někomu pomoci, v modlitbě se spojovala s Bohem a jen takto skrze ni a Boha mohlo dojít k zázračnému uzdravení nemocných.³¹⁷

Příkladný život blahoslavené Zdislavy s její vírou, láskou a starostí o bližní a péčí o potřebné je nám všem příkladem a odkazem do dnešní doby. K péči o potřebné jsme

---

³¹¹ Srov. SVATOŠ, A. *Blahoslavená Zdislava*, s. 93.

³¹² Srov. tamtéž, s. 94.

³¹³ *Bible*, Ekumenický překlad, (1 Ko1 3,4-6), s. 231.

³¹⁴ Srov. SVATOŠ, A. *Blahoslavená Zdislava*, s. 99.

³¹⁵ Srov. tamtéž, s. 100.

³¹⁶ Srov. SVATOŠ, A. *Blahoslavená Zdislava*, s. 99.

³¹⁷ Srov. tamtéž, s. 100.

nabádání, ba dokonce povinnování, v *Gaudium et spes* Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě.³¹⁸

---

³¹⁸ Srov. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, s. 204.

5 Příklad svaté Zdislavy a svaté Anežky České a aktuálnost manželského a řeholního života

Manželství

Pro nás je důležitý mravní význam dějinného zjevu blahoslavené paní Zdislavy, síla jejího příkladu a také její přímluvy v našich duchovních potřebách. V blahoslavené paní Zdislavě došlo ke sladění náboženské, vnitřní a rozjímavé činnosti Marie, ale také k zevní aktivní činnosti Marty. (Lk 10,38-42)³¹⁹

Blahoslavená Zdislava zůstává vzorem pro všechny, kteří chtějí přispět svým apoštolátem k duchovní obrodě vlasti a celého národa. A jako jiní velcí světcí, i samotný Ježíš Kristus, připravovala se blahoslavená Zdislava na svou misijní činnost svým skrytým životem, rozjímáním, modlitbou, kajícností a posvěcováním.³²⁰

Papež Pius XI. Ve své encyklice *Casti conubii*, která se zaobírá Božským ustanovením manželství, jeho svátostnou důstojností a nerozlučitelnou pevností.

Pravdy v manželství: Manželství není ustanoveno lidmi, ale Bohem. Ten manželství zabezpečil, upevnil a povznesl svými zákony, a proto tedy tyto zákony nepodléhají lidským ustanovením, ale pouze ustanovením Božským. Podle nauky Písma Svatého a učení Církve ve slavnostním prohlášení tridentského koncilu, který toto přímo potvrdil slovy Písma Svatého: „Bůh sám je původcem a ustanovitelem trvalého a nerozlučitého svazku manželského, jeho jedinství a pevnosti.“

Manželství je tedy Božské zřízení, ale za účasti vznešené lidské vůle projevené svobodným souhlasem obou manželů, jak čteme v encyklice *Casti Conubii*: „Ačkoli však manželství svou podstatou jest zřízením božským, přece také lidská vůle má při něm úlohu, a to velmi vznešenou; neboť každé jednotlivé manželství jakožto manželské spojení mezi tímto mužem a touto ženou vzniká toliko svobodným souhlasem obou manželů; a tento svobodný úkon vůle, jímž každý z obou manželů předává a přijímá zvláštní právo manželské (Sr. *Codex Juris canon. c. 1081, § 2*), je k uzavření opravdového manželství tak nutný, že žádná lidská moc není s to, aby jej nahradila (Sr. *Codex Juris canon. c. 1081, § 1*). Předmětem však této svobody jest pouze,

---

³¹⁹ *Bible*, Ekumenický překlad, (Lk 10,38-42), s. 96.

³²⁰ Srov. SVATOŠ, A. *Blahoslavená Zdislava*, s. 7.

zda snoubenci opravdu chtějí vstoupiti v manželství, a to s touto osobou; úplně se však vymyká svobodě člověka podstata manželství, takže kdo jednou vstoupil v manželství, podléhá jeho božským zákonům a podstatným vlastnostem. Neboť andělský doktor, mluvě o věrnosti a o potomstvu, praví: "To jest v manželství důsledkem již smlouvy manželské, takže kdyby při souhlasu, jímž vzniká manželství, bylo vysloveno něco, co je proti těmto ustanovením, nebylo by to opravdové manželství." (Sv. Tomáš Akvinský, S. th., III. Suppl. 49, 3)³²¹

Pevným a uváženým rozhodnutím vůle, dochází ke splynutí duší a vzniká tak posvátný a neporušitelný svazek. Lidské zákony nemohou člověku odnímat přirozené právo na manželství a omezovat hlavní účel manželství ustanovený Boží autoritou: „Plod'te a množte se a naplňte zemi." (1 Mojž. L, 28)³²²

Papež Pius XI. uvádí podle sv. Augustina tři dobra v křesťanském manželství: potomstvo, víra (věrnost) a svátost. Prvním požehnáním je dítě. Dítě je darem Boží dobroty a vzácným plodem manželství za spolupůsobení rodičů. Povinností rodičů je nejen zachovávat lidské pokolení a vychovávat ho, starat se o něj, dokud nebude schopno postarat se o sebe samo, ale především přivádět své děti k Církvi Kristově a křtem je obrodit k nadpřirozené spravedlnosti, aby se tímto staly údem Kristovým a nabývaly účast na nadpřirozeném životě a staly se pak dědici věčné slávy. Manželé přijímají své děti jako hřivny od Boha jim svěřené, které ale nesmí používat pro své zájmy nebo zájmy vlasti, ale budou je muset vrátit v den zúčtování i s úrokem Pánu.³²³ Papež František vysvětluje, že schopnost lidského páru rodit děti, je vlastně cesta, po které se odvíjí dějiny spásy. V podstatě se plodný vztah páru stává obrazem, které odhaluje a popisuje tajemství Boha, základ křesťanské trojiční vize, která v Bohu nazírá Otce, Syna i Ducha svatého. Trojiční Bůh je společenstvím lásky a rodina je jeho odrazem, jak říká František, a objasňuje slova Jana Pavla II., který řekl, že Bůh není samotou, ale rodinou, která má v sobě otcovství, synovství a lásku, která je podstatou rodiny a tou je v Božské rodině Duch svatý.³²⁴

---

³²¹ *CASTI CONNUBII: Encyklika o křesťanském manželství* [online]. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: <http://kebrle.cz/katdocs/CastiConnubii.htm>

³²² *Bible*, Ekumenický překlad, (1 Mojž. L, 28), s. 3.

³²³ Srov. *CASTI CONNUBII: Encyklika o křesťanském manželství* [online]. s. 24.

³²⁴ Srov. *Amoris laetitia: Exhortace papeže Františka o lásce v rodině* [online]. s. 2.

Druhým požehnáním v manželství je věrnost, která se skládá z jedinečnosti manželství, manželské čistoty, manželské lásky, vzájemné pomoci, lásce k Bohu a k bližnímu svému a z „řádu lásky v manželství“. Žádný jiný intimní styk manžela nebo manželky mimo svazek manželský není povolen.

Svátost manželství je trvalá a nemá se rozlučovat. Pokud se rozloučí, nesmí už žena ani muž vstoupit do jiného svazku manželského, a to ani za účelem získání dítěte. Tímto základní zákon manželství a jemu přirozená plodnost získává na cti a zušlechtnění a zvrácená nezdrženlivost je tímto držena v mezích.

V Písmu svatém je v Žalmech uvedena píseň, která se dodnes zpívá jak v židovské, tak v křesťanské svatební liturgii:

„Blaze každému, kdo se bojí Hospodina,
kdo chodí po jeho cestách!
Co rukama vytěžíš, budeš i jíst.
Blaze tobě, bude s tebou dobře.
Tvá žena bude jak plodná réva uvnitř tvého domu,
tvoji synové jak olivové ratolesti kolem tvého stolu.
Hle, jak bývá požehnán muž,
který se bojí Hospodina.
Hospodin ať požehná ti ze Sijónu,
abys viděl dobro Jeruzaléma
po všechny dny svého žití,
abys uviděl syny svých synů.
Pokoj s Izraelem!“ (Ž 128,1-6)³²⁵

Přála bych nám všem, hlavně dívkám, ženám a matkám, jít ve šlápějích blahoslavené Zdislavy. Její následování bude počátkem příklonu našich rodin k duchu Kristovu a k životu podle něho. Byl by to velký zázrak této české světice, který by rozhodl o její definitivní oslavě.³²⁶

Příkladem je nám ale také svatá Anežka česká, která si o svém životě rozhodla sama. Dala přednost před světskou slávou cestě duchovní. Anežčino životní dílo a Legenda dokládají, že jde o silnou osobnost, jenž měla svou vizi a pevný životní cíl. Byla vzdělaná,

---

³²⁵ Bible, Ekumenický překlad, (Ž 128,1-6), s. 780.

³²⁶ Srov. SVATOŠ, A. *Blahoslavená Zdislava*, s. 11.

měla diplomatické schopnosti, byla znalá církevního práva, byla vnímavá k umění. Její jednání s členy královské rodiny svědčí o soudružnosti Přemyslovců a její zodpovědnosti za vládu v české zemi. Otevřenost přemyslovského dvora bohatým kulturním vlivům přineslo nové duchovní proudy a církevní řády. Pronikalo sem také učení assiského světce Františka. S důrazem na chudobu a citové hodnoty ve vztahu k Bohu si řád svatého Františka podmanil všechny kulturní země Evropy. Po delší úvaze se rozhodla Anežka přijmout tuto nejnovější řeholi, která přinášela mravní obrodu náboženského života a společnosti. Anežka pochopila nezbytnost tohoto řádu v nově vznikajícím pražském městě a roli, kterou později zaujal její klášter. Tato její jasná vize dala Anežce sílu odmítnout nabízené manželství se samotným císařem.³²⁷

Také dnešní ženy, které se zasvětily Bohu, jsou vyzývány, aby skrze své plné a radostné odevzdání byly znamením Boží laskavosti vůči všem lidem a vydávaly zvláštní svědectví o tajemství církve, panenské snoubenky a matky. Nové vědomí o úloze žen pomáhá také mužům, aby změnili svůj názor, způsob uvažování, posuzování, pojetí svého místa v dějinách a svůj způsob organizace života. Zasvěcená žena chápající jako výchozí bod svou existenci v církvi, může svým dílem přispět k odstranění některých chybných a krátkozrakých názorů, které neuznávají plně její důstojnost a význam jakožto ženy a její práci v pastorační a misionářské činnosti církve. Proto je potřebné usilovat, aby mělo povědomí církve na paměti ženu, a zvláště ženu zasvěcenou, její hodnotu a její možnosti.³²⁸ V dekretu *Perfectae caritatis*, vydaného během Vatikánského koncilu, se apeluje na zachování papežské klauzury mnišek s životem výhradně kontemplativním i nadále. Nicméně klauzura mnišek má být přizpůsobena časovým a místním podmínkám, zastaralé a přežitě zvyklosti at' jsou odstraněny podle přání klášterů samých.³²⁹

Péče o chudé je v dynamické síle lásky prožívána podle Krista a jsou k ní vyzýváni všichni Kristovi učedníci. Ti, kteří touží Pána blíže následovat a napodobovat jeho život pocít'ují, že jsou do péče o chudé zapojeni zcela zvláštním způsobem. Odpovědí jejich nitra na Kristovu lásku je nabádá k životu v chudobě a zastáním se chudých. Každý institut musí vystupovat ve shodě se svým charismatem. Celá komunita i jednotliví

---

³²⁷ Srov. SOUKUPOVÁ, H. *Svatá Anežka Česká: Život a legenda*, s. 70.

³²⁸ Srov. *Posynodální apoštolská adhortace VITA CONSECRATA: O zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě* [online]. s. 34.

³²⁹ Srov. *Perfectae caritatis* [online]. [cit. 2017-01-22].

členové musí zvolit skromný a strohý způsob života. Především zasvěcené osoby si zvolí životní styl shodný se smýšlením své volby a osvobozené od politické ideologie se tak mohou věnovat plně prosazování spravedlnosti v sociálních oblastech, ve kterých se pohybují. A tak se i v dnešním světě skrze svědectví zasvěcených osob znovu uskutečňuje vlastní sebeobětování těch, kteří věnovali svůj život k službě Pánu Bohu uprostřed chudých.³³⁰ Apoštolská a dobročinná činnost patří k samé podstatě řeholních společností. Tato svatá služba jim byla svěřena církví, aby ji vykonávali v jejím jménu. Celý řeholní život má být prostoupen apoštolským duchem, a naopak apoštolská činnost má být ztvárněna duchem řeholním. Následováním Krista a služba Jemu v jeho údech je podmíněna těsným spojením s Kristem. Tímto spojením roste láska řeholníků k bližnímu.³³¹

V oblasti zdravotní péče koná svůj apoštolát ve chvályhodné tradici mnoho zasvěcených osob, zvláště žen. Mnohé zasvěcené osoby věnovaly svou službu bližním, jež měli zhoubné nemoci, aby tak dokázali oddanost až na hranici hrdinství, která patří k prorockému charakteru zasvěceného života. Zasvěcení přinášejí velký vklad do misijního poslání svou péčí o nemocné a trpící a pokračují tak vlastně ve službě milosrdenství Krista, který procházel kraji, prokazoval dobrodiní a uzdravoval. (Sk 10,38)³³² Zasvěcené osoby kráčí ve stopách tohoto božského Samaritána a lékaře duší a těl a podle příkladů svých zakladatelů a zakladatelek, tak jak je vede charisma jejich vlastního institutu, musí vytrvat ve svém svědectví lásky vůči slabým a nemocným, kterým se s hlubokým prožitkem společenství dávají k dispozici. Jan Pavel II. nabádá zasvěcené, ať svou zvláštní pozornost věnují lidem slabým, nemocným, opuštěným, potřebným a opuštěným, stejně také lidem starým, uvězněným, obětím užívání drog a jiných nebezpečných nemocí, dále pak lidem na okraji společnosti a nevléčitelně nemocných. Ať pomáhají nemocným přinášet v oběť vlastní bolestivé spojení v Kristu ukřižovaném a oslaveném pro spásu všech lidí a prohlubují v nich vědomí, že díky modlitbě a svědectvím slov a činů jsou právě oni předmětem zvláštní pastorační péče pod

---

³³⁰ Srov. *Posynodální apoštolská adhortace VITA CONSECRATA: O zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě* [online]. s. 51.

³³¹ Srov. *Perfectae caritatis* [online].

³³² Srov. *Bible*, Ekumenický překlad.

vlivem zvláštního charismatu kříže. Úkolem zasvěcených je naléhat na humánnější používání lékařské vědy a hlubší bádání v oblasti bioetiky ve službě evangeliu života.³³³

Papež Pavel VI. naléhavě nabádá v dekretu *Perfectae caritatis* k zachování mnišského a klášterního života na západě i na východě, které si během mnoha století získalo v církvi i v lidské společnosti vynikající zásluhy. Ať si zachovávají svůj vlastní ráz a obnoví se starobylé formy dobročinnosti, které přizpůsobí potřebám dnešních lidí tak, aby se staly kláštery výchovnými středisky křesťanského lidu.³³⁴

Také v dnešní době se dnes velmi hodnotí dobrovolná chudoba s úmyslem následovat Krista a je znamením tohoto následování, zvláště řeholníci ji mají zachovávat a podle potřeby ji vyjadřovat novými způsoby.³³⁵

Řeholní poslušnost nezmenšuje důstojnost lidské osoby, ba právě naopak přivádí ji ke zralosti větší svobodou Božích dětí.

Řeholní osoby slibem poslušnosti odevzdávají Bohu úplně svou vůli a obětují mu tak sebe. Tím se spojují pevněji se spasitelnou vůlí Boží. S vírou a pod vlivem Ducha svatého se řeholníci podrobují svým představeným jako Božím zástupcům. K poslušnosti ke svým představeným nabádá současné řeholníky biskup Pavel. Nabádá ale také k provádění rozkazů a plnění úkolů, ať nasazují sílu svého rozumu a vůle, také své přirozené a nadpřirozené dary s vědomím, že tímto přispějí k budování Kristova těla podle Božího plánu.³³⁶

Podle Dlouhé je šťastná ta země, jejíž genius vnuká synům a dcerám touhu oběti z lásky k Tomu, jehož oběť je ústředním dějstvím světa po všechny časy. To jsou záruky Božího milosrdenství a požehnání pro celou zemi. Národ podává Bohu kláštery země místo obětí jako výplatné za minulost a výkupné do budoucnosti. Běda národu, který má ruce prázdné. V době patentu Josefa II. došlo k tragickému přerušení staletého řetězu modliteb a obětí v klášteře na Františku. Ten řetěz měl ale podle vůle Anežky trvat dlouho, co svět světem bude. Dlouhá shledává počátek krize rodiny právě v období patentu Josefa II., říká, že dokud nebude obnovena ustavičnost klanění se Bohu, uniká nám obnovení naší slávy, neboť sláva obnovené samostatnosti nemůže trvat bez slávy

---

³³³ Srov. *Posynodální apoštolská adhortace VITA CONSECRATA: O zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě* [online]. s. 53.

³³⁴ Srov. *Perfectae caritatis* [online].

³³⁵ Srov. tamtéž.

³³⁶ Srov. *Perfectae caritatis* [online].

čestných, zdravých a pevně scelených rodin, které by na dávaly národu charakterní otce a matky na jedné straně a řeholníky a řeholnice na straně druhé – čisté, neporušené lidi tady i tam. Je k zamyšlení, proč právě až v josefinské osvětě je kořen odpoutávání se duše národa od církve, které vrcholí k uvolnění mravů a v krizi rodinného života.³³⁷

Bohu se nesmí nikdo troufale posmívat. Sláva a čest je Jeho a jeho je i pomsta. A Bůh mstí přetrvanou kontinuitu klanění se Jemu... Anežčino dílo musí být znovuobnoveno. Dobrý duch národa, genius Pána Boha a miláček lidu musí opět dojít své cti a svého svatého práva. Anežka musí mít znovu možnost být mezi svým lidem skrze své následovníky, aby mohla promlouvat k lidu o marnosti mamonu, o ceně věčných věcí, o kráse chudoby a o lásce k Bohu jež se jeví láskou k bližnímu. „Běda národu, jehož genius se odmlčel.“³³⁸

---

³³⁷ Srov. DLOUHÁ, B. *Blahoslavená Anežka česká – život zakladatelky českého Assisi*, s. 62.

³³⁸ DLOUHÁ, B. *Blahoslavená Anežka česká – život zakladatelky českého Assisi*, s. 63.

ZÁVĚR

Ve své diplomové práci jsem zachytila životopisy dvou českých světic, svaté Zdislavy a svaté Anežky České. Zaměřila jsem se na jejich dětství a dále pak na to, kdo byli jejich rodiče, kteří ovlivnili jejich budoucí životy a životní dílo. Zaznamenala jsem jejich působení na poli charitativním, jejich úspěšnou zakladatelskou činnost a věnovala jsem se také popisu jejich péče o nemocné a jejich uzdravování.

Tato diplomová práce si kladla za cíl popsat těžkosti, na které obě světice během své charitativní a zakladatelské činnosti narazily. Hlavní překážkou pro svatou Anežku byl její urozený královský stav, kvůli kterému byla od dětství vícekrát zaslíbena svým otcem politicky významným mužům pro výhodný sňatek. V práci popisuji, co napomohlo svaté Anežce k tomu, aby si uhájila svou čistotu a jak si hlavně ona sama musela prosadit své rozhodnutí, když o její ruku požádal samotný císař.

U svaté Zdislavy jsem na žádné překážky, které by ji mohly v charitativní a zakladatelské činnosti zabránit, nenarazila. Snad jen její krátký život nebo role vdané ženy by ni mohly být překážkou. Nakonec ale oba tyto důvody, po bližším prostudování, uvádím v kapitole o motivaci a zdroji síly světice k založení špitálu, kláštera a kostela a k její vytrvalé péči o chudé a nemocné.

Dalším cílem této práce bylo zjistit, co bylo světicím společné. Zde nacházíme mnoho společného, především je to láska k bližnímu a láska k Bohu. Vše, co Anežka a Zdislava konaly pro dobro bližního, bylo provázeno vroucí modlitbou a důvěrou v Boží prozřetelnost.

Obě světice byly významnými osobnostmi 13. století zejména v zakladatelské činnosti. V současné době si ani neumíme představit, že bychom se neměli v případě nouze nebo zdravotního problému kam obrátit a kde hledat pomoc. Špitál poskytoval nejen zdravotní péči nemocným, jak se z názvu nabízí, ale šlo také o příbytek pro chudé, staré a nemocné. Sloužil také jako noclehárna pro cizince a zajišťoval první zdravotní a sociální péči v zemi.

Tím, že svatá Zdislava i svatá Anežka česká založily kláštery, se významně zasadily o šíření evangelia a v boji proti herezi. Nepřímo se tímto také zasadily o podporu vzdělanosti v kraji, neboť řády, které povolaly, se věnovaly vzdělávání obyvatelstva.

A tím, že obě založily a nechaly vystavět kostely, přinesly svému lidu svatostánek, kde se lid může setkávat s Kristem, našim Pánem a slavit s ním eucharistií.

Svatá Anežka česká dále založila mužský řád křížovníků s červenou hvězdou, kterým svěřila péči a správu špitálu na Františku.

Obě ženy věřily v Boha a Bůh byl jejich průvodcem, rádcem a pomocníkem, obě žily v pokoře před Bohem a jejich život a životní skutky byly živoucí vírou v Krista Pána. Tato obrovská víra a důvěra Boží pomoc jim pomáhala zázračně uzdravovat nemocné a v některých případech také křísit mrtvé. U Anežky i Zdislavy nacházeli útočiště chudí, nemocní a lidé z okraje společnosti. Obraceli se k nim s modlitbou v dobách zlých časů v české zemi a obrací se k nim s prosbou o pomoc i lidé v současnosti.

Anežce i Zdislavě byla společná jejich svatost, ať už jedna byla Pánem povolána k řeholnímu životu a v životě v celoživotní klauzuře, druhá pak byla naopak povolána k životu v manželství a dostala dar zažít mateřství. To je také největší rozdíl mezi Anežkou a Zdislavou, který jsem zaznamenala ve své diplomové práci.

Dále jsem se věnovala hledání motivace a životní síly, která světice provázela po celý jejich život a která byla zdrojem tak velkých, ušlechtilých skutků, zázračných uzdravení, staveb duchovních chrámů, klášterů a staveb útulků pro nemocné, trpící a osamocené.

Na samý závěr práce jsem se pokusila zjistit, co nám přináší poselství a příklad svaté Anežky České a svaté Zdislavy a zda je jejich příklad aktuální i v současnosti. Pro část práce o manželství jsem čerpala z encykliky Casti Connubii od Pia XI. a z exhortace papeže Františka o lásce a rodině Amoris laetitia. Pro část o zasvěceném životě jsem použila encykliku od papeže Jana Pavla II. Vita consecrata a dekret Perfectae caritatis od papeže Pavla VI.

Obě světice jsou nám všem velkým příkladem, a to jak v bliženecké lásce, v lásce k Bohu, v životní pokoře, ale také v odvaze. Také my bychom měli milovat bližního svého, milovat Boha a směřovat na své životní pouti k Jeho výšinám. Měli bychom žít v pokoře, a přesto s odvahou vykonat dobro potřebnému a poskytnout mu naši pomoc. Není v našich silách a možnostech založit špitál, ale můžeme se podílet příspěvkem na chodu nemocnice, dětského domova, ústavu sociální péče, domova seniorů a mnohým dalším zařízením a nadacím. Neumíme sice uzdravovat nemocné, ale můžeme navštívit některé sociální nebo zdravotní zařízení jako dobrovolník a rozptýlit tak obavy nemocných, potěšit osamocené, a nebo jen darovat úsměv úzkostným.

Abstrakt

LEITGEBOVÁ, Zdeňka. Zakladatelky českých špitálů 13. století: svatá Anežka a svatá Zdislava – jejich život a dílo. České Budějovice 2017. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra teologických věd. Vedoucí práce Mgr. Kateřina Brichcínová

Klíčová slova: víra v Boha, modlitba, zakladatelská činnost, charitativní činnost, manželství, řeholnictví, péče o chudé, uzdravování, bliženecká láska

Cílem této diplomové práce je popsat život a dílo svaté Zdislavy a svaté Anežky České. V první části jsou zachyceny životopisy obou světic, jejich životní povolání, charitativní a zakladatelské činnosti, jejich životní díla. Druhá část práce porovnává rozdíly mezi sv. Zdislavou a sv. Anežkou Českou a naopak zmiňuje jejich společné rysy, dále vyjmenovávám motivaci a zdroj síly sv. Zdislavy i sv. Anežky České k jejich zakladatelské a charitativní činnosti. V závěru práce se věnuji odkazu a aktuálnosti tématu manželství a řeholního života v současnosti.

Abstract

LEITGEBOVÁ, Zdeňka. Founder of Czech hospitals of the 13th century: Saint Agnes and Saint Zdislava – their life and work.

Keywords: belief in God, prayer, foundation activity, charity work, marriage, monastic life, care for the poor, healing, love for thy neighbor

The aim of this thesis is to describe the life and work of St. Zdislava and St. Agnes of Bohemia. In the first part, there is a description of biographies of both saints, their vocation in life, charity and foundation work, their life-works. The second part compares the differences between St. Zdislava and St. Agnes of Bohemia and vice versa, it mentions their commonalities, further it describes motivation and source of strength St. Zdislava and St. Agnes of Bohemia for their foundation and charity activities. The conclusion is devoted to the reference and relevance of the topic of marriage and religious life today.

Seznam použité literatury

- SVATOŠ, A. Blahoslavená Zdislava, Olomouc: Dominikánská Edice Krystal, 1948.
- BENEDIKT XVI. Encyklika Deus caritas est, Praha, PAÚLINKY, 2012, ISBN 978-80-7450-043-5.
- Bible, Ekumenický překlad, Praha, Česká biblická společnost, 2008, ISBN 978-80-85810-74-5.
- Církev, žena a společnost ve středověku: sv. Anežka Česká a její doba. Ústí nad Orlicí: Oftis spolu s Biskupstvím královéhradeckým - Diecézním teologickým institutem za podpory FF UHK, 2010. ISBN 978-80-7405-082-4.
- DLOUHÁ, B. Blahoslavená Anežka česká – život zakladatelky českého Assisi.
- Dokumenty II. vatikánského koncilu, z latinského originálu Sacrosantum Concilium Vaticanum II. Romae 1966 přeložila pracovní skupina pod vedením Oto Mádra, Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství, 2002.
- DURYCH, J. Světlo ve tmách: Blahoslavená Zdislava. 2. vyd., ve Vyšehradu 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1991. ISBN 80-702-1062-1.
- ELLIAS, V. Maria, matka Ježíšova, z anglického originálu Mary – The Woman, přeložila Františka Böhmová, vydalo Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství, 2016.
- KALISTA, Zdeněk. Blahoslavená Zdislava z Lemberka: Listy z dějin české gotiky. Praha: Zvon, 1991. ISBN 80-711-3042-7.
- KYBAL, V. Svatá Anežka Česká: Historický obraz ze 13. století. Brno: L. Marek, 2001. Pontes pragenses (L. Marek). ISBN 80-862-6314-2.
- LACHMANOVÁ, K. Síla přímlybné motlitby, Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství, 2007, ISBN 978-807195-174-2.
- NĚMEC, J. Anežka Česká: Úcta a proces svatořečení, Vídeň, 1987.

NĚMEC, J. Zázraky ke kanonizaci českých světců. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2009. ISBN 978-80-7266-315-6.

PIŤHA, P. Blahoslavená Zdislava. Praha: Zvon, 1991. Světci desetiletí duchovní obnovy. ISBN 80-711-3036-2.

POHUNKOVÁ, D. a M. KYRALOVÁ. Naše sestra Anežka. Praha: Národní bratrské společenství Sekulárního františkánského řádu v České republice, 2009.

POLC, J. Světice Anežka Přemyslovna, Praha, Česká katolická charita péči sdružení katolických duchovních, 1989.

SIMAJCHL, P. Kancionál, Praha, Katolický týdeník, 2012. ISBN 978-80-86615-03-0, 595.

SOUKUPOVÁ, H. Svatá Anežka Česká: Život a legenda. Praha: Vyšehrad, 2015. ISBN 978-80-7429-471-6.

SVATOŠ, A. Zdislava z Lemberka. Mimoň: Ralsko, 1990.

SVATOŠ, A. a RYNEŠ, V. K počátkům náboženské úcty bl. Zdislavy. Řím: Kest'anská akademie Řím, 1969.

WALDSTEIN-WARTENBERG, B. Svatá Zdislava a její doba, Brandýs nad Labem: nakladatelství Martin, 2002.

WEIS, M. Svaté královny, Prešov, Gréckokatolícka teologická fakulta, 2013, ISBN 978-80-555-0948-8.

Použité internetové zdroje

Amoris laetitia: Exhortace papeže Františka o lásce v rodině [online]. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: <http://www.farnostsusice.cz/doc/amoris-laetitia-o-lasce-v-rodine.pdf>

Anežský klášter [online]. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: <http://www.praguecityline.cz/prazske-pamatky/anezsky-klaster>

CASTI CONNUBII: Encyklika o křesťanském manželství [online]. [cit. 2017-01-22].
Dostupné z: <http://kebrle.cz/katdocs/CastiConnubii.htm>

Dalimilova kronika [online]. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z:
<http://www.sesity.net/elektronicka-knihovna/dalimilova-kronika.pdf>

Jablonné v Podještědí – dominikánský klášter a bazilika minor sv. Vavřince a sv. Zdislavy [online]. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z:
<http://www.cestovatel.cz/clanky/jablonne-v-podjestedi-dominikansky-klaster-a-bazilika-minor-sv-vavrince-a-sv-zdislavy/>

Listy svaté Kláry. Františkáni [online]. [cit. 2017-03-09]. Dostupné z:
<http://www.ofm.cz/weblizar-portfolio/listy-sv-klary/>

NĚMEC, V. a HALADOVÁ, A. Josefínské reformy církve v Čechách a Rakousku [online]. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z:
<http://www.dejepis.com/ucebnice/josefinske-reformy-cirkve-v-cechach-a-rakousku/>

Perfectae caritatis [online]. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z:
http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651028_perfectae-caritatis_cs.html

Posynodální apoštolská adhortace VITA CONSECRATA: O zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě [online]. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z:
<http://teologietela.paulinky.cz/dokumenty/dokument/Vita-consecrata.html>

Ti, kteří se setkali s Františkem – Svatý František a první františkánští terciáři - 1 [online]. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: <http://www.sfr.cz/clanek.aspx?a=463>